

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Metodika vyšetřování loupeží

Vypracovala: Eva Pavelková

Plzeň

2013

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Metodika vyšetřování loupeží

Studijní program:

M6805 Právo a právní věda

Obor:

Právo

Vedoucí práce:

**plk. JUDr. František Vavera, Ph.D.
Katedra trestního práva**

Vypracovala:

Eva Pavelková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Metodika vyšetřování loupeží“ zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem při sepisování své diplomové práce použila, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 21. 3. 2013

.....
Eva Pavelková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé diplomové práce plk. JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D., za umožnění jejího napsání, za vstřícný přístup a mnohé cenné rady k jejímu zpracování. Stejně tak děkuji plk. Mgr. Ladislavu Novákovi vedoucímu Odboru obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování KŘP hlavního města Prahy a pracovníkům Odboru obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování KŘP Jihočeského kraje za možnost odborné diskuse a ochotnou spolupráci při řešení některých praktických otázek. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině a přátelům, kteří mi byli po celou dobu zpracování této práce velkou oporou.

Obsah

1. Úvod	1
2. Charakteristika trestného činu loupeže (trestněprávní hledisko)	3
2.1. Trestněprávní charakteristika trestného činu loupeže.....	3
2.1.1. Historický exkurz ke kořenům právní úpravy trestného činu loupeže	3
2.1.2. Právní úprava trestného činu loupeže podle trestního zákoníku (z. č. 40/2009 Sb.).....	9
2.2. Kriminologická charakteristika loupeží.....	12
2.2.1. Kriminální situace	14
2.2.2. Typické způsoby páchaní loupeží	15
2.2.3. Pachatel, oběť a motiv	20
2.2.3.1. Pachatel	20
2.2.3.2. Oběť	24
2.2.3.3. Motiv (motivace)	26
3. Typické stopy	28
4. Typické vyšetřovací situace	32
5. Zvláštnosti vyšetřování	37
5.1. Zvláštnosti předmětu vyšetřování	37
5.2. Zvláštnosti podnětů k vyšetřování	39
5.3. Zvláštnosti počátečních úkonů	41
5.3.1. Pátrání po pachateli z místa činu (po horké stopě)	42
5.3.2. Výslech oznamovatele	45
5.3.3. Ohledání místa činu	48
5.3.4. Ohledání oděvu, prohlídka těla poškozeného a podezřelého	50
5.3.5. Zadržení, osobní prohlídka a domovní prohlídka u obviněného	51
5.4. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování.....	53
5.5. Zvláštnosti následných úkonů	56
5.5.1. Výslech obviněného	56
5.5.2. Prověrka alibi	59
5.5.3. Šetření k osobě poškozeného	60
5.5.4. Výslechy svědků	62
5.5.5. Výslechy jiných než očitých svědků	64
5.5.6. Rekognice	65
5.5.7. Znalecké posudky.....	67
5.5.8. Vyšetřovací pokus a rekonstrukce	68
6. Zapojení veřejnosti do vyšetřování	69
7. Kazuistická část	72
8. Judikatura	76
9. Závěr	78
Resume	82
Seznam použité literatury.....	84
1) Odborné publikace	84

2) Odborné články.....	86
3) Internetové zdroje	88
4) Kvalifikační práce.....	88
5) Právní předpisy	88
6) Judikatura	88
Přílohy	89
Statistika a grafy	91
1) Loupeže – Česká republika – do roku 2013.....	91
2) Loupeže – Česká republika – od 1. 1. 2013 do 31. 1. 2013.....	93
3) Loupeže – Jihočeský kraj – 2012	94

1. Úvod

Z jakého důvodu jsem si zvolila pro svou diplomovou práci téma metodika vyšetřování loupeží? Když minulý rok nadešel čas, abych si vybrala téma pro svou diplomovou práci, hned jsem věděla, že bych ji ráda psala pod katedrou trestního práva, neboť trestní právo a kriminalistika patřily mezi předměty, jejichž studium mne bavilo a zajímalo nejvíce. Mou pozornost si získala především problematika odhalování a vyšetřování násilných trestných činů. Proto si nesmírně vážím toho, že mi bylo umožněno zaměřit svou diplomovou práci na metodiku vyšetřování jednoho z nejnebezpečnějších trestných činů, kterým loupež bezpochyby je.

Cílem této diplomové práce bude popsat metodiku vyšetřování trestného činu loupeže, jež představuje uspořádaný systém poznatků o jeho kriminalistické charakteristice, o zákonitostech vzniku, vyhledávání a zajišťování stop, které jsou pro jeho páchání typické, o vyšetřovacích situacích utvářejících se při jeho vyšetřování, jakož i systém metod, které jsou pro odhalování, vyšetřování a kriminalistickou prevenci trestného činu loupeže nejvhodnější.¹ Již na první pohled je zřejmé, že se jedná o velmi obsáhlé téma. Mým úkolem tak bude nastudovat co nejširší okruh odborných vědeckých publikací, učebnic, monografií a odborných článků, z nichž se pokusím vytvořit ucelený, přehledný a srozumitelný výklad této problematiky doplněný o poznatky získané metodou rozhovoru s osobami s dlouholetými praktickými zkušenostmi s odhalováním a vyšetřováním násilné kriminality.

Nyní tedy k samotné skladbě kapitol mé diplomové práce. V první kapitole následující po úvodu bych se ráda věnovala dílem trestněprávní charakteristice trestného činu loupeže a dílem jeho kriminalistické charakteristice. V rámci subkapitoly charakterizující tento trestný čin z pohledu trestního práva nejdříve nastíním stručný historický vývoj právní úpravy tohoto trestného činu na našem území. Jeho prostřednictvím se pokusím zjistit, zda doznalo pojetí protiprávního jednání označovaného jako loupež od dob nejstarších po současnost nějakých změn, či odkud pramení rozlišování mezi trestným činem loupeže a trestným činem krádeže, resp. jaké rozdíly byly v minulých dobách mezi těmito trestnými činy spatřovány. Po tomto historickém úvodu bude následovat uvedení systematického zařazení tohoto

¹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 408

trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku (zákona č. 40/2009 Sb.) a popis jednotlivých znaků jeho skutkové podstaty. Subkapitolu o kriminalistické charakteristice trestného činu loupeže pak zasvětim především popisu typických kriminálních situací, typických způsobů páchaní loupeží, jejich pachatelům, obětem a motivům vedoucím k jejich páchaní.

Jako cíl druhé kapitoly jsem si stanovila popsat typické stopy, respektive stopy, které se mohou u trestného činu loupeže potencionálně vyskytovat, a místa, kde se mohou nacházet. I když bych se u této kapitoly ráda pozastavila a podrobněji pojednala o jednotlivých druzích materiálních stop, neboť právě tato problematika je pro mne nezajímavějším oddílem obecné části kriminalistiky, musím se z důvodu rozsahové omezenosti diplomové práce omezit jen na fakta nejdůležitější.

Následovat bude kapitola třetí věnující se typickým vyšetřovacím situacím, především pak typickým počátečním vyšetřovacím situacím, které vznikají bezprostředně po získání prvních informací o spáchaném trestném činu.

Má diplomová práce bude dále pokračovat stěžejní čtvrtou kapitolou, v níž bude mým úkolem co nejpodrobněji popsat, vysvětlit a rozebrat zvláštnosti vyšetřování loupeží, které se pokusím doplnit svými poznatky získanými nashromážděním informací od osob podílejících se na odhalování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti. Jsem si vědoma, že je to úkol nelehký, ale budu se snažit nic neopomenout.

Pátá kapitola bude věnována problematice zapojení veřejnosti do vyšetřování, kde se zmíním o citlivosti veřejnosti vůči trestnému činu loupeže a zároveň připojím pojednání o možnostech, metodách a prostředcích používaných k předcházení a zamezování páchaní tohoto trestného činu.

V kapitole šesté bude mým úkolem jednotlivé komponenty metodiky vyšetřování loupeží přiblížit a popsat na konkrétním, již ukončeném nebo na stále ještě vyšetřovaném případě.

V poslední kapitole pak uvedu některá stěžejní rozhodnutí českých soudů vztahující se k problematice trestného činu loupeže. Jelikož je ale judikatury věnující se problematice trestného činu loupeže nepřeberné množství, zaměřím svou pozornost pouze na ta soudní rozhodnutí, která vysvětlují rozdíl mezi trestným činem loupeže a trestným činem krádeže.

2. Charakteristika trestného činu loupeže (trestněprávní hledisko)

2.1. Trestněprávní charakteristika trestného činu loupeže

2.1.1. Historický exkurz ke kořenům právní úpravy trestného činu loupeže

Jak byla loupež definována od dob nejstarších a jak je vymezena současnou právní úpravou? Jaké jednání bylo a je považováno za trestný čin loupeže? V čem spočívají rozdíly mezi loupeží a krádeží? Považuji za důležité nastínit počátky právní úpravy loupeže, které nám napomohou pochopit, jaké jednání bylo od dob nejstarších považováno za trestný čin loupeže, odkud pramení rozlišování pojmů loupeže a krádeže a jaké vykazují rozdíly, aby nemohly být zaměňovány a označovaly různé trestné činy.

V období staročeské rodové společnosti právní ochrana neexistovala, tehdy si poškozený hojil škodu způsobenou bezprávím svémocně na pachateli, popř. jeho rodině či majetku. Teprve po vzniku státu se začínají objevovat první zárodky právní ochrany, jejímž původním hlavním úkolem bylo chránit vedle státních orgánů a církve zejména feudální soukromé vlastnictví. Z počátku byl trestní zájem státu velmi malý, stejně tak jako trestní iniciativa, jež by vycházela od státních orgánů. Proto byla hlavním iniciátorem právní ochrany církev, která v první polovině 11. stol. požadovala, aby byly křesťanské mravní zásady prosazovány orgány státu, a ty by trestaly i jejich nedodržování. Výsledkem těchto snah církve bylo vyhlášení Dekretu Břetislavových v polském Hnězdně roku 1039. Právě zde se můžeme setkat s prvními zárodky právní úpravy loupeže, která byla v tomto období řazena mezi zločiny, nicméně jaké chování bylo považováno za loupež a jak se odlišovalo od krádeže v pramenech z tohoto období nenalezneme.² Z dobových dochovaných památek je možné odvodit, že pojetí loupeže ve starém českém právu se značně lišilo od pojetí současného. Dříve bylo spácháním loupeže chápáno porušení držby movité věci a kladl se důraz zejména na škodu, která byla poškozenému tímto činem způsobena. Poškozený pak musel sám žádat nápravu porušení svého soukromého zájmu, zatímco veřejná moc hájila porušení držby movitých věcí soukromých velmi

² VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4. s. 3-4

vzácně. Ačkoli se loupeže v tomto období vyskytovaly hojně, byly chápány jako trestné činy velmi těžké, dokonce často těžší než usmrcení člověka.³

S charakteristikou a vymezením loupeže se nesetkáme ani ve Vladislavském zřízení zemském z roku 1500. Dle právního historika Rudolfa Rauschera bylo tehdy za loupež považováno odnětí cizí věci movité, při kterém byla trestná činnost vykonávána zpravidla a zřejmě na silnici za současného použití násilí. O loupežích pojednávalo taktéž zemské zřízení z roku 1549 v kapitole nazvané „*o mocech, o hrdla, cti a statkuov ztracení a zhoubcích zemských, o jich fedrovnicích, o psancích a povalečích etc.*“⁴, avšak ani v tomto prameni nebyla loupež blíže specifikována, nicméně není pochyb, že i zde patřily mezi základní znaky loupeže veřejnost a násilí. Pro toto období bylo typické sdružování loupežníků do malých skupin či větších družin, které mívaly svá stanoviště v lesích, jeskyních nebo mlýnech. Nejčastěji pak byli loupežníci spojováni s přepadáváním zámožných kupců a formanů na silnicích, ale zaměřovali se také na osamělé mlýny, radnice, kostely či šlechtická sídla, které byly z hlediska zisku mnohem lákavějším terčem pro loupežná přepadení.

Koldínova městská práva (Práva městská království českého) z roku 1579 již přesné znaky loupeže vytyčují, a to v článku N., XXVIII, který byl součástí kapitoly pojednávající o vraždě a mordě, následovně: „*Avšak ten, kterýž, nezabijíc člověka, statek druhého poběře, z šatův svlece, obloupí, loupežník toliko slove.*“⁵ Vedle výše zmíněných definičních znaků je tento zákoník z našeho pohledu významný také tím, že rozlišoval mezi vraždou (vraždělníkem), loupežnou vraždou (morděrem) a prostou loupeží (loupežníkem). Morděrem byl ten, kdo zabil druhého, aby od něj vzal to, co u něj našel, zatímco loupežník tak činil, aniž by druhého zabil. Za zvláštní trestný čin pak práva městská považovala loupež spáchanou na silnicích, což bylo zakotveno v článku P., XXI takto: „*Všichni ti, kteříž po silnicích lidi loupí, statky přes pole pracujícím mocí odjímají, nákeřníci aneb loupežníci slovou a šibenici se trescí.*“⁶

Dalším významným trestněprávním počinem byl hrdelní řád Josefa I. (Constitutio Criminalis Josephina) vyhlášený v roce 1707, ten pojednával o loupeži ve svém 31. paragrafu, podle kterého byl tento čin spáchán, pokud „*někdo na veřejné silnici jakoukoli mocí obloupen a svých věcí zbaven bývá; téhož pokuta jest meč*

³ RAUSCHER, Rudolf. *O krádeži a loupeži v českém právu zemském*. Bratislava: Právnická fakulta UK v Bratislavě, 1929. Knihovna Právnické fakulty University Komenského v Bratislavě, sv. 27. s. 2

⁴ Tamtéž. s. 15

⁵ Tamtéž. s. 31

⁶ Tamtéž. s. 31

a tělo k tomu cíli a konci na kolo se klade, aby okolo jdoucí, že obecné dobré vroucnou péčí z strany bezpečnosti cest a silnic před očima má, patrné znamení měli.“⁷ Odlišení prosté loupeže od loupežné vraždy nalezneme i zde, neboť § 15 článku 19 speciálně vymezoval znaky loupežné vraždy: „*Kdož se do druhého na veřejné silnici aneb taky jinde z ouplatku neb zisku dá, jeho obloupí a spolu o život připraví aneb k tomu cíli a konci někoho zabije, aby po něm zůstala vdovu sobě vzíti mohl aneb aby v své předešlé zločinnosti prozrazen nebyl, i tem kdo by sice z začátku toliko oumysl měl druhého obloupiti, bránice se však n a nechtíce dáti sobě svých věcí pobrati, takového by dokonce zabil, ten jest vrah oumyslný, mordýř a loupežník, aniž na tom co záleží, zdali vrah z takové zločinnosti své nějaký užitek měl nebo ne.*“⁸

Tereziánský zákoník (Constitutio Criminalis Theresiana) vyhlášený dne 31. prosince 1768 upravoval loupež na dvou místech, když odlišoval prostou loupež od loupežné vraždy. Prosté loupežnictví charakterizoval v 96. článku následovně: „*Kteří na lidi ve veřejných ulicích a silnicích s veřejným aneb také toliko s menším násilím outok činějí a jejich věci (necht' jest jich jakkoli málo) poberou, činějí se loupežnictví vinným, ačkoli jim životě a na hrdle neuškodili.*“⁹ Trestem za prostou loupež byl trest smrti oběšením nebo stětím. V 90. článku pak tento zákoník charakterizoval loupežnou vraždu, a to takto: „*...když kdo na svobodné ulici pro zisk na někoho outok učiní, jeho obloupí a spolu o život přivede.*“¹⁰ K loupežným vraždám byly řazeny i případy, když někdo zabil těhotnou ženu, aby mohl její nenarozené dítě využívat k pověřčivým účelům, nebo když poškozený násilný útok přežil. Jako loupežný vrah byl dále trestán také ten, kdo zabil někoho ve vlastním příbytku za účelem zisku. Tito pachatelé měli být trestáni vpletením do kola, pokud však šlo o ženu, tak ta měla být nejprve uštknuta rozžhavenými kleštěmi a pak na popravišti měla přijít o ruku a hlavu.¹¹

Významným trestněprávním počinem, který určil nový směr ve vývoji trestního práva, se stal Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně Josefa II. z roku 1787 ovlivněný osvícenskou filosofií a inspirovaný spisem italského právníka

⁷ FRANCEK, Jindřich. *Dějiny loupežnictva: zloději, loupežníci, lupiči, pytláci a žháři v českých dějinách*. 1. vydání. Praha: Rybka, 2002. Zločin a spravedlnost v českých dějinách. ISBN 80-86182-66-5. s. 45

⁸ Tamtéž. s. 45

⁹ Tamtéž. s. 46

¹⁰ Tamtéž. s. 45

¹¹ Tamtéž. s. 46

Caesare Beccaria „*O zločinech a trestech*“ z roku 1774. Tento zákoník vycházel ze zásady úměrnosti mezi společenskou nebezpečností trestného činu a přísností trestu, vyznačoval se dokonalostí, stručností a úplností, vylučoval trestání podle volné úvahy soudců či analogii, z čehož také vyplývá jeho největší přínos, kterým bylo zakotvení zásad *nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege*.¹²

Roku 1796 byl pro Západní Halič vyhlášen Západohaličský trestní zákoník, jenž byl po určitých úpravách 3. září 1803 vyhlášen jako Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích i pro ostatní části monarchie kromě Uher. V českém překladu vyšel ve Vídni roku 1804 pod názvem *Knihy práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (totiž policie) přestupky*. Tento moderní zákoník u nás platil prakticky až do poloviny 20. století, neboť trestní zákoník z roku 1852 byl vlastně pouhou novelizací zákoníku z roku 1803. Tento zákoník se skládal ze dvou částí, kdy první z nich pojednávala o zločinech, druhá pak o přestupcích.¹³ Loupež byla upravena v hlavě třicáté od § 169 do § 174, tedy v rámci části první věnované zločinům. Ustanovení § 169 tohoto trestního zákoníku stanovilo, že loupeží vinou je osoba, která na jiné osobě násilí učinila, aby jejího jmění nebo sice nějakého cizího movitého jmění se zmocnila, kdy postačila pouhá pohrůžka tímto násilím. V ostatních ustanoveních pojednávajících o loupeži byly stanoveny tresty dle nebezpečnosti konkrétního jednání, tedy podle toho, zda šlo pouze o pohrůžku násilím samotnou, byla-li movitá věc skutečně odňata či byl-li poškozený při loupeži poraněn nebo dokonce zavražděn (viz příloha č. 1).

Jak již bylo naznačeno, výše uvedený trestní zákoník z roku 1803 byl novelizován trestním zákonem o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852 ř. z., jehož snahou bylo především odstranit zbytky feudálních přežitků. K výrazné změně došlo v rámci kategorizace trestných činů, neboť byla zavedena tripartice neboli rozlišování trestných činů na zločiny, přečiny a přestupky, kdy loupež byla i zde řazena stále dle § 57 mezi zločiny.¹⁴ Samostatně byla upravena v hlavě dvacáté druhé od § 190 do § 196, zvláštní ustanovení o loupeži však bylo možné v tomto trestním zákoně najít také mezi trestnými činy o veřejném násilí v § 90 věnovaném loupežím

¹² VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4. s. 32 - 33

¹³ FRANCEK, Jindřich. *Dějiny loupežnictva: zloději, loupežníci, lupiči, pytláci a žháři v českých dějinách*. 1. vydání. Praha: Rybka, 2002. Zločin a spravedlnost v českých dějinách. ISBN 80-86182-66-5. s. 30

¹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. s. 156

lidí a mezi trestnými činy o vraždě a zabití v § 141, kde byl stanoven trest za loupežné zabití. Ustanovení § 190 tohoto trestního zákona stanovilo, že „*se loupeže dopustí ten, kdo učiní někomu násilí, aby se zmocnil jeho nebo nějaké jiné cizí movité věci, necht' se násilí stane skutečným ublížením nebo jen pohrůžkou*“¹⁵. Z uvedeného vyplývá, že násilí mohlo být jak fyzické (směřující proti osobě a sloužící k překonání odporu), tak psychické (spočívající v pohrůžce bezprostředním a okamžitým násilím, směřujícím proti životu a tělu takovým způsobem, že osoba, vůči jejímuž životu a tělu mělo násilí směřovat, neměla mít jinou možnost, než obětovat danou věc, pohrůžka násilím však mohla směřovat i proti jiné osobě, než té, která měla být donucena věc vydat). K dokonání tohoto zločinu došlo tedy již samotným užitím násilí, aniž by bylo podstatné, zda se pachatel skutečně zmocnil cizí věci movité či nikoliv, což bylo zohledněno až při ukládání trestů. Trestného činu loupeže lidí, jehož skutková podstata byla v trestním zákoně z roku 1852 obsažena v § 90, se pak dopustil ten, kdo se lstí nebo násilím zmocnil jiného člověka bez svolení úřadu k tomu povolánému, aby jej vydal proti jeho vůli do zahraničí. K jeho dokonání stačilo již samotné zmocnění se jiné osoby pro uvedený účel. I přes své označení nesplňoval tento zločin všechny znaky pro loupež typické a lze jej spíše přirovnat k dnešnímu trestnému činu zavlčení dle § 172 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TrZ“).¹⁶

Po vzniku Československé republiky roku 1918 zůstal na základě tzv. recepční normy (zákona č. 11/1918 Sb.) trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852 v platnosti pro Čechy, Moravu a Slezsko, neboť na Slovensku platil uherský trestní zákon z roku 1878 a zákon o přestupcích z roku 1879. Není divu, že se po celou dobu existence první republiky objevovaly snahy o unifikaci trestního práva, jako např. Prozatímní návrh obecné části trestního zákona z roku 1921, Příprava osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového z roku 1926 (profesorská osnova trestního zákona) či úřednická osnova trestního zákona z roku 1937, ani jedna z těchto osnov ale nebyla přijata a unifikační pokusy v předmnichovském období vyšly naprázdno.¹⁷ V následném

¹⁵ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 39

¹⁶ Tamtéž. s. 40-41

¹⁷ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4. s. 39 - 41

období protektorátu Čechy a Morava bylo, namísto jeho vývoje a sjednocení, československé trestní právo potlačeno zavedením německého trestního práva, jehož vliv po celou dobu okupace rostl. Toto období nesvobody trvalo až do roku 1945, kdy po osvobození ztratily změny provedené na úseku trestního práva okupanty a jejich přísluhovači význam a trestní právo se tak vrátilo do podoby, kterou mělo před druhou světovou válkou.¹⁸

Z důvodu nejednotné právní úpravy, která u nás po druhé světové válce panovala, byly dle usnesení vlády z roku 1948 v rámci tzv. právnícké dvouletky mimo jiné zahájeny práce na vytvoření nového trestního zákona. Výsledkem těchto prací bylo vydání nového trestního zákona č. 86/1950 Sb. a trestního řádu č. 87/1950 Sb. Trestní zákon č. 86/1950 Sb. přinesl z pohledu právní úpravy trestného činu loupeže zásadní změnu spočívající v jeho zařazení do hlavy VII. věnované trestným činům proti svobodě a důstojnosti člověka a zde do oddílu prvního upravujícího trestné činy proti svobodě, když do té doby byla loupež tradičně řazena mezi trestné činy majetkové. Základní skutková podstata upravená v tomto trestním zákoně v § 232 odst. 1 zněla: „*Kdo proti někomu užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě až deset let.*“¹⁹ Za užití násilí se podle § 76 odst. 2 tohoto zákona považovalo i jednání, když pachatel v úmyslu zmocnit se cizí věci uvedl osobu do stavu bezbrannosti lstí, aby tak překonal její případný odpor. Kvalifikované skutkové podstaty obsažené v následujících dvou odstavcích téhož paragrafu pak upravovaly případy, kdy se tohoto činu dopustil pachatel jako člen spolčení, nebo měl-li za následek těžkou újmu na zdraví či dokonce smrt, nebo byla-li dána jiná přitěžující okolnost. Ustanovení § 231 trestního zákona z roku 1950 pak vymezovalo skutkovou podstatu trestného činu zavlčení do ciziny, označovaného v předešlém zákoně jako zločin loupeže lidí.²⁰

Dne 1. ledna 1957 nabyla účinnosti novela trestního zákona provedená zákonem č. 63/1956 Sb., která byla vyústěním změny politické situace a snahy o částečnou reformu trestního práva. Z pohledu loupeže ovšem žádnou výraznější

¹⁸ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4. s. 46

¹⁹ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 43

²⁰ Tamtéž. s. 43

změnu nepřinesla, neboť se dotkla pouze trestní sankce uvedené v ustanovení § 232 odst. 3, čili loupeže s následkem smrti.²¹

Právní vymezení trestného činu loupeže nedoznalo velkých odchylek ani přijetím nového trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“), v jehož zvláštní části byl trestný čin loupeže upraven v hlavě osmé vymežující trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, přesněji pak v oddíle prvním mezi trestnými činy proti svobodě, kde § 234 odst. 1 tr. zák. definoval loupež následovně: „*Kdo proti jinému užije násilí, nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán na tři léta až deset let.*“²² Z uvedeného vyplývá, že ke změně došlo pouze v rámci dolní hranice trestní sazby, která však byla novelou provedenou zákonem č. 557/1991 Sb. snížena zpět na dvě léta. K dílčím změnám došlo spíše v rámci kvalifikovaných skutkových podstat, kde v § 234 odst. 2 písm. a) tr. zák. byl znak spáchání činu členem spolčení nahrazen spácháním členem organizované skupiny, nebo v § 234 odst. 2 písm. b) tr. zák. byl vedle následku způsobení těžké újmy doplněn další následek v podobě způsobení značné škody.²³

Tímto jsme se dostali na samotný konec našeho malého historického exkurzu pojednávajícímu o vývoji právní úpravy trestného činu loupeže na našem území od dob nejstarších až po současnost, neboť posledně zmíněný trestní zákon byl s účinností od 1. ledna 2010 nahrazen novým trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb., který již představuje soudobou platnou právní úpravu.

2.1.2. Právní úprava trestného činu loupeže podle trestního zákoníku (z. č. 40/2009 Sb.)

Byly to především ekonomické, sociální a politické změny, které nastaly po pádu totalitního režimu koncem roku 1989, a jež vyvolaly snahy o vytvoření nové kodifikace trestního práva hmotného odpovídající potřebám moderní společnosti. Výsledek těchto snah se však dostavil teprve dne 8. ledna 2009, kdy Senát schválil návrh nového trestního zákoníku, jenž byl následně prezidentem republiky podepsán

²¹ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4. s. 54

²² ČESKO, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírká zákonů České republiky. 1961, částka 65. Dostupné: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=1961&cz=140>

²³ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 45-46

dne 27. ledna 2009, a proces rekonstrukce trestního práva hmotného byl tak zákonem č. 40/2009 Sb. s účinností od 1. ledna 2010 úspěšně dokončen.²⁴

Trestný čin loupeže je systematicky zařazen do hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku věnované trestným činům proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, a jejího dílu 1. upravujícího trestné činy proti svobodě. I když by se mohlo na první pohled zdát, že primárním objektem tohoto trestného činu je majetek, není tomu tak od přijetí trestního zákona č. 86/1950 Sb., který jej poprvé systematicky zařadil mezi trestné činy proti svobodě. Od té doby je za primární objekt trestného činu loupeže považována osobní svoboda a majetek plní roli subjektu sekundárního, nicméně jelikož je ve skutkové podstatě výslovně vyjádřen, musí být vedle osobní svobody rovněž zasažen.²⁵

Podle § 173 odst. 1 TrZ spočívá objektivní stránka v použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, a to v úmyslu zmocnit se cizí věci. Násilí je možné definovat jako použití fyzické síly k zamezení nebo překonání kladeného nebo očekávaného odporu. Nejčastěji bude směřovat proti osobě, která má věc, jež je předmětem útoku pachatele u sebe, není však vyloučeno, že bude použito i vůči jiné osobě, popř. věci, jako prostředek nátlaku na vůli určité osoby. Podobně jako tomu bylo v předešlé právní úpravě, stanoví § 119 TrZ, že násilím je spáchán trestný čin také tehdy, pokud je spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným obdobným způsobem. Pohrůžkou bezprostředního násilí je pak třeba rozumět zpravidla výslovnou pohrůžku takovým násilím, jenž má být uskutečněno ihned, pokud se napadená osoba nepodrobí vůli útočnicka, jako např. napřahování se k úderu či zatínání pěstí spojené s gesty vyjadřujícími odhodlání neprodleně použít násilí. Je třeba mít na paměti, že jak násilí, tak pohrůžka bezprostředního násilí musejí předcházet zmocnění se věci cizí, neboť kdyby je pachatel užil až poté, co se věci zmocnil, nešlo by o trestný čin loupeže, ale o trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c) TrZ.²⁶ Zmocnění se věci cizí znamená získání moci nad věcí, která byla dosud v moci vlastníka nebo jiného držitele, za účelem zjednání možnosti s věcí nakládat podle své vlastní vůle nebo zjednání takové možnosti pro jiného. Pro dokonání tohoto trestného činu není třeba, aby byl úmysl zmocnit se věci cizí

²⁴ Senát Parlamentu české republiky. *Senát PČR: Detail historie tisku*. [online]. 2008 - 2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/historie?T=11&O=7>

²⁵ KUCHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 65

²⁶ Tamtéž. s. 65-66

uskutečněn, ale postačí již samotné použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí proti jinému sledující tento úmysl.²⁷

Věc, jež je předmětem útoku, musí být pro pachatele věci cizí, tedy věci, která nenáležela pachateli vůbec (nemá k ní vlastnické právo), nebo mu náležela jen z části (vlastnické právo sdílí společně s jinými osobami, jako např. spoluvlastnictví).²⁸ Jestliže by pachatel odejmul jinému násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí věc, již je vlastníkem a kterou dříve jinému svěřil, nejednalo by se o trestný čin loupeže, ale o trestný čin vydírání podle § 175 TrZ.²⁹

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoli, čili subjekt obecný vyznačující se následujícími obligatorními znaky: věk, přičetnost, u mladistvých též rozumová a mravní vyspělost. Z hlediska věku nastává trestní odpovědnost dovršením věkové hranice patnácti let, přesněji dnem následujícím po dni patnáctých narozenin. Přičetnost pak spočívá ve schopnosti pachatele rozpoznat protiprávnost svého činu (schopnost rozpoznávací, rozumová) a ve schopnosti ovládat své jednání (schopnost ovládací, určovací), přičemž k závěru o přičetnosti pachatele, jež je nezbytná pro jeho trestní odpovědnost, je nutná existence obou těchto schopností. Trestní odpovědnost mladistvých je vedle věku a přičetnosti závislá ještě na dosažení takového stupně rozumové a mravní vyspělosti, jenž mladistvému umožňuje rozpoznat protiprávnost jeho činu a ovládnout své jednání, v této souvislosti hovoříme o tzv. relativní trestní odpovědnosti mladistvých.³⁰

Po subjektivní stránce je třeba úmysl, který se musí vztahovat jak k násilnému jednání, tak na zmocnění se cizí věci. Úmysl je možné klasifikovat na odvozené formy, jimiž jsou úmysl přímý (*dolus directus*), jenž zahrnuje případy, kdy pachatel věděl, že způsobem uvedeným v trestním zákoně poruší nebo ohrozí zájem chráněný tímto zákonem, a tyto následky způsobit chce, zatímco úmysl nepřímý (*dolus indirectus*), který k naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu loupeže postačí, se vyznačuje vědomím pachatele, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný v trestním zákoně, a pro případ, že se tak stane, je s tím srozuměn.³¹

²⁷ KUCHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 145-146

²⁸ Tamtéž. s. 145

²⁹ Tamtéž. s. 67

³⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. s. 191-195

³¹ Tamtéž. s. 247

V ustanovení § 173 odst. 2 TrZ jsou pod písmeny a) až d) uvedeny kvalifikované skutkové podstaty obsahující okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Pod písmenem a) se skrývá případ, kdy pachatel spáchá čin uvedený v § 173 odst. 1 TrZ jako člen organizované skupiny. Organizovanou skupinou se rozumí sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, ve kterém dochází k dělbě úkolů, a jež se vyznačuje plánovitostí a koordinovaností trestné činnosti.³² Písmeno b) vymezuje následek činu uvedeného v odst. 1 v podobě těžké újmy na zdraví, což je právní pojem, který je obecně vymezen v § 122 TrZ dvěma podmínkami, jež musejí být splněny současně. První podmínkou je skutečnost, že se musí jednat o vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění, druhou podmínkou je, že způsobená újma na zdraví odpovídá alespoň jednomu z případů taxativně uvedených v § 122 odst. 2 pod písmeny a) až j) TrZ, mezi tyto případy řadíme např. zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy nebo delší dobu trvající porucha zdraví.³³ Následek uvedený pod písmenem c) spočívá ve způsobení značné škody, kterou je škoda dosahující částky minimálně 500 000 Kč. Poslední písmeno d) tohoto odstavce zahrnuje případy, kdy pachatel spáchá takový čin, aby umožnil nebo usnadnil spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309 TrZ), teroristického útoku (§ 311 TrZ) a teroru (§ 312 TrZ). Následující odstavec třetí vymezuje ještě více společensky škodlivější následek, který nastane, je-li způsobena škoda velkého rozsahu, tedy škoda dosahující částky nejméně 5 000 000 Kč. V odstavci čtvrtém je uvedena okolnost podmiňující použití nejvyšší trestní sazby stanovené pro trestný čin loupeže, která je dána tehdy, způsobí-li pachatel činem uvedeným v odstavci prvním smrt. Konečně poslední pátý odstavec stanoví, že příprava tohoto trestného činu je trestná.³⁴

2.2. Kriminologická charakteristika loupeží

Trestný čin loupeže, který soudobá právní úprava na základě ustanovení § 14 odst. 2 TrZ řadí mezi zločiny, představuje jeden ze společensky nejškodlivějších a nejzávažnějších trestných činů současnosti. Typickým rysem tohoto zločinu je, že

³² KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. s. 323

³³ KUČTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 25

³⁴ ČESKO. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírká zákonů České republiky. 2009, částka 11. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=5&t=410>

stojí na pomezí mezi násilnou a majetkovou kriminalitou, neboť vedle útoku na tělesnou integritu jiné osoby směřuje útok proti majetku druhého. Poměrně častým jevem jsou přímé útoky na zdraví nebo život jiného člověka v úmyslu zmocnit se cizí věci, jež nabývají takové intenzity násilí, že vedou až ke smrti napadeného bez ohledu na výši způsobené škody, kterou mohou představovat i poměrně malé částky peněz, jako např. 1 000 Kč, ale i méně. Mezi nejtypičtější kriminální útoky jsou řazena loupežná přepadení ohrožující především místa a pracoviště podnikatelských subjektů, kde se pracuje s hotovými penězi, jako např. pošty, banky, obchody, herny nebo směnárny. Obětí však často bývají také starší nebo handicapovaní lidé, u nichž pachatelé využívají jejich snížené možnosti obrany.³⁵

Závažnost loupeží není možné odvozovat jen z výše škod způsobených napadeným osobám na zdraví, životě či majetku, neboť jejich výskyt a páchaní navíc narušují normální a žádoucí chod společenského života, znehodnocují jeho kvalitu, ale především vzbuzují u obyvatel území, na kterém k loupežím dochází, silný pocit ohrožení. Značná publicita ve veřejných sdělovacích prostředcích, která je tomuto trestnému činu věnována, může mít za následek vzbuzení neodpovídajících a nepřiměřených obav obyvatelstva, žijícího na určitém území nebo vykonávajícího určitou profesi, o svoje zdraví, život či majetek. Policie a justiční orgány jsou pak často veřejností obviňovány z neschopnosti a nedostatečné efektivnosti svých opatření určených k předcházení a objasňování této trestné činnosti.³⁶

Při posuzování loupeží je na prvním místě nezbytné charakterizovat použité násilí spolu s jeho intenzitou. Jak již bylo uvedeno výše v rámci výkladu věnovanému právní úpravě trestného činu loupeže dle trestního zákoníku, musí být násilí, resp. pohrůžka bezprostředního násilí, použito před zmocněním se cizí věci. Násilí se v praxi projevuje zejména použitím zbraně, hrubým sražením na zem, úderem pěstí, kopáním, kroucením rukou, spoutáním, uzamčením v místnosti, použitím uspávacího prostředku apod. Drtivá většina útoků je prováděna pouze s použitím pohrůžky bezprostředního násilí, jež bývá vyjadřována verbálně, písemně, použitím zbraně nebo dokonce újmou na fyzickém zdraví. Nejčastěji má podobu namíření krátké střelné zbraně, přiložení nože na tělo napadené osoby, dále

³⁵ STRAUS, Jirí et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 59

³⁶ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 43

se k demonstraci násilí používají nejrůznější předměty a látky, jež pachatel označuje za výbušniny, hořlaviny, infikované injekční stříkačky apod. Z kriminalistického pohledu se loupeže řadí do kategorie trestných činů, u kterých dochází mezi pachatelem (útočníkem) a napadenou osobou (obětí) k bezprostřednímu kontaktu.³⁷

Úmysl zmocnit se cizí věci bývá zpravidla učiněn slovní nebo písemnou výzvou, popřípadě prostřednictvím jednoznačných gest pachatele, nejčastěji v úvodu přepadení. Aby mohlo být jednání posouzeno jako trestný čin loupeže, nemusí nastat škoda na majetku, i když tomu tak v naprosté většině případů bývá. K závažnějším následkům v podobě poškození zdraví nebo dokonce usmrcení dochází u loupeží zřídka. Mnohdy horší než škody majetkové jsou psychické následky způsobené napadené osobě, jež nastávají v různé míře zpravidla u všech případů a často vyžadující pracovní neschopnost či psychologickou péči, výjimečně i péči psychiatrickou.³⁸

2.2.1. Kriminální situace

Kriminálními situacemi se rozumí situace, za kterých jsou opakovaně páchany trestné činy určité druhu. Jejich znalost je samozřejmě nezbytná především pro předcházení a zamezování této trestné činnosti.³⁹ Typickou kriminální situací, ve které loupež probíhá, tvoří především:

- a) charakter místa činu, z aktuálních statistik vyplývá, že obecně převládají místa označovaná jako veřejná prostranství (jako např. ulice, parky, zastávky městské hromadné dopravy či prostory metra), mezi frekventovaná místa činu lze rovněž zařadit prostory obchodů nebo provozoven služeb, přičemž zcela jednoznačně převládají situace, kdy je oběť na místě činu osamocena;
- b) doba spáchání činu, jako např. v jakou denní dobu, dni v týdnu či měsíci k loupežím dochází nejčastěji. Dřívější poznatky vedly k závěru, že doba páchaní loupeží byla v průběhu dne nerovnoměrně rozložena, neboť zhruba ke třem čtvrtinám loupeží docházelo v době mezi šestou hodinou večerní a jednou hodinou ranní, nicméně aktuální výzkumy ukazují, že došlo

³⁷ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 257

³⁸ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 60-61

³⁹ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 8

k časovému přesunu i do dopoledních a odpoledních hodin. Rozložení do jednotlivých dnů v týdnu (vyjma neděle, kdy byl prokázán nižší počet spáchaných loupeží než v ostatních dnech) a měsíců je možné považovat za rovnoměrné;

- c) charakter napadených osob, což vypovídá o tom, jestli jsou napadenými osobami především osoby v pokročilém věku, handicapované, v podnapilém stavu apod.⁴⁰

Pachatelé mohou kriminální situace využívat (např. zaútočit na osobu v podnapilém stavu), nebo se mohou kriminální situaci přizpůsobit (např. přesně naplánovat loupež v určitém čase), anebo mohou kriminální situaci ovlivnit (např. vylákat osobu na opuštěné místo).⁴¹ Dle mého názoru kriminální situaci využívají, především pachatelé tzv. „jednoduchých loupeží“, což jsou velmi často uživatelé omamných a psychotropních látek a gambleři, pro které představuje osoba v podnapilém stavu rychlou a snadnou cestu k opatření si finančních prostředků. Přizpůsobování se kriminální situaci je pak možné sledovat obzvláště u loupeží, na jejichž páčání se účastní větší počet osob nebo u loupeží v peněžních ústavech, kde přesné naplánování představuje jednu z podmínek jejich úspěšného uskutečnění. Ovlivňování kriminální situace je zase typické pro loupeže po předchozím navázání kontaktu s obětí (např. po společné konzumaci alkoholu nebo v souvislosti s provozováním prostituce).

2.2.2. Typické způsoby páčání loupeží

Typické způsoby páčání trestných činů určité skupiny představují pro kriminalistické poznání jeden z nejvydatnějších pramenů informací, protože vyvolávají intenzivní následky ve vnějším prostředí a výrazně se zobrazují ve stopách. „*Způsob páčání trestných činů určité skupiny je systém operacionálních elementů, specifických pro činnosti, realizované pachateli při páčání trestných činů určité skupiny nebo v souvislosti s jejich páčáním.*“⁴² Činnosti zahrnuté do pojmu

⁴⁰ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Petr KOTULAN, Lucie HÁKOVÁ a Jan TOMÁŠEK. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 84 - 85

⁴¹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 61

⁴² MUSIL, Jan. *Způsob páčání trestné činnosti a jeho kriminalistický význam*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982. s. 34

způsobu páchaní trestných činů určité skupiny se realizují ve všech časových stádiích činnosti pachatele, tedy od přípravy, přes vlastní provádění činu, až k činnosti po jeho dokonání. Již z uvedené definice je patrné, že způsob páchaní je kategorií značně komplikovanou a složenou z řady dílčích komponentů. Klasifikaci těchto komponent je možné provést podle různých kritérií, jako např. podle předmětné povahy komponent, podle složitosti komponent, podle etap trestné činnosti, jejichž jsou komponenty součástí, podle stupně specifčnosti komponent, podle náročnosti jejich realizace, podle jejich časového trvání apod.⁴³

Za základní kritérium klasifikace způsobů páchaní loupeží se považují intenzita agrese, charakter napadeného subjektu či existence předchozího kontaktu pachatele a oběti. Dle intenzity agrese se rozlišují následující skupiny loupeží:

- a) loupeže páchané užitím bezprostředního násilí (klasickým příkladem je situace, kdy pachatel namíří zbraň na osobu stojící za pokladnou a vyzve ji, aby mu vydala veškerou peněžní hotovost v ní obsaženou);
- b) loupeže páchané s použitím přímého fyzického násilí (tuto situaci lze nastínit na případu, kdy pachatel fyzicky zaútočí na oběť a v okamžiku, kdy se oběť nachází ve stavu, v němž již není schopna klást odpor, se pachatel zmocní předmětu svého zájmu);
- c) loupeže páchané po předchozím uvedení oběti do stavu bezbrannosti (jedná se zejména o situace, kdy pachatel namíchá určitou omamnou látku do nápoje své oběti s úmyslem zmocnit se cizí věci poté, co bude oběť omámena účinky takovéto látky).⁴⁴

Uvedené způsoby páchaní loupeží se od sebe odlišují zejména svou operacionální složkou, což se ve výsledku promítá i v jednání pachatele odrážejícím se ve stopách trestného činu. U prvního druhu loupeží vznikají především stopy paměťové a věcné důkazy, jež mohou představovat věci pocházející z trestné činnosti, zbraně zajištěné u pachatele nebo také stopy materiální vypovídající o přítomnosti pachatele na místě činu či v jeho bezprostřední blízkosti (např. nedopalky cigaret nebo stopy obuvi). V případě druhé skupiny se použití přímého fyzického násilí

⁴³ MUSIL, Jan. *Způsob páchaní trestné činnosti a jeho kriminalistický význam*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1982. s. 51-52

⁴⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 438

projevuje vznikem nejrůznějších materiálních stop, mezi něž můžeme zařadit např. tržné, bodné, řezné či střelné rány a zhmožděniny na těle přeřadené osoby, stopy na těle pachatele způsobené použitím obrany obětí apod. U poslední třetí skupiny jsou materiální stopy vzácností, nicméně například zkoumáním tělních tekutin poškozeného či zbytků nápojů nalezených na inkriminovaném místě lze zjistit přítomnost omamných látek nebo uspávacích prostředků.⁴⁵ Ještě bych na základě informací získaných od osob s dlouholetými zkušenostmi s vyšetřováním loupeží a jejich pachatelů, doplnila, že ve většině případů jde o loupeže páchané s užitím pohrůžky bezprostředního násilí, která bývá umocněna držením zbraně v ruce (např. střelné zbraně, nože nebo tzv. boxera).

Na podkladě dalšího kritéria pro klasifikaci způsobů páchaní loupeží, kterým je charakter napadeného objektu, jsou loupeže děleny do těchto skupin:

- a) loupežná přeřadení peněžních ústavů, jako jsou banky, záložny, spořitelny a pošty, kde mohou být páhány tzv. akční loupeže, což jsou organizovaná přeřadení větším počtem pachatelů s použitím zbraní a cílem odcizit veškerou finanční hotovost, a loupeže na přeřázce prováděné jednotlivcem nebo menším počtem pachatelů, kteří na pokladníkovi dané přeřázky obvykle vyžadují pod pohrůžkou použití zbraně nebo výbušniny vydání dostupné finanční hotovosti;
- b) loupežná přeřadení přeřavy peněz, kde napadenými osobami jsou pracovníci bezpečnostních agentur převážející finanční hotovost, zaměstnanci podniků převážející tržby nebo finanční hotovost na výplaty zaměstnanců aj.;
- c) loupežná přeřadení provozoven, obchodů a jiných obdobných prostor, mezi touto skupinou loupeží ohrožená místa řadíme zejména čerpací stanice, obchody, kasina, herny a zlatnické provozovny;
- d) loupežná přeřadení bytových prostor, jejichž klasický a nejčastější scénář vypadá následovně: pachatel zazvoní u dveří bytu, po jejichž otevření násilím vnikne dovnitř, přítomné osoby spoutá nebo použije jiného násilí za účelem získání peněz, šperků nebo jiných cenností.;
- e) loupežná přeřadení dopravních prostředků, jež jsou směřována nejčastěji proti řidičům kamionové dopravy, taxislužby či jiných vozidel, obvykle

⁴⁵ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 62

na odstavních parkovištích, v úmyslu zmocnit se přepravovaných nákladů, osobního majetku řidiče a cestujících, anebo dokonce samotného motorového vozidla;

- f) loupežná přepadení prostá, představující zbytkovou kategorii, do které můžeme zařadit např. loupežné přepadení osoby na ulici, v parku aj.⁴⁶

Podle existence předchozího kontaktu mezi pachatelem a obětí, jako třetího základního kritéria pro klasifikaci jednotlivých způsobů páchaní loupeží, rozlišujeme:

- a) loupeže bez předchozího kontaktu, při kterých pachatel napadá svou oběť buď ze zálohy (pachatel se až do posledního okamžiku před obětí skrývá, aby ji mohl náhlým a překvapivým útokem vedeným nejčastěji zezadu nebo z boku ochromit, oběť v těchto případech zpravidla není schopna se pachateli bránit ani jej popsat), nebo se jedná o frontální napadení (napadení prováděné zepředu, kdy má oběť možnost se bránit a útočníka následně popsat);
- b) loupeže po předchozím kontaktu, jenž byl ze strany oběti učiněn dobrovolně. K takovému předchozímu kontaktu, který může být navazován již s loupežným úmyslem, dochází zejména po společné konzumaci alkoholu, v souvislosti s provozováním prostituce či v souvislosti s homosexuální prostitucí, anebo po předchozím klamavém jednání pachatele.⁴⁷

Další stále častěji se objevující komponentou způsobu páchaní loupeží jsou přípravná jednání, mezi něž patří např. typování vhodné oběti nebo objektu včetně opatřování informací o oběti nebo objektu, obhlídka místa činu, stanovení způsobu provedení činu a následného jednání po jeho dokonání, opatřování zbraní, prostředků a pomůcek, maskování či shánění spolupachatelů a plánování spolupráce s nimi.⁴⁸ Precizní a dlouhodobé plánování a připravování je charakteristické pro zvláště závažné loupeže (jako např. bankovní loupeže, přepadení peněžních transportů, pošt,

⁴⁶ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 34-35

⁴⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 63-64

⁴⁸ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 259-260

benzínových stanic apod.), naproti loupežím jednoduchým, jejichž pachatelé obvykle využívají náhodně vytvořené příhodné okolnosti.⁴⁹

Konečně je třeba zmínit významnou věcnou komponentu způsobu páchaní loupeží, kterou je použití zbraně. Poslední průzkumy ukazují, že se zvyšuje podíl loupeží páchaných se zbraněmi, kterými jsou nejčastěji tupé úderné předměty, bodné a řezné zbraně, chemické a slzné prostředky či střelné zbraně. Při páchaní trestného činu loupeže se střelné zbraně v naprosté většině případů používají pouze k demonstraci možného násilí a vystrašení oběti, aniž by byly použity ke střelbě. Pokud výjimečně k použití zbraně ke střelbě dojde, je to zpravidla následek nevhodného chování přepadené osoby, nebo snaha o zdůraznění pohrůžky prostřednictvím výstřelu do vzduchu či prostředek pro překonání zábran a překážek.⁵⁰

Veškeré výše uvedené poznatky o způsobu páchaní trestné činnosti jsou podkladem pro specifický evidenční systém zvaný jako *modus operandi* systém (MOS). Tento systém slouží k objasňování sériových a opakujících se trestných činů, neboť představuje evidenci dříve spáchaných trestných činů podle znaků jejich spáchání. Je založen na představě, že pachatelé (recidivisté) při páchaní trestných činů téhož druhu opakují stále stejné či obdobné znaky způsobu páchaní, navíc různorodost těchto znaků způsobu páchaní je tak rozmanitá, že umožňuje odlišovat jednotlivé pachatele od sebe. Při vyšetřování nově spáchaného trestného činu se proto znaky způsobu jeho spáchání porovnávají se znaky způsobu páchaní trestných činů, kterých se dopustili již evidovaní pachatelé, nebo se znaky způsobu páchaní doposud neobjasněných trestných činů. Vedle významu, který má způsob páchaní trestné činnosti pro kriminalistickou evidenci „*modus operandi* systém“, je důležitý také pro tvorbu vyšetřovacích verzí, kriminalistickou identifikaci, metodiku vyšetřování a kriminalistickou prevenci.⁵¹

⁴⁹ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 45

⁵⁰ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 36

⁵¹ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 43-45

2.2.3. Pachatel, oběť a motiv

2.2.3.1. Pachatel

Je možné pachatele trestných činů na základě určitých zvláštních vlastností odlišit od osob, které se trestné činnosti nedopouštějí? Existují nějaké psychické předpoklady předurčující člověka k páchání trestné činnosti? Na tyto otázky hledá odpověď především kriminální (kriminologická) psychologie, jež je jednou z oblastí forenzní psychologie zabývající se chováním a prožíváním lidí v právně relevantních situacích.⁵² První otázku lze na základě soudobých výsledků zkoumání zodpovědět tak, že se zatím nepodařilo prokázat existenci jakýchkoli psychických charakteristik, které by předurčovaly konkrétního jedince k páchání trestné činnosti a byly proto vlastní pouze pachatelům trestných činů. Nicméně existují též výzkumné studie potvrzující vyšší pravděpodobnost kolize jednání určitého pachatele se zákonem v důsledku kombinace zcela určitých vlastností. Tyto studie se snaží postihnout a vysvětlit případy tzv. „černých ovcí rodiny“, kdy jedinec i přes ideální rodinné prostředí a zázemí plné lásky, potřebné péče a porozumění je problémový a má sklony ke kriminálnímu jednání. Jelikož se zde nevyskytují žádné rizikové vlivy vnějšího prostředí, dovozuje se existence určitých osobnostních předpokladů daného jedince. Tým kanadských odborníků došel ve svém projektu k závěru, že značně riziková je současná přítomnost těchto osobnostních předpokladů:

- a) snížená úzkost (tento jedinec se směle a bez obav pouští do neznámých a riskantních aktivit);
- b) zvýšená impulsivnost (tento jedinec je neustále v pohybu a zláká ho každá nová situace);
- c) nezávislost na odměně (tomuto jedinci je lhostejné, zda bude za své jednání chválen či nikoliv, dokonce mu nevádí ani případné tresty);⁵³

Na základě existence této trojkombinace osobnostních předpokladů lze podle názoru významných kriminologů manželů Glueckových rozpoznat skony k páchání trestné činnosti již okolo tří let věku dítěte.⁵⁴

⁵² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-213-4. s. 8

⁵³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3. s. 68

⁵⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Ke kategorizaci zločinců (z německé i české teorie i praxe). *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. [online]. Praha: Odbor

Dnes se však psychologické zkoumání pachatelů odvrací od řešení otázky, jak se pachatelé liší od ostatních nekriminálních osob, a zaměřuje se na podrobnější poznání osobnosti pachatelů a jejich rozdělení do jednotlivých typů. Nejvyužívanější, z velkého počtu nejrůznějších forenzních typologií, je obecná typologie rozlišující osobnosti pachatele do 5 základních typů:

- a) socializovaný (normální) typ (osobnost pachatele, na níž se vztahují obecné poznatky o chování a prožívání, tudíž spáchaný čin představuje pouhé vybočení z normálního způsobu života);
- b) neurotický typ (osobnost s neurotickými poruchami, jako např. hysterické reakce, depresivní ladění, zvýšená úzkost apod., které se promítají do motivace i způsobu páchaní trestných činů);
- c) psychopatický typ (osobnost pachatele, jež se vymyká běžnému standardu, neboť některé vlastnosti běžně se v osobnosti nacházející u psychopatů chybí (vymizení vyšších citů = anetická psychopatie) nebo naopak jsou příliš intenzivní (nadměrně vystupňovaná agresivita = agresivní psychopatie), většinou jsou tyto osoby označovány svým okolím za podivíny);
- d) mentálně nedostačivý typ (osobnost pachatele vyznačující se nízkou inteligencí, což se projevuje i v jeho trestné činnosti, která nebývá promyšlená, naopak je pro ni typická jednoduchost a přímočarost);
- e) psychotický typ (pachatel trpící v době spáchaní trestného činu některou z podob nejtěžšího duševního onemocnění, čili psychózou, která působí, že spáchaný čin je nápadný svou nesrozumitelností, bizarností a často též brutalitou, totéž pak platí o motivaci, jež bývá nepochopitelná a zvrácená).⁵⁵

Vedle psychologie, resp. kriminální (kriminologické) psychologie se zkoumáním pachatelů a jejich osobností zabývá též kriminologie, což je samostatná interdisciplinární věda, jejíž empirické výzkumy zaměřené mimo jiné na kriminalitu a osobu pachatele jsou prováděny na podkladě poznatků z jiných vědních oborů, jako např. psychologie, kriminalistiky, penologie, forenzní

vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 9, č. 1., s. 34-40. ISSN 1210-9150
Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

⁵⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3. s. 68-75

psychiatrie či pedagogiky.⁵⁶ Základem novodobé kriminologie je především kriminologie vývojová, která se snaží popsat frekvenci páchaní trestné činnosti a počet pachatelů ve vztahu k jejich věku, neboli ve kterém věku se kriminální jednání objevuje, graduje, stagnuje a ve kterém věku naopak zeslabuje či dokonce mizí úplně.⁵⁷ Provedené studie ukazují, že počet pachatelů a frekvence jejich trestné činnosti od dětství až do dospělosti prudce stoupá, vrcholu dosahuje zpravidla na začátku dospělosti, poté dochází k postupnému snižování počtu pachatelů a četnosti trestné činnosti, takže ve věku seniorském se objevují již v nepatrném počtu. Tato skutečnost je zachycována v tzv. věkové křivce kriminality.⁵⁸ Dále bylo zjištěno, že zhruba dvě třetiny pachatelů mladších 18 let se dopustí trestné činnosti pouze jednou a po zbytek jejich života v ní už nepokračují.⁵⁹

Jaké poznatky byly nashromážděny konkrétně o pachatelích trestného činu loupeže? Z domácích i zahraničních kriminologických výzkumů vyplývá, že mezi pachateli trestného činu loupeže výrazně převažují muži. Ženy se tohoto druhu trestné činnosti dopouštějí zcela výjimečně, tvoří pouze cca 7 % z celkového počtu pachatelů stíhaných pro tento trestný čin, a je pro ně typické uvedené oběti do stavu bezbrannosti lstí, nebo spolupachatelství, kde vystupují jako tzv. „volavky“. Co se týče věkové hranice pachatelů, tak dominují mladší muži přibližně do 35 let věku. Z hlediska státní příslušnosti se v posledních letech neustále zvyšuje podíl cizích státních příslušníků na celkovém počtu pachatelů loupeží.⁶⁰

Protože jsou loupeže zpravidla cíleně plánovány, připravovány a organizovány, je jejich páchaní spojeno s určitými osobnostními dispozicemi, proto je téměř vyloučeno, aby byl pachatelem tohoto činu výrazně mentálně handicapovaný člověk. Z pohledu dosaženého vzdělání jsou loupeže doménou

⁵⁶ VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2. s. 1-8

⁵⁷ PROTIVINSKÝ, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Ke kategorizaci zločinců (z německé i české teorie i praxe). *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 9, č. 1, s. 34-40. ISSN 1210-9150 Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

⁵⁸ MOULISOVÁ, Marcela. Věk a trestná činnost z pohledu vývojové kriminologie. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2009, č. 2, s. 170. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vek-a-trestna-cinnost-z-pohledu-vyvojove-kriminologie.aspx>

⁵⁹ PROTIVINSKÝ, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Ke kategorizaci zločinců (z německé i české teorie i praxe). *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 9, č. 1, s. 34-40. ISSN 1210-9150 Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

⁶⁰ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 64-66

pachatelů s nižším stupněm vzdělání, nejčastěji pouze základním. V návaznosti na dosažené vzdělání proto není divu, že jde většinou o osoby nezaměstnané, jejichž motivem páchaní je tíživá finanční situace.⁶¹ Právě z motivace pachatelů, popřípadě také z některých prvků jejich chování, jimiž se rozumí např. nervozita, nejistota, třes, nerozhodnost, slovní omluvy apod., je možné vyvodit, že v mnoha případech se jedná o „prvopachatele“ a „amatéry“. Tyto osoby zpravidla nedokážou zvládnout nepředvídatelné okolnosti v průběhu uskutečňování činu. Tedy, i když jejich jednání bývá v průběhu útoku logické, rzné, racionální, cílevědomé a promyšlené, jsou často velmi nervózní, z čehož pak pramení jejich zkratové či pudové reakce. Z tohoto důvodu dochází k překažení činu nejčastěji v důsledku neočekávaného vývoje situace nebo nestandardního jednání či překvapivé reakce přepadeného. Naopak dosáhnout svého cíle a uniknout se daří pachatelům, jejichž útoky vykazují určité znaky vyskytující se opakovaně, i když v různé míře, u každé „úspěšné“ loupeže. Mezi tyto společné typické znaky řadíme překvapivost útoku, vynucenou účast personálu, krátkou dobu trvání útoku a jeho skrytý průběh. Agresivita, hrubost či vulgárnost, kterou pachatelé při činu demonstrují, bývá nejčastěji pouze součástí jejich role a je jen hraná.⁶²

Počet pachatelů se v průběhu jednotlivých let mění, přesto loupeže prováděné jedním útočníkem představují vždy alespoň 60 % z celkového počtu přepadení za jeden rok. Zbylé případy tvoří loupeže páchané maximálně třemi současně přítomnými osobami, spíše výjimkou je pak počet větší než tři. Z provedených studií lze dovodit, že počet pachatelů současně a společně páchajících určitý trestný čin je přímo úměrný charakteru a velikosti napadeného místa, jeho personálnímu obsazení a stupni plánovitosti a organizovanosti činu.⁶³

Pro „loupežníky“ je typická snaha o maskování, ať už úplné, vyskytující se v necelých 50 % případech, nebo částečné, objevující se zhruba u 30 % pachatelů a spočívající v zakrývání nebo změně některých vnějších znaků, zejména hlavy a obličeje, a to například černými brýlemi, parukou, přičesky, falešnými vousy, čepicí, šátkem apod. Maskování je využíváno především při loupežích v objektech

⁶¹ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 93-97

⁶² STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 64-65

⁶³ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 270

vybavených a chráněných systémy optické kontroly prostoru. Pokud jsou těmito systémy viditelně umístěné kamery, je maskování použito v 80 až 90 % případů.⁶⁴

Pokud orgány činnými v trestním řízení zjištěné a odůvodněné skutečnosti nasvědčují tomu, že se určitá konkrétní osoba dopustila trestného činu loupeže, dochází k zahájení trestního řízení a následnému vyšetřování tohoto skutku. V této fázi trestního řízení pachatelé zpravidla využívají svého práva odepřít výpověď, pokoušejí se zastrašit svědky a poškozené, anebo tvrdí, že se násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí dopustil až po zmocnění se věci cizí, což by vedlo k překvalifikování činu na krádež podle § 205 odst. 1 písm. c) TrZ.⁶⁵ Na základě vlastní zkušenosti, kdy jsem měla možnost zúčastnit se soudního jednání s osobou obžalovanou ze spáchání trestného činu loupeže, mohu souhlasit s tvrzením, že se pachatelé loupeží snaží docílit změny právní kvalifikace z trestného činu loupeže na krádež, neboť tomu tak bylo i v případě soudního jednání, jehož jsem se zúčastnila.

2.2.3.2. Oběť

Disciplínou zabývající se problematikou obětí trestných činů je viktimologie, neboli nauka o obětech. Považuji za nezbytné zdůraznit, že pojem oběti není možné ztotožňovat s pojmem poškozený používaným trestním právem procesním, protože je pojmem širším vztahujícím se vedle osob, vůči kterým útok směřuje, též na osoby, které na základě silných emocionálních vazeb k oběti prožívají její újmu jako újmu vlastní (např. ostatní členové rodiny), popř. další osoby blízké sociálnímu okolí oběti (např. blízcí známí oběti).⁶⁶

Viktimologie sleduje převážně kriminologická data (vzácně také psychologické poznatky) týkající se šesti základních skupin jevů, včetně zákonitostí na tyto jevy se vztahující. Těchto šest základních skupin jevů a jejich zákonitostí vypadá následovně:

- a) oběť a její psychické, biologické a sociální vlastnosti, přičemž souvislost mezi těmito vlastnostmi a viktimností neboli stupněm pravděpodobného rizika, že se určitá osoba stane obětí trestného činu, byla prokázána u věku

⁶⁴ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 66

⁶⁵ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 37

⁶⁶ GILLERNOVÁ, Ilona et al. *Výbrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3. s. 137

oběti (z provedených průzkumů vyplývá, že mezi oběťmi převažují mladí jedinci pro jejich často méně opatrný až nebezpečný způsob života), dále u profese oběti (existují určitá povolání či zaměstnání, která představují vyšší míru viktimnosti, jako např. pracovníci obsluhy u čerpacích stanic), u sociální charakteristiky oběti (kde příslušnost k určité rizikové skupině osob s sebou nese vyšší viktimogenní potenciál, jedná se např. o příslušníky nejrozličnějších etnických či náboženských menšin) a konečně také u zdravotního stavu oběti (kdy nejvíce ohrožené jsou osoby se somatickými a psychickými handicapy, např. mentálně retardované, s lehkou mozkovou dysfunkcí apod.);⁶⁷

- b) vztahy mezi pachatelem a obětí (např. jakým způsobem se oběť podílela na interakci před činem a v průběhu jeho páchaní);
- c) proces viktimizace zejména z pohledu role oběti v něm (např. jakou roli sehrává oběť v motivaci pachatele spáchat trestný čin nebo jaká místa a jaké časové okamžiky zvyšují pravděpodobnost, že se určitá osoba stane obětí trestného činu);
- d) role oběti při odhalování, vyšetřování a soudním projednávání spáchaného trestného činu;
- e) pomoc obětem (jako např. odškodnění a rehabilitace);
- f) ochrana občanů před viktimizací (viktimizace je proces, ve kterém se potenciální oběť stává obětí reálnou, tedy proces poškozování oběti).⁶⁸

Poznatky, jež jsou výsledky těchto viktimologických zkoumání, jsou využívány zejména viktimologickou prevencí, která stanoví tzv. bezpečné chování, čili jak se máme chovat, abychom se účinně vyhnuli roli oběti, a jakými preventivními opatřeními je možné riziko ohrožení snížit.⁶⁹

Kdo bývá nejčastěji obětí z pohledu všech trestných činů už tedy víme, ale které osoby jsou nejvíce ohroženy přímo trestným činem loupeže? Poměrně překvapivé pro mne bylo zjištění, že oběťmi loupeží jsou až v 70 % případů muži, neboť jsem předpokládala, že si útočníci spíše volí ženy, jež nemohou klást takový

⁶⁷ VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-429-2. s. 173-174

⁶⁸ GILLERNOVÁ, Ilona et al. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3. s. 135

⁶⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 4. vydání (v nakl. Portál 2. rozšířené vydání). Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-931-3. s. 187

odpor a vyvinout takovou sílu při své obraně jako muži. Nicméně ať už je obětí loupeže muž či žena, převládají útoky směřované vůči jedné osamocené osobě, kterou si pachatel v drtivé většině případů vybírá náhodně, tedy bez předchozího kontaktu. Zaměříme-li se na věk obětí, pak z provedených výzkumů vyplývá, že nejčastějším terčem pachatelů loupeží jsou mladí lidé do 30 let. Důležitá, i když v určitých směrech znepokojující, jsou zjištění týkající se vyšší míry pravděpodobnosti rizika, že se jednotlivec stane obětí trestného činu loupeže, u osob vykonávajících určitá povolání, profese či zaměstnání, jako jsou prodavači v obchodech, obsluha a jiní zaměstnanci barů, restaurací a kasin či pracovníci na přepážkách finančních ústavů.⁷⁰

Obecně platí, že oběť se svým jednáním podílí jak na způsobu spáchání a úspěšnosti loupeže, tak na vytváření stop a jiných věcných důkazů. Zhruba u poloviny spáchaných loupeží pak lze sledovat tzv. viktimologické zavinění, což je označení pro určitý subjektivní podíl oběti na vytvoření příznivých podmínek pro páchaní trestné činnosti, jsou to například případy, kdy je oběť v podnapilém stavu či pod vlivem jiných návykových látek, nebo kdy sama pozve pachatele do svého bytu, zdržuje se ve společnosti pachatele na odlehlém místě apod.⁷¹

V průběhu útoku se oběti zpravidla ze strachu o svůj život či zdraví snaží vyhovět hrozbám pachatele a nekladou mu žádný odpor, tudíž jednají podle zásady priority ochrany života a zdraví před majetkem.⁷² Takovéto chování je doporučováno i zkušenými kriminalisty, ti však zároveň zdůrazňují, že oběť by se měla pokusit s pachatelem komunikovat, aby byla zjištěna jeho národnost, jazyk, vady řeči a jiné informace, které napomohou odhalit jeho totožnost. Samozřejmě je bezprostředně po odeznění rizika útoku vše ohlásit příslušnému orgánu Policie ČR.

2.2.3.3. Motiv (motivace)

V první řadě je třeba vysvětlit rozdíl mezi pojmy motiv a motivace, neboť se nejedná o synonyma. Pojem motivace je označením pro hybné síly chování neboli pro proces vzbuzení, udržování a zaměřování chování, naproti tomu pojem motiv představuje vnitřní pohnutku chování osoby. Jednoduše řečeno v procesu motivace

⁷⁰ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 100-102

⁷¹ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 46-47

⁷² PROTIVINSKÝ, Miroslav a KLVANA, Karel. *Základy kriminalistiky*. 1. vydání. Praha: Armex, 2005. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-11-X. s. 109

se může uplatňovat i více motivů současně. Objasněním motivace dostáváme odpověď na otázku, proč daná osoba trestný čin spáchala, co svým činem sledovala a o co usilovala.⁷³ V mnohých případech vede její poznání ke změně právní kvalifikace trestného činu, např. na základě prvotních zjištění se má za to, že se pachatel dopustil trestného činu loupeže dle § 173 odst. 1, 4 TrZ, avšak prokáže-li se, že pachatel jednal s motivací obět' usmrtit a teprve následně se zmocnit jejích věcí, dojde k překvalifikování činu na trestný čin vraždy dle § 140 odst. 1 nebo 2, 3 písm. j) TrZ.

Jaký motiv je nejčastěji vnitřní pohnutkou pro spáchání trestného činu loupeže? Za základní pohnutku vedoucí k páčání této trestné činnosti se považuje tísnivá finanční situace a potřeba rychle si opatřit peníze. K tomuto jednání se proto obvykle uchylují osoby, jež získané peníze využívají na realizaci nejrůznějších forem sociálně patologických nebo nelegálních aktivit, které je ženou do stále větších a větších problémů, jako např. zvýšená konzumace alkoholu, drog či gamblerství.⁷⁴ V posledních letech je stále více se objevujícím motivem pouličních loupeží snaha zmocnit se mobilního telefonu. Tento trend nepomohlo omezit ani přijetí zákonné normy prikazující majitelům bazarů a zastaváren, aby při výkupu a zástavě mobilních telefonů vystavovali faktury se jménem prodávajícího, jehož totožnost musejí ověřit dle dokladu totožnosti.⁷⁵

Podařilo se mi zjistit, že v drtivé většině případů převažuje snaha zmocnit se „peněz v hotovosti“. Dokonce i v těch případech, kdy se pachatel zmocní cizí věci movité, je jeho následné jednání obvykle směřováno ke směně odcizených věcí za peníze. Jedinou výjimkou jsou tzv. „dětské loupeže“, u kterých je nejčastějším případem současnosti zmocnění se spolužákova mobilního telefonu za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí.

⁷³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 4. vydání (v nakl. Portál 2. rozšířené vydání). Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-931-3. s. 116 - 120

⁷⁴ ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1. s. 32

⁷⁵ CHMELÍK, Jan a PORADA, Viktor. Současný stav a trendy páčání loupeží v peněžních ústavech. In: BÁRTA, Vít a STRAUS, Jiří. *Konference o podnikové bezpečnosti: [Praha, 7. dubna 2005] : sborník odborných sdělení*. [online]. 1. vydání. Praha: Police history, 2005, s. 92-100. ISBN 80-86477-27-4. Dostupné z: <http://www.svses.cz/konference/bezp05/texty/chmelik.pdf>

3. Typické stopy

V průběhu páchaní trestného činu loupeže, resp. při jeho přípravě nebo dokonání, dochází ke vzájemnému působení elementů tohoto trestného činu (např. pachatele a jím použitých nástrojů a prostředků) s materiálním prostředím (zejména s místem činu a předmětem útoku) a s vědomím lidí (zejména obětí a svědků). Výsledkem tohoto procesu vzájemného působení je odraz ve formě změn v materiálním prostředí, které označujeme jako materiální stopy, a změn ve vědomí lidí, označované jako stopy paměťové.⁷⁶ Typické stopy loupeží tak představují souhrnné označení pro všechny změny v materiálním prostředí nebo ve vědomí lidí, jež příčinně či alespoň místně nebo časově souvisejí s vyšetřovanou událostí, obsahují kriminalisticky či trestněprávně relevantní informaci, jsou zjištělné a informace, které jsou v nich obsažené, jsou využitelné pomocí dostupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, postupů a prostředků, a jsou základem pro objasňování trestného činu loupeže, neboť v procesu jeho vyšetřování poskytují informace o jeho průběhu, činnosti pachatele a jiných zúčastněných osob, použitých prostředcích, nástrojích apod.⁷⁷ Každá stopa trestného činu je totiž gnoseologickým substitutem originálu, a to jak elementů trestného činu, tak objektů vnějšího prostředí, tudíž poznání vlastností tohoto substitutu umožňuje poznání vlastností samotného originálu.⁷⁸

Při páchaní trestného činu loupeže vzniká pestrá paleta různých stop, přičemž nejvíce stop zanechává použití přímého fyzického násilí, naopak uvedení do stavu bezbrannosti lstí nebo použití pouze pohrůžky bezprostředního násilí se ve stopách promítá méně.⁷⁹ Nicméně důkazně relevantní stopy nevznikají jen v průběhu páchaní tohoto trestného činu, ale již ve stádiu jeho přípravy (jako např. při obstarávání zbraní, dopravních prostředků, či typování oběti), nebo naopak až po jeho dokonání (např. při opouštění místa činu).⁸⁰

⁷⁶ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 47

⁷⁷ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. Kriminalistická stopa. In: *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 1999, sv. 32, č. 3, s. 186–192. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

⁷⁸ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s.48

⁷⁹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 67

⁸⁰ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 48

Pro trestný čin loupeže jsou typické zejména stopy ve vědomí lidí (stopy paměťové), jejichž nositelem je člověk, resp. jeho paměť. Paměť je definována jako psychický proces, který je složen ze čtyř základních bodů, a to vstřípivosti neboli impregnace (schopnosti ukládat paměťové stopy), retence (schopnosti je uchovávat), reprodukce (schopnosti si je vybavit) a zapomínání (procesu jejich ztráty, kdy podkladem pro nejrůznější teorie a hypotézy o jeho příčinách je Ebbinghausova křivka zapomínání, viz příloha č. 2).⁸¹ Základním impulsem vzniku paměťové stopy je vjem, což je smyslový obraz objektů reality působících na naše smysly.⁸² Právě jeho síla a hloubka jsou určující pro vytváření kvalitních paměťových stop a jejich zapamatování, přičemž skutečnosti vzbuzující pozornost určité osoby jsou zpravidla vnímány jasněji a barvitěji než ty, které jsou pro ni lhostejné. Bohužel však existují také určité negativní faktory, jež kvalitu vjemu snižují, jako např. nepříznivé vnější podmínky vnímání (tma, hluk), krátká doba vnímání u rychle probíhajících událostí, strach, tělesné a psychické utrpení oběti, otřes mozku (někdy vedoucí ke ztrátě vědomí nebo ztrátě paměti) a podnapilost.⁸³

Stopy ve vědomí oběti jsou pro trestný čin loupeže typické proto, že se oběť v průběhu útoku dostává do kontaktu s pachatelem a má tak možnost vnímat a zapamatovat si jeho podobu, tělesné znaky, oděv nebo jeho funkční a dynamické vlastnosti či návyky (jako např. zvláštnosti jeho chůze, řeči či písemného projevu). A contrario je možné z výše uvedeného odvodit, že v případech napadení oběti pachatelem ze zálohy vznikají stopy v jejím vědomí vzácně.⁸⁴ Tato skupina stop vzniká též u pachatele samotného, anebo dokonce u očitých svědků, protože loupeže představují neobvyklou a nápadnou událost vzbuzující pozornost okolí.⁸⁵

Stejně významné a důležité jako stopy paměťové jsou stopy materiální (hmotné), jež jsou vytvářeny kromě lidského vědomí kdekoliv. Rozmanitost této skupiny stop nutně evokuje snahy o jejich dělení podle různých hledisek a kritérií.

⁸¹ STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Systém kriminalistických stop*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006, 167 s. ISBN 80-7251-226-9. s. 30-33

⁸² HESS, Ladislav, PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. K charakteristice a významu paměťové stopy. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2004, roč. 15, č. 1, s. 59. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

⁸³ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 73

⁸⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 441

⁸⁵ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s.73

V současné době nejpoužívanějším dělením materiálních stop je jejich klasifikace na čtyři skupiny. První skupinu představují stopy odrážející vnější stavbu (strukturu) objektu, jež ji vytvořil (jde např. o stopy daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické aj.), ve druhé skupině jsou sdruženy stopy odrážející vnitřní strukturu (složení) objektu, jež je vytvořil (jako např. stopy biologické, chemické, psacích potřeb aj.), třetí skupinu tvoří stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti objektu, jež je vytvořil (např. stopy chůze, hlasu a písma), v poslední skupině jsou potom obsaženy stopy, které obsahují sdruženou (komplexní) informaci (příkladem je např. daktyloskopická stopa vytvořená krví).⁸⁶ Materiální stopy trestného činu loupeže spadající do všech čtyř výše uvedených skupin vznikají především při použití přímého fyzického násilí pachatelem, proto tyto stopy nalzáme především na:

- a) místě činu (stopami nalezenými na místě činu jsou zejména stopy krve, sliny na nedopalcích cigaret, nábojnice, zbraně, pachové stopy, trasologické stopy, věci ztracené nebo zapomenuté pachatelem atd.);
- b) těle oběti a jejím oděvu (zde nacházíme nejčastěji řezné, bodné, zhmožděné a střelné rány, oděrky, škrábance, zlomeniny, pohmožděniny, a jiná zranění, ejakulát pachatele, kontaktní mikrostopy apod.). I když se zranění a jiné změny nalzájí nejčastěji na povrchu těla a jsou viditelné, není vyloučena existence též vnitřních zranění a změn zevně nepozorovatelných, proto je důležité, aby se oběť podrobila důkladné lékařské prohlídce;
- c) těle pachatele a jeho oděvu (půjde především o stopy po obraně oběti, krevní stříkance, vlasy, povýstřelové zplodiny, kontaktní mikrostopy aj.);
- d) předmětech použitých při loupeži (jako např. vlasy na maskovacích kuklách, krev oběti na noži, povýstřelové zplodiny na střelných zbraních atp.).⁸⁷

Při útoku pachatele loupeže na svou oběť velmi často dochází ke kontaktu různých oděvních součástí, popř. jiných objektů zhotovených z textilních materiálů, proto nesmí být v rámci vyšetřování tohoto trestného činu opomíjena samostatná skupina kriminalistických stop označovaná jako textilní vlákna. Zkoumáním textilních vláken a jejich případných poškození je možné získat kriminalisticky

⁸⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: vybrané problémy teorie a metodologie*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-080-0. s. 59

⁸⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 67-68

a trestněprávně relevantní informace o mechanismu napadení oběti, resp. objektu, vůči němuž útok směřoval. Poškození textilních vláken a tkanin, které může mít podobu například přetržení, přefříznutí, tepelného poškození či chemického poškození, je zjišťováno mikroskopicky.⁸⁸

Vedle stop materiálních se při vyšetřování loupeží využívají i další věcné důkazy (jako např. provazy, dráty, roubík, leukoplast apod.), které mají spolu s nashromážděným materiálem značný důkazní význam. Takovýmto významným věcným důkazem je také zbraň, která sice bývá pachatelem zpravidla z místa činu odnesena, avšak pokud se jí pachatel nezabaví a ponechá si ji ve svém držení, může být tato zbraň nalezena při provádění osobní nebo domovní prohlídky. V případech, kdy je zbraň odhozena na místě činu nebo v průběhu útěku kdekoliv jinde, je nezbytné zajistit z této zbraně otisky a pokud tam žádné nejsou, tak se alespoň pokusit prokázat, že náleží do vlastnictví pachatele.⁸⁹

Významnou důkazní roli hrají také odcizené věci, jež se podaří nalézt v držení pachatele nebo na místě, kde se je pokusil schovat. I když jsou odcizenou věcí nejčastěji peněžní prostředky, u kterých není možná individuální identifikace, lze jejich souvislost s vyšetřovaným případem odvodit z jejich množství, druhu, obalu či způsobu úschovy. Odcizovanými předměty dále bývají peněženky, tašky, kabelky, šperky, hodinky, oděvní součástky apod., které lze individuálně identifikovat poměrně snadno.⁹⁰

⁸⁸ STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav a PORADA, Viktor. Kriminalistické stopy obsahující informace o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřním složení objektu. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2004, roč. 15, č. 3, s. 140. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>

⁸⁹ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 73

⁹⁰ Tamtéž. s. 73

4. Typické vyšetřovací situace

Abych mohla pospat situace, které se při vyšetřování loupeží považují za typické, musím se nejdříve vypořádat se s obecným pojmem označovaným jako vyšetřovací situace. Tímto pojmem se rozumí faktický stav, ve kterém se nachází vyšetřování trestného činu v určitém časovém okamžiku. Popis a analýza těchto vyšetřovacích situací je nezbytná proto, že vyšetřování je složitým, neustále se měnícím a vyvíjejícím procesem, který ovlivňuje velké množství faktorů. Aby se orgány činné v trestní řízení v tomto plynulém toku událostí a faktů vyznaly, měly by se vždy v určitém časovém momentu vyšetřování jakoby zastavit a pokusit se rozebrat a popsat jednotlivé prvky nastalé situace a její strukturu. Rozbor a popis vyšetřovací situace umožňuje jednak utřídit si obsah a rozsah kriminalisticky relevantních informací, jež jsou v daném okamžiku k dispozici, tak také vystihnout souhrn podmínek, v nichž vyšetřování probíhá. Tento postup je třeba učinit zejména tehdy, mají-li se orgány činné v trestním řízení rozhodnout mezi několika možnými variantami dalšího postupu neboli pokud nastane některý z uzlových bodů vyšetřování, mezi něž patří např. okamžik získání informace odůvodňující podezření ze spáchání trestného činu, okamžik umožňující tvorbu vyšetřovacích verzí z nashromážděných informací, okamžik, v němž je podezření vůči určité osobě natolik důvodné a silné, že umožňuje vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, dále také okamžik, kdy na základě prověrky je možné eliminovat vyšetřovací verze až na tu jedinou možnou, nebo okamžik, kdy je spáchaný trestný čin objasněn natolik, že je možné vyšetřování ukončit.⁹¹

Faktický stav, ve kterém se vyšetřování v určitém časovém okamžiku nachází, se skládá z velkého množství nejrůznějších elementů, které kriminalistická teorie rozděluje na komponenty informační (kvalita a množství informací, které jsou v daném okamžiku k dispozici, a které naopak dosud scházejí, jsou pro zhodnocení stavu vyšetřování zásadní), komponenty osobnostní (stav vyšetřování ovlivňuje též aktivita, úspěšnost, odbornost, zkušenosti, schopnosti a jiné vlastnosti vyšetřovatele, dále také vlastnosti, chování a postoj k vyšetřování samotného pachatele, popř. dalších subjektů), poslední skupinou jsou potom komponenty organizační

⁹¹ MUSIL, Jan et al. *Úvod do kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998. ISBN 80-85981-00-9. s. 100

a materiální (jako např. početnost a organizační struktura policie a justičních orgánů, kvalita jejich materiálního vybavení nebo informačních databází apod.).⁹²

Vyšetřovací situace je možné klasifikovat podle různých kritérií, leč z našeho pohledu je nejdůležitější kritérium rozlišující vyšetřovací situace podle stupně jejich obecnosti na konkrétní, které se vytvářejí při vyšetřování konkrétního trestného činu, a typické, které jsou naukou vytvořeným teoretickým modelem často se vyskytujícími situacemi, jež jsou typické pro vyšetřování určitého druhu trestného činu. Jednotlivé metodiky vyšetřování se proto zaměřují na specifika vyšetřovacích situací, která se tradičně objevují především u stupně informační určitosti (což je výraz označující kvalitu a kvantitu informací o trestném činu, jež jsou v daném okamžiku k dispozici), který je u jednotlivých druhů trestných činů různý, neboť závisí např. na povaze vznikajících stop, způsobu utajování, rychlosti oznamování, postojích oznamovatele, pachatele a svědků.⁹³

Metodika vyšetřování loupeží věnuje pozornost především počátečním vyšetřovacím situacím vznikajícím ihned po získání prvních informací o spáchání tohoto druhu trestného činu, neboť úspěch dalšího vyšetřování závisí na tom, zda a jak se podaří tyto počáteční vyšetřovací situace zvládnout. Utváření počátečních vyšetřovacích situací je ovlivněno především těmito faktory:

- a) včasnost oznámení o spáchání trestného činu loupeže (trestný čin loupeže je zpravidla oznamován včas, což je také dobrý předpoklad pro vytvoření příznivé vyšetřovací situace, výjimečné případy pozdních oznámení bývají způsobeny například obavou oběti, že ji okolnosti činu mohou poškodit nebo zostudit, proto podání oznámení zpočátku odkládá, ale nakonec si to rozmyslí a učiní je, příkladem může být situace, kdy ke spáchání činu dojde v souvislosti s provozováním prostituce, dalším důvodem opožděného oznámení bývá také podnapilý stav osoby, která si teprve po vystřízlivění uvědomí, že se stala obětí trestného činu loupeže);
- b) věrohodnost a přesnost informací v podaném oznámení uvedených (věrohodnost oznámení o spáchání trestného činu loupeže je poměrně vysoká

⁹² PORADA, Viktor et al. *Kriminalistika I*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. ISBN 80-7067-451-2. s. 47 - 48

⁹³ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 415

- a dá se odvodit např. z osobnosti oznamovatele, z povahy způsobeného zranění nebo ze stop nalezených na místě činu);
- c) rychlost reakce policejních orgánů na učiněné oznámení;
 - d) charakter, kvalita a kvantita nasazených sil a prostředků, které má policie v inkriminovanou dobu k dispozici;
 - e) kvalita a kvantita informací nashromážděných již prvotními úkony.⁹⁴

Pomocí kvality a kvantity informací nashromážděných prvotními úkony je možné v rámci vyšetřování trestných činů loupeží rozlišovat následující typické počáteční vyšetřovací situace:

- a) zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, je známa identita pachatele (ať už jeho jméno nebo jiné jeho naprosto nezaměnitelné označení, jako např. přezdívka), a odcizené věci, popř. i použitou zbraň, má nebo nemá u sebe. Pokud je takovýto pachatel zajištěn na místě činu nebo v jeho bezprostřední blízkosti, což je nejpříznivější vyšetřovací situace, a je mu následně sděleno obvinění, přechází vyšetřování do fáze rozvinutého dokazování, které je zaměřeno na shromažďování důkazů prokazujících, ale i vyvracejících místní, časové a příčinné souvislosti mezi jednáním pachatele a spáchaným trestným činem loupeže a jeho následky.⁹⁵ Případy, kdy je sice identita pachatele známa, přesto není orgánům činným v trestním řízení k dispozici, poněvadž utekl a skrývá se, zesilují podezření vůči jeho osobě. Jeho nepřítomnost ovšem není překážkou pro provádění některých vyšetřovacích úkonů, jako např. zjišťování jeho přípravy na čin, motivace apod. Tato vyšetřovací situace je ještě poměrně příznivá, protože zpravidla bývá takovýto pachatel, resp. obviněný, dříve či později vypátrán;⁹⁶
- b) zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, identita pravděpodobného pachatele není doposud známa, avšak jsou k dispozici údaje potřebné k jejímu zjištění, a identifikační znaky odcizených věcí nebo prostředků použitých při páchaní činu jsou nebo nejsou k dispozici.

⁹⁴ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 49

⁹⁵ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 68

⁹⁶ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 74

Jedná se nejčastěji o případy, kdy jsou známy pouze identifikační znaky popisující osobu pachatele, jeho oblečení, jeho sociální charakteristiky (např. profese či národnost) nebo jeho částečné pojmenování (např. je známo pouze jeho křestní jméno). Tyto údaje, jejichž zdrojem jsou zpravidla výpovědi obětí a svědků nebo záznamy z bezpečnostních kamer, jsou podkladem pro sestavení skládaného portréту, pro hledání v různých databázích a evidencích, či pro vyhlášení pátrání po pachateli. Proces vyšetřování je tudíž zaměřen na zdokumentování pramenů důkazů, odhalení totožnosti a pobytu pachatele, zjištění identifikačních znaků odcizených věcí a prostředků použitých k loupeži a pátrání po nich. Přestože se jedná o situace méně příznivé, existuje ještě celkem velká naděje, že pachatel bude nakonec dopaden a usvědčen;⁹⁷

- c) zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, ovšem zcela chybí údaje o identifikačních znacích pachatele nebo jsou nashromážděné údaje nedostatečné, a identifikační znaky věcí pocházejících z trestné činnosti nejsou k dispozici. S takovou situací se můžeme setkat např. u loupežných vražd beze svědků, při dokonalém maskování pachatele, při napadení ze zálohy, nebo trpí-li oběť silnou anamnézou nebo byla-li silně podnapilá. Další postup vyšetřování se proto musí zaměřit na zadokumentování dostupných pramenů důkazů, získání informací o identifikačních znacích pachatele, typování pravděpodobných pachatelů, získání údajů o identifikačních znacích odcizených věcí a prostředků použitých ke spáchání loupeže, včetně pátrání po nich.⁹⁸
- d) Zjištěné skutečnosti nenasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, údaje ke zjištění totožnosti pachatele chybí a identifikační znaky věcí, pocházejících z trestné činnosti, taktéž nejsou k dispozici. Tato situace může nastat například tehdy, pokud poškozený podá oznámení o loupeži s velkým časovým rozestupem od jejího uskutečnění, nebo už si nevybavuje, kde přesně k útoku došlo, či jeho výpověď trpí závažnými logickými rozpory. V rámci vyšetřování je proto veškeré úsilí zaměřeno na zjišťování pramenů důkazů podporujících, ale i vyvracejících, informace a skutečnosti uvedené

⁹⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 69

⁹⁸ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 39

v oznámení, vypracování časového schématu pohybu oběti před loupeží, posuzování osobních poměrů oznamovatele, pachatele a oběti, zjišťování stavu hospodaření organizace, jež měla být přepadena (např. zda v pokladně mohla být peněžní hotovost v určité výši) a další.⁹⁹

Počáteční vyšetřovací situace nejsou jedinými možnými situacemi utvářejícími se v průběhu vyšetřování trestného činu loupeže, nýbrž se vyskytují i v jeho následujících etapách, jde např. o okamžik vypátrání skrývajících se podezřelé osoby, okamžik, kdy zbývá podrobit prověrce poslední vyšetřovací verzi, zatímco ostatní byly na základě jejích výsledků eliminovány, nebo okamžik nalezení odcizených věcí, zbraní, dopravních prostředků a jiných významných materiálních stop.¹⁰⁰

⁹⁹ STRAUS, Jiri et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 69

¹⁰⁰ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 50

5. Zvláštnosti vyšetřování

5.1. Zvláštnosti předmětu vyšetřování

Komponenta metodiky vyšetřování loupeží označovaná jako zvláštnosti předmětu vyšetřování se nezabývá obecným popisem předmětu vyšetřování, jehož nejdůležitější složkou je předmět dokazování vymezený v ustanovení § 89 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „TrŘ“), nýbrž věnuje se konkretizaci skutečností, jež musejí být při vyšetřování tohoto druhu trestného činu objasněny.¹⁰¹ Jinak řečeno, zvláštnostmi předmětu vyšetřování u trestného činu loupeže jsou ty skutkové okolnosti, jejichž objasnění je mimořádně důležité, neobvykle obtížné nebo odchýlné od jiných druhů trestných činů. Hojným počtem specifik se vyznačují především fakta, jež jsou výlučnou záležitostí kriminalistiky, neboť překračují předmět dokazování obecně vymezený ve výše uvedeném ustanovení trestního řádu, a jež jsou významná pro objevení pramene informací o relevantních faktech (tzv. mezitímních faktech) či pro určení taktiky vyšetřování (např. pro stanovení pořadí, v němž mají být provedeny výslechy spoluobviněných).¹⁰²

Zvláštnosti předmětu vyšetřování mají původ již v samotném zařazení trestného činu loupeže do hlavy druhé dílu prvního zvláštní části trestního zákoníku, který vymezuje trestné činy proti svobodě. Jak jsem uvedla již v rámci kapitoly věnované právní úpravě tohoto trestného činu podle aktuálně platného trestního zákoníku, skutková podstata uvedená v ustanovení § 173 odst. 1 TrZ chrání dva objekty, jimiž jsou svoboda člověka, jako objekt primární, a majetek, jako objekt sekundární. Kromě skutečností uváděných v ustanovení § 89 odst. 1 TrŘ je tedy v rámci vyšetřování trestného činu loupeže třeba zjišťovat a dokazovat především:

- a) úmysl zmocnit se cizí věci přímým fyzickým násilím, pohrůzkou bezprostředního násilí nebo uvedením osoby do stavu bezbrannosti lstí (pochybnosti o objektu spáchaného trestného činu loupeže mohou vznikat v situacích, kdy se pachatel nepodaří zmocnit se věci cizí a proto následně tvrdí, že jeho úmysl směřoval pouze k ublížení na zdraví, čímž chce dosáhnout změny právní kvalifikace spáchaného skutku na trestný čin

¹⁰¹ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 232

¹⁰² MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 415

- ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 TrZ s nižší sazbou trestní sankce, poměrně těžko se též dokazuje, zda pohrůžka násilím byla skutečně bezprostřední nebo zda násilí, pohrůžka bezprostředního násilí a uvedení do stavu bezbrannosti lstí byly použity před zmocněním se cizí věci nebo až po něm);
- b) konkretizaci předmětu zájmu pachatele (čeho se pachatel chtěl zmocnit nebo čeho se doopravdy zmocnil);
 - c) vlastnický vztah k věci, jež byla předmětem zájmu pachatele (zda se skutečně jedná o věc cizí nepatřící ani částečně do majetku pachatele);
 - d) prostřednictvím jakých prostředků a jakým způsobem bylo realizováno přímé fyzické násilí, pohrůžka bezprostředního násilí nebo prostřednictvím jakých prostředků byla oběť uvedena do stavu bezbrannosti lstí;
 - e) za jakých okolností k uskutečnění trestného činu loupeže došlo;
 - f) jakou fyzickou (tělesnou) újmu utrpěla oběť a jaké jsou její případné následky;
 - g) jaká je výše způsobené škody a jak bylo naloženo s lupem (velmi často se vyskytuje rozpor mezi údaji poskytnutými poškozeným o výši způsobené škody odcizením věcí a hodnotou odcizených věcí po jejich nalezení);
 - h) jakou roli hrála oběť v genezi trestného činu;
 - i) jednání, která předcházela uskutečnění činu (např. jak a od koho byly opatřeny zbraně, dopravní prostředky a jiné nástroje, pomůcky a prostředky použité při loupeži, kdo poskytl informace potřebné k provedení loupeže nebo jakým způsobem byly získány nezbytné informace o objektu);
 - j) zda byl čin spáchán jedním pachatelem, společně více spolupachateli, organizovanou zločineckou skupinou nebo organizovanou skupinou;
 - k) kdo konkrétní trestný čin loupeže organizoval, jaké byly role jednotlivých spolupachatelů a kdo ještě, aniž by se na loupeži podílel, o přípravě a dokonání tohoto činu věděl;
 - l) jaký byl obsah plánu loupeže a obsah dohody o intenzitě násilí (např. zda byli spolupachatelé alespoň srozuměni s tím, že pokud se oběť bude bránit, tak bude usmrcena);
 - m) co se stalo s věcmi pocházejícími z trestné činnosti (kde jsou uschovány nebo kdo je má v držení, jak byly peněžní prostředky pocházející z loupeže utraceny nebo komu byly odcizené věci prodány);

- n) jaký byl motiv spáchání tohoto trestného činu;
- o) a další skutečnosti, které je nezbytné zjistit a dokázat u konkrétního případu trestného činu loupeže.¹⁰³

Dovolím si konstatovat, že zjišťování a dokazování některých skutkových okolností, jejichž objasnění dříve činilo nemalé problémy, je zásluhou vývoje moderních technologií a zařízení čím dál tím snadnější a rychlejší. Ku příkladu ke zjištění a dokázání skutečnosti, zda opravdu bylo násilí, pohrůžka bezprostředního násilí nebo uvedení do stavu bezbrannosti lstí použito před zmocněním se věci cizí, nikoliv až poté, se v současné kriminalistické praxi hojně využívají záznamy z kamerových systémů, jejichž počet a hustota rozmístění neustále roste.

5.2. Zvláštnosti podnětů k vyšetřování

Podněty k zahájení vyšetřování jsou u jednotlivých druhů trestných činů různé. Vůči některým druhům se totiž projevuje vysoká kriminální citlivost veřejnosti, proto je u nich nejčastějším podnětem k zahájení vyšetřování ústně či písemně učiněné trestní oznámení občanů nebo organizací, které je adresováno bezpečnostním orgánům nebo orgánům činným v trestním řízení. Motivem těchto oznámení je v zásadě individuální zájem poškozeného na zjednání nápravy (navrácení odcizených věcí, náhrada škody apod.) a potrestání pachatele. Spíše výjimkou je motivace altruistická, kdy je podáním oznámení sledován prospěch společnosti a pomoc při ochraně veřejných zájmů před nebezpečnými pachateli.¹⁰⁴ U jiných druhů trestných činů se zase objevují sebeobvinění, jež bývají v naprosté většině případů pravdivá, tudíž vzácností jsou sebeobvinění nepravdivá, motivovaná buď psychopatologicky (bludy) nebo úsilím chránit skutečného pachatele. Velmi početnou skupinu pak tvoří trestné činy, které vůbec nejsou oznamovány, protože se pachatelům daří tyto delikty utajit natolik, že o nich nikdo neví, nebo se sice o nich ví, ale chybí motivace k jejich oznámení, a to například z důvodu negativního

¹⁰³ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 70-71

¹⁰⁴ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 232

mínění a nedůvěry vůči policejním orgánům či lhostejnosti veřejnosti ke spáchanému trestnému činu.¹⁰⁵

Vedle trestních oznámení a podnětů učiněných poškozenými, svědky, popř. jinými osobami a orgány, mohou být podkladem pro učinění závěru o podezření ze spáchání trestného činu také vlastní poznatky policejních orgánů získané operativně pátracími prostředky a operativní technikou, což vyplývá z ustanovení § 158 odst. 1 TrŘ.¹⁰⁶

Metodika vyšetřování loupeží se při výkladu zvláštností podnětů k vyšetřování zaměřuje především na nejčastěji se vyskytující druhy podnětů k zahájení vyšetřování, na to, co bývá jejich obsahem, odkud přicházejí, jaké jsou jejich typické nedostatky, včetně možností doplnění potřebných informací, a jaké existují způsoby jejich prověřování.¹⁰⁷ Velice přínosné je také uvedení specializovaných orgánů a institucí, s nimiž mohou policejní orgány při obstarávání a prověřování podnětů v konkrétních případech spolupracovat.¹⁰⁸

Nejčastěji se vyskytujícím druhem podnětu k zahájení vyšetřování je u trestných činů loupeží telefonické nebo ústní oznámení podané poškozeným, jeho rodinnými příslušníky, očitými svědky nebo zdravotnickými zařízeními. Čím dříve je takové oznámení podáno a čím rychleji je na něj orgány policie reagováno, tím efektivnější je pak nasazení sil a prostředků za účelem dopadení pachatele, neboť pro trestné činy loupeže je typické, že již ze samotného oznámení je zřejmé, že podezření ze spáchání tohoto trestného činu je dostatečně odůvodněno, což umožňuje okamžité zahájení trestního stíhání. Velice přínosná jsou oznámení obsahující informace vhodné k pátrání po tzv. horké stopě.¹⁰⁹

Nejasnost a nesrozumitelnost podaných oznámení je obvykle důsledkem těžkého zranění oběti, nejčastěji v podobě otřesu mozku vedoucího k dočasné ztrátě vědomí nebo úplnému výpadku paměti či její podnapilý stav v době útoku. Tyto

¹⁰⁵ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 415 - 416

¹⁰⁶ ČESKO. zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1961>

¹⁰⁷ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 232

¹⁰⁸ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 17

¹⁰⁹ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 76

nedostatky oznámení ovšem nejsou důvodem pro odklad jiných, okamžitě realizovatelných úkonů (jako např. ohledání místa činu, operativní šetření na místě činu a v jeho bezprostřední blízkosti či pronásledování pachatele po horské stopě).¹¹⁰

Spíše sporadický je výskyt nepravdivých oznámení (inscenace a fingování loupeže), přičemž prokázání jejich nepravdivosti bývá velmi obtížné. Při inscenaci osoba oznamující loupež svá tvrzení obvykle dokládá uměle vytvořenými stopami, např. údajný poškozený si sám potrhá a umaže oděv nebo si způsobí škrábance a oděrky. Motivem k tomuto počínání bývá úsilí o zakrytí manka, zmocnění se svěřených hodnot či výmluva zakrývající jejich ztrátu, propití či zpronevěru. Inscenátor zpravidla nikoho konkrétního jako pachatele oznamovaného činu neoznačuje a jeho popis si vymyslí. Jen výjimečně dochází k lživému obvinění konkrétní osoby, jež bývá motivován mstou nebo snahou přivlastnění si údajně odcizené věci.¹¹¹

Bohužel vzácné nejsou ani případy, kdy poškozená osoba trestný čin loupeže neoznámí a čin tak zůstane buď utajený (latentní) nebo v lepším případě je později zjištěn operativně pátracími prostředky či odhalen v průběhu vyšetřování jiného trestného činu. Neochota nebo obava trestný čin loupeže oznámit je typická zejména pro oběti, které byly napadeny v souvislosti s provozováním homosexuální prostituce nebo které odcizenou věc získali do svého držení trestnou činností nebo pro případy s tzv. viktimologickým zaviněním.¹¹²

Konečně musím zmínit ještě podnět typický trestný čin loupeže, kterým je způsobena smrt oběti, neboť zde je podnětem k zahájení vyšetřování nejčastěji nález mrtvolky.¹¹³

5.3. Zvláštnosti počátečních úkonů

Počáteční stádium vyšetřování je nesmírně důležité, vždyť právě správné vymezení a realizace počátečních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů velmi často rozhoduje o úspěchu celého vyšetřování, neboť tyto úkony představují podklad

¹¹⁰ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 71

¹¹¹ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 51

¹¹² MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 76

¹¹³ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 41

pro vytyčení dalšího směru vyšetřování a tvorbu vyšetřovacích verzí.¹¹⁴ Značná část počátečních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů patří zároveň do kategorie úkonů neodkladných, které jsou definovány v ustanovení § 160 odst. 4 TrŘ jako úkony, které z důvodu nebezpečí jejich zmaření, zničení nebo ztráty důkazů nesnesou z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu po zahájení trestního stíhání.¹¹⁵

Okruh počátečních úkonů bývá u jednotlivých druhů trestných činů odlišný, protože jejich použití je závislé zejména na druhu stop a jejich trvanlivosti, popř. na jiných důkazech a informacích, které musejí být prostřednictvím těchto úkonů zajištěny. Tudíž pod pojmem zvláštnosti počátečních úkonů se skrývá systém typických nástrojů pro řešení úloh, jež vyplývají z typických počátečních vyšetřovacích situací. Metodika vyšetřování loupeží se proto při výkladu této problematiky pokouší vymezit zejména to, jaké druhy úkonů patří mezi počáteční vyšetřovací a operativně pátrací úkony tohoto druhu trestného činu nejčastěji, jaké zásady jsou určující pro stanovení jejich posloupnosti, dále se pokouší podrobně rozebrat zvláštnosti jejich provádění a upozornit na nejčastější obtíže a nedostatky, které se při jejich provádění objevují v praxi.¹¹⁶

5.3.1. Pátrání po pachateli z místa činu (po horké stopě)

Pátrání po pachateli z místa činu neboli po tzv. horké stopě patří mezi způsoby pátrání, které jsou prováděny bezprostředně po spáchání trestného činu, a jak už název napovídá, zpravidla přímo z místa činu. Tudíž jakmile jsou získány potřebné informace, dochází k zahájení pátrání, jež může být vedeno různými složkami policie, a to především policisty z výjezdových skupin, pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV) a pořádkové policie.¹¹⁷

Ale co se vlastně skrývá pod pojmy pátrání, resp. pronásledování? Pátrání, jako jedna z forem policejní činnosti, je systémem preventivních, organizačních, operativně pátracích, administrativně evidenčních či jiných opatření, a vyšetřovacích

¹¹⁴ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 232

¹¹⁵ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika I*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. ISBN 80-7067-451-2. s. 49

¹¹⁶ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 416

¹¹⁷ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 231 s. ISBN 978-80-7380-042-0. str. 41

úkonů, které uskutečňují orgány Policie ČR, popř. i jiné orgány a inspekce, k nalezení osob a věcí.¹¹⁸ Pronásledování pachatele pak představuje okamžité, rychlé a organizované uvedení všech dostupných prostředků a sil do pohotovosti za účelem zadržení pachatele na útěku do doby, nežli se mu podaří zbavit se usvědčujících důkazů nebo se ukrýt. Tento postup tedy přichází v úvahu pouze tehdy, dojde-li k oznámení trestného činu loupeže bezprostředně po jeho spáchání.

K tomu, aby pátrání a pronásledování pachatele bylo úspěšné, musí být zajištěna fungující hlásná služba a rychlý výjezd na místo činu (velkou roli zde hraje časový faktor), dále musejí být na místě činu zjištěny údaje nezbytně nutné k zahájení pátrání a pronásledování pachatele (jako např. popis pachatele a odcizených věcí nebo směr pohybu pachatele), které se neprodleně předávají příslušnému operačnímu středisku Policie ČR, a na jejichž podkladě je následně v potřebném rozsahu a nezbytném prostoru rozvinuto pátrání a pronásledování. Je-li pachatel na základě těchto činností zadržen, potom je celé další vyšetřování značně usnadněno.¹¹⁹

Když je totožnost pachatele trestného činu loupeže známa, anebo je-li k dispozici alespoň jeho částečný popis (jako např. údaje popisující jeho podobu, chování, trvalé bydliště či místo pravděpodobného pobytu), potom by vedle jeho pronásledování mělo být současně vyhlášeno také pátrání přímo vůči jeho osobě. Jestliže je ovšem pachatel neznámý, potom jsou pro pátrání po horké stopě rozhodné následující podmínky:

- a) krátký časový interval od spáchání činu spolu s předpokladem, že pachatel není od místa činu daleko;
- b) dostatečný popis pachatele, který umožňuje odlišit jeho osobu od ostatních;
- c) existence předpokladů pro nasazení služebního psa;
- d) zjištění popisu motorového vozidla, jehož prostřednictvím pachatel místo činu opustil, popř. které dosud používá;
- e) nashromáždění informací o směru příchodu nebo naopak odchodu pachatele.¹²⁰

¹¹⁸ KOVÁRNÍK, Libor. *Pátrací a policejní akce*. 2., rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-102-5. s. 9

¹¹⁹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 72

¹²⁰ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 271

Pátrání po pachateli z místa činu (po horké stopě) se může realizovat některým z těchto způsobů (forem):

- a) osobním pátráním policistů, jako nejčastějším způsobem výkonného pátrání, jenž představuje soustavnou, cílevědomou a aktivní činnost příslušných orgánů Policie České republiky zaměřenou na vypátrání hledaného objektu (jímž jsou obvykle osoby nebo věci) v určitém prostoru, kde se s největší pravděpodobností nacházejí. Osobní pátrání je pak pátrání vycházející z místní a osobní znalosti, které je prováděno při výkonu služby, za spolupráce s občany a za současného využití informačních systémů (např. PATROS nebo TELEFOTO);¹²¹
- b) navedením služebního psa na pachovou stopu pachatele, kde hraje hlavní roli především čas, tudíž je žádoucí povolat psovoda co nejrychleji po oznámení skutku, dále je nutné zajistit místo činu tak, aby bylo nepřístupné nezúčastněným osobám, i pohyb policistů by v tomto prostoru měl být do příjezdu psovoda omezen, v neposlední řadě by měl být k psovodovi určen člen doprovodné hlídky, jenž plní uložené úkoly (např. zajišťuje spojení a komunikaci nebo vysílá policisty do místa psem označeného možného výskytu pachatele);¹²²
- c) provedením prověrky osob v restauracích a dalších obdobných zařízeních;
- d) organizováním pátracích akcí, k čemuž se přistupuje zejména tehdy, zdržuje-li se nebo ukrývá-li se hledaný objekt (pachatel) v určitém rozsáhlém teritoriu, ve kterém je možné použít větší počet prostředků a sil, popř. i veřejnosti, což urychluje a usnadňuje vypátrání a následné zajištění hledaného objektu. V rámci provádění těchto pátracích akcí dochází např. k přehrazení únikových cest, uzavření místa možného výskytu pachatele, vytvoření clony ve směru předpokládaného pohybu pachatele, pročesávání terénu, kontrola a ověřování totožnosti osob, prohlídka prostoru nápadu trestného činu, bytů, ubytovacích zařízení nebo jiných míst, kde se kriminálně

¹²¹ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 214

¹²² KRANÁTOVÁ, Michaela. *Kynologie ve službách ozbrojených sborů v České republice*. Bakalářská práce. Policejní akademie ČR. Vedoucí práce Zdeněk Chmela. Praha, 2001 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php#3.3>.

aktivní osoby scházejí, skryté pozorování míst, kde se pachatel pravděpodobně zdržuje apod.;¹²³

- e) prověřením překupníků, obchodů nabízejících ke koupi použité zboží, zastaváren, antikvariátů nebo šetření v místech, kde probíhá nelegální prodej zboží;
- f) použitím vrtulníku Letecké služby Policie ČR k pátrání v terénu, které se využívá především k propátrání terénu při pátrání po skrývajícím se pachateli, k pronásledování a zadržení pachatele, k řízení postupu pátracích skupin nebo udržování spojení v rámci pátrací akce;
- g) provedení opatření u peněžních ústavů, pokud došlo k odcizení vkladních knížek, cenných papírů či platebních karet;
- h) provedení nezbytných opatření, jejichž prostřednictvím je zabráněno učinění bezhotovostního nákupu na podkladě tiskopisů objednávek či razítek, které byly při trestném činu odcizeny;
- i) ověřování skutečnosti, zda ze strany poškozeného nebylo učiněno fiktivní oznámení, jímž by chtěl zakrýt vlastní trestnou činnost;
- j) vyhodnocování záznamů z kamerových systémů;
- k) zkoumání a vyhodnocení písemností poškozeného nebo jeho osobních věcí (jako např. mobilního telefonu, pevné linky apod.).¹²⁴

Použití konkrétního způsobu (formy) pátrání po pachateli z místa činu (po horké stopě) je závislé na okolnostech každého jednotlivého případu. Na základě mnou získaných informací, se v praxi, kde převažují ty tzv. jednoduché loupeže, realizuje pátrání po horké stopě obvykle formou vyhodnocování záznamů z kamerových systémů, navedení služebního psa na pachovou stopu, prověřováním obchodníků nabízejících ke koupi použité zboží a zkoumáním a vyhodnocováním údajů získaných od mobilních operátorů.

5.3.2. Výslech oznamovatele

Výslech oznamovatele, kterým bývá nejčastěji poškozený (oběť), je specifickou metodou kriminalistické praktické činnosti, jejímž prostřednictvím se

¹²³ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 232-233

¹²⁴ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 73

získávají informace o spáchaných trestných činech či jiných kriminalisticky relevantních skutečnostech, které jsou uloženy ve formě paměťových stop ve vědomí člověka.¹²⁵ Jedná se obvykle o prvotní zdroj informací o spáchaném trestném činu loupeže a o způsobu jeho provedení, proto by se v jeho průběhu měly pokládat otázky tak, aby byly získány úplné a věrohodné informace. Při výslechu oznamovatele trestného činu loupeže prováděného v rámci opatrování potřebných vysvětlení dle ustanovení § 158 TrŘ a ustanovení § 61 zákona č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, budou tyto otázky směřovat ke zjištění toho, proč a za jakých okolností se oznamovatel vyskytoval na místě činu, jak se tam dostal, zda je oznamovatel poškozeným nebo svědkem, jaké věci, včetně jejich popisu a množství, byly pachatelem odcizeny, kdy ke spáchání činu došlo, odkud a jak se na místo činu dostal pachatel, popř. kde s ním poškozený navázal kontakt, co loupeži předcházelo, popis pachatele a jím použitých nástrojů a prostředků, způsob spáchání činu (především doslovný obsah pachatelem vyslovených výhrůžek, druh a intenzita použitého fyzického násilí, zbraně a jiných prostředků a nástrojů), jak poškozený na přepadení reagoval a jak se v jeho průběhu choval (např. zda se bránil, volal o pomoc, způsobil pachateli nějaká zranění nebo mu poškodil oděv), jak a kdo mohl vědět, že poškozený bude v určité době na určitém místě a co bude mít při sobě, zda byly na místě činu přítomny další osoby a jak se chovaly, existují-li ještě nějakí další svědci nebo jak všichni aktéři tohoto skutku opustili místo činu. Je třeba ještě doplnit, že okruh otázek pokládaných při výslechu v rámci vyžadování potřebných vysvětlení poškozenému je v podstatě shodný s otázkami, které jsou pokládány očitým svědkům.¹²⁶

Vyslýchající, který vede výslech poškozeného, musí v některých případech zvolit zvláštní taktiku výslechu, jež bude odpovídat speciálním podmínkám konkrétního skutku a jeho následkům, neboť poškozený se v důsledku vůči němu spáchanému trestnému činu loupeže může nacházet v těžkém psychickém nebo fyzickém traumatu, jenž může vést ke zveličování, popř. jiným kvalitativním a kvantitativním zkreslením jeho výpovědi, nebo ke změně místa výslechu, kdy je

¹²⁵ NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. ISBN 80-7251-141-6. s. 7

¹²⁶ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 74

vyslychající nucen vyslechnout vyslychaného např. v nemocničním zařízení či v domácích podmínkách.¹²⁷

Jestliže je prováděn výslech těžce zraněné osoby upoutané na lůžko v nemocničním nebo jiném zdravotnickém zařízení, pak je nutné s ohledem na její zdravotní stav výslech zkrátit na nezbytné minimum a kladené otázky zaměřit pouze na získání základních informací nezbytných k pátrání po pachateli. Vyslychající musí při takto prováděném výslechu postupovat zvláště citlivě, zejména si musí dávat pozor na to, aby otázky pokládal klidně, jasně, srozumitelně a dostatečně hlasitě, především pak nesmí vyslychanou osobu rozčilovat malichernostmi. Podrobný výslech je proveden teprve tehdy, kdy je k němu poškozený zdravotě způsobilý.¹²⁸

Jak už jsem uvedla v kapitole pojednávající o zvláštěnostech podnětů k vyšetřování, čas od času je podáno oznámení, které není založeno na pravdě. Prokázat jeho nepravdivost je složité a obtížné, nicméně kriminalistika i pro tyto situace vypracovala dílčí taktické postupy výslechu za účelem psychologického působení na rozum a city osoby, která lživé oznámení podala. V současnosti nejvyužívanější dílčí taktické postupy jsou:

- a) využití stavu emocionálního napětí vyslychaného (oznamovatel prožívá v průběhu výslechu určité emocionální napětí pramenící z jeho neobvyklého postavení, které je možné ještě více zesílit například tím, že se této osobě připomenou právní důsledky plynoucí z nepravdivé (křivé) výpovědi);
- b) odhalení, objasnění a odstranění příčin, které vedly k nepravdivé výpovědi (každá nepravdivá výpověď má svůj motiv, kterým může být např. odměna, přátelství nebo naopak osobní spory, závist, ziskuchtivost, mediální známost nebo pocit strachu);
- c) vyzdvižení kladných vlastností vyslychaného;
- d) využití vnitřních rozporů ve výpovědi nebo rozporů výpovědi s ostatními důkazy;
- e) demonstrace nelogičnosti informací a údajů vycházejících z výpovědi;

¹²⁷ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 42

¹²⁸ NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. ISBN 80-7251-141-6. s. 23

- f) využití reflexních úvah vyslychané osoby (jde o vytvoření myšlenkových úloh, které vyslychaná osoba může, leč nemusí řešit).¹²⁹

5.3.3. Ohledání místa činu

Aby bylo možné popsat základní poznávací metody, zásady, pravidla a specifika, která se při ohledání místa, kde došlo ke spáchání trestného činu loupeže, uplatňují, je nezbytné si nejdříve přiblížit a vysvětlit samotný pojem ohledání? Ohledání je v kriminalistické literatuře obvykle definováno jako metoda kriminalistické praktické činnosti, kterou se na základě cílevědomého, přímého a bezprostředního pozorování zjišťují, zkoumají, hodnotí a dokumentují skutečnosti, jež jsou materiálním odrazem vyšetřované události.¹³⁰ Podstata ohledání tedy spočívá v bezprostředním pozorování konkrétním příslušníkem orgánu činného v trestním řízení, jenž sám prostřednictvím svých smyslových orgánů vnímá a zároveň poznává jednotlivá fakta, která potom hodnotí a předepsaným způsobem zachycuje do podoby důkazů. Z uvedeného vyplývá, že základní metodou ohledání je pozorování.¹³¹ Cílem ohledání je poznání vyšetřované události, zajištění stop a jiných věcných důkazů, popř. též dalších informací nezbytně nutných pro zjištění skutkového stavu věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a pro následné rozhodnutí ve věci. V rámci trestního řízení představuje ohledání dle § 113 TrŘ samostatný procesní úkon, který se řadí ve smyslu § 158 odst. 3 a § 160 odst. 4 TrŘ mezi úkony neodkladné uskutečňované i před zahájením trestního stíhání.¹³²

Jelikož je kvalita provedeného ohledání nesmírně důležitá, neboť je mnohdy určující pro úspěch celého dalšího postupu, musí se řídit kriminalisticko taktickými zásadami, které rozlišujeme na obecné, kterými jsou aktivnost, rychlost, objektivnost a úplnost ohledání, a zvláštní, kam řadíme řízení ohledání jedním vedoucím (kdy ohledání, stejně jako každá jiná týmová činnost, musí být dobře sladěno, organizováno a koordinováno, aby jednotlivé dílčí úkoly a úkony do sebe zapadaly, za jeho průběh a výsledky pak zodpovídá vedoucí), neodkladnost ohledání (protože každá materiální stopa podléhá změnám, které negativně ovlivňují její informační

¹²⁹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 120-123

¹³⁰ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 151

¹³¹ NĚMEC, Miroslav. *Výbrané problémy kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Praha: Armex, 2003. ISBN 80-86244-05-9. s. 36

¹³² PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 151

hodnotu, je nutné ohledání provést v co nejkratší době od jejich vzniku), neopakovatelnost ohledání (protože při provádění opakovaného ohledání už zpravidla nemá ohledávaný objekt stejnou strukturu a podobu, jako měl při prvním) a nezastupitelnost ohledání (není možné jej nahradit ničím jiným).¹³³

Jedním z druhů ohledání je ohledání místa činu neboli prostoru, ve kterém se uskutečnilo společensky škodlivé jednání. Obecným úkolem tohoto druhu ohledání je zodpovězení otázky: Co se na konkrétním místě činu událo? Tento obecný úkol je společným jmenovatelem celé řady dílčích úkolů, mezi něž řadíme např. studium a fixaci materiálního prostředí místa činu, zkoumání charakteru působení pachatele na místo činu a jeho bezprostřední okolí, nalezení, fixování a zajištění materiálních stop, odhalení osoby pachatele a jeho motivu, zjištění, zda na spáchání činu měly vliv další příčiny, okolnosti a podmínky, a získání dalších údajů nezbytných pro provedení navazujících vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů.¹³⁴

Dojde-li ke spáchání trestného činu loupeže, je vždy nezbytné okamžitě vyjet na místo činu a ohledat je, neboť ve většině případů vzniká v tomto prostoru celá řada materiálních stop rychle podléhajících změnám. Potřeba místo činu ohledat je ovšem dána i tehdy, je-li tento čin spáchán pouze za použití pohrůžky bezprostředního násilí, kdy na místě činu nedochází ke vzniku velkého množství stop, anebo je-li tento čin oznámen opožděně, jelikož každá nalezená a zajištěná stopa související s vyšetřovanou událostí může mít pro další průběh vyšetřování zásadní význam.¹³⁵

Pro ohledání prostoru, kde došlo ke spáchání trestného činu loupeže, se doporučuje, aby byly hranice ohledání vymezeny poměrně široce, aby bylo ohledání podrobeno také okolí, ve kterém se mohou nacházet především stopy dopravních prostředků a obuvi, nedopalky cigaret, odhozené věci (jako např. peněženky, kabelky a tašky, ze kterých pachatel odcizil peněžní hotovost), ztracené věci či odhozené zbraně. Dále se doporučuje k ohledání přibrat poškozeného, pokud je to vzhledem k jeho psychickému a fyzickému stavu možné, nebo očitého svědka, neboť tyto

¹³³ NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Praha: Armex, 2003. ISBN 80-86244-05-9. s. 38

¹³⁴ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 71-72

¹³⁵ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 75

osoby mohou na místě činu upozornit na výskyt dalších důležitých stop nebo doplnit svou výpověď o jiné skutečnosti a údaje, které si předtím nevybavily.¹³⁶

Nicméně ohledání neslouží pouze k vyhledávání a zadokumentování stop a jiných důkazů, ale také k získání informací např. o povaze terénu, charakteru místa, rozmístění objektů, směru a trase příchodu a odchodu pachatele apod., které může vyšetřovatel porovnávat s obsahem výpovědi, za účelem potvrzení nebo naopak vyvrácení její pravdivosti a věrohodnosti, popř. i s jinými důkazy. Vedle toho ohledání dále poskytuje podklady pro případné provedení rekonstrukce trestného činu loupeže nebo vyšetřovacího experimentu.¹³⁷

Dále bych doplnila, že při ohledání místa činu musí být postupováno systematicky, precizně a promyšleně, neboť je nezbytné předem zvážit, které stopy musejí být vyhledány a zajištěny přednostně, jelikož u nich hrozí nebezpečí, že budou rychle zničeny nebo znehodnoceny.

5.3.4. Ohledání oděvu, prohlídka těla poškozeného a podezřelého

Ohledání oděvu a ohledání těla živé osoby jsou dalšími druhy ohledání, které jsou z důvodu své neodkladnosti prováděny ihned po oznámení trestného činu loupeže, neboť jinak hrozí nebezpečí z prodlení.¹³⁸

Ohledání těla živé osoby, trestním právem procesním nazývané jako prohlídka těla, slouží k zjištění a zdokumentování toho, zda se na těle živé osoby (poškozeného nebo podezřelého) nenacházejí stopy nebo jiné následky prověřované loupeže. Přičemž ustanovení § 114 odst. 1 zakotvuje povinnost, že prohlídce těla je povinen podrobit se každý, u něhož existuje určitá šance, že se na jeho těle nějaké stopy nebo jiné následky trestného činu nacházejí. Stopy, jež se objevují na těle poškozeného, jsou způsobené především násilím směřujícím vůči jeho osobě za účelem zmocnění se věci, kterou má při sobě, dále tyto stopy mohou vznikat přenosem nejrůznějších věcí a jejich částí z těla pachatele (např. při vzájemném zápasu) na tělo poškozeného. Neopomenutelným účelem ohledání těla živé osoby bývá také zjištění identifikačních znaků osoby (jako např. tetování nebo zvláštní

¹³⁶ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 75

¹³⁷ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 52

¹³⁸ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 75

znamení), které vedou ke zjištění totožnosti osoby. Ohledání těla poškozeného mohou provádět pouze osoby stejného pohlaví nebo lékař.¹³⁹

Stejně úkony se uskutečňují u podezřelého (obviněného), pokud byl dopaden při činu nebo bezprostředně po něm, či-li v době, kdy se na jeho těle a oděvu mohou vyskytovat stopy kriminalisticky a trestněprávně relevantní.¹⁴⁰

5.3.5. Zadržení, osobní prohlídka a domovní prohlídka u obviněného

Kriminalistický pojem zadržení představuje opatření, jehož prostřednictvím se na základě zákona, z důvodů a způsobem v zákoně uvedeným omezuje osobní svoboda člověka. Toto omezení počíná od okamžiku sdělení, že je daná osoba zadržena, až do okamžiku, kdy je předána příslušnému orgánu činnému v trestním řízení oprávněnému k provedení dalších úkonů a opatření.¹⁴¹ Zadržení pachatele trestného činu loupeže je prováděno v co nejkratší době po jeho spáchání, po náležité přípravě a za využití nezbytného množství prostředků a sil, neboť jde ve většině případů o agresivního, popř. dokonce ozbrojeného jedince, u něhož lze kladení odporu s použitím zbraně při zadržení oprávněně předpokládat.¹⁴² Cílem tohoto opatření je zajištění přítomnosti dané osoby pro účely trestního řízení a při provádění úkonů trestního řízení, u kterých je její přítomnost vyžadována, dále také zabránění v pokračování páchaní trestné činnosti, dokonání trestného činu, jímž hrozila nebo jež připravovala či se o něj dokonce pokusila.¹⁴³

Osobní a domovní prohlídky u osoby obviněné ze spáchání trestného činu loupeže, včetně prohlídky jejího motorového vozidla nebo jiných prostor, jsou kriminalistickými metodami přímého prohledávání osob, objektů a míst policejními orgány směřujícími jednak k nalezení a zajištění věcí, které mají obecně nebezpečnou povahu, tak také k nalezení a zajištění osob a věcí, které jsou důležité

¹³⁹ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 154

¹⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 53

¹⁴¹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 257

¹⁴² STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 75

¹⁴³ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 257

pro trestní řízení, jako např. odcizené věci, zbraně, střelivo, maskování, oděv, ve kterém byl pachatel při loupeži oblečen a další.¹⁴⁴

Domovní prohlídka u osoby obviněné ze spáchání trestného činu může být provedena policejním orgánem pouze na základě písemného a odůvodněného příkazu k domovní prohlídce vydaného předsedou senátu a v přípravném řízení soudcem na návrh státního zástupce, a to za předpokladu, existuje-li důvodné podezření, že se v bytě nebo jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydli) nachází věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.¹⁴⁵ Domnívám se, že provádění domovní prohlídky je nesmírně náročným úkonem vyžadujícím bohaté zkušenosti, systematickosti provádění a hlavně obezřetnost, protože nikdy není dopředu zřejmé, kolik osob se v bytě nachází a zda nejsou ozbrojené.

Důvody pro konání osobní prohlídky osoby, vůči které bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin loupeže, jsou obdobné jako u domovní prohlídky, neboť je nařízena tehdy, je-li podezření, že tato osoba má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, popř. u osoby zadržené, zatčené a osoby, jež se bere do vazby může být důvodem provedení osobní prohlídky též podezření, že má u sebe zbraň či jinou věc, kterou by mohla ublížit sama sobě nebo někomu jinému. K nařízení osobní prohlídky je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán se souhlasem státního zástupce (v některých, zákonem stanovených případech, není příkazu nebo souhlasu třeba). Dalším pravidlem je, že osobní prohlídku může provést jen osoba stejného pohlaví za přítomnosti osoby nezúčastněné, opět stejného pohlaví. Význam osobních a domovních prohlídek, resp. prohlídek dopravních prostředků a jiných prostor, tkví v tom, že tyto prohlídky a jejich výsledky mohou být prostředkem prověrky kriminalistických verzí, prostředkem pro nalezení a zajištění důkazů, prostředkem pro zabezpečení přítomnosti osob pro účely trestního řízení a výkonu trestu, prostředkem vedoucím k odhalení a objasnění dosud neznámých a nevyřešených trestných činů nebo prostředkem prevence trestné činnosti.¹⁴⁶

¹⁴⁴ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 75

¹⁴⁵ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 392 - 399

¹⁴⁶ Tamtéž. s. 392 - 399

5.4. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování

Vyšetřovací verze, neboli fakticky odůvodněné domněnky o možném průběhu vyšetřovaného trestného činu nebo o jeho dosud neznámých skutkových elementech, jsou v trestním řízení používány za účelem zjištění a dokázání skutkového stavu, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Jednotlivé metodiky vyšetřování se ve svém výkladu nezabývají obecným vymezením vyšetřovacích verzí, nýbrž se zaměřují pouze na jejich skupinové zvláštnosti, především pak na typické verze, na typické důsledky vyvozované z verzí a na zvláštnosti objevující se při jejich prověrkách. Výše zmíněný pojem typická verze je označením pro hypotetický model typického průběhu trestného činu určitého druhu nebo pro model některého typického elementu trestného činu určitého druhu, které vznikají zobecněním nashromážděných kriminalisticky a trestněprávně relevantních poznatků o tomto druhu trestné činnosti. Zejména v počátcích vyšetřování trestného činu, pro které je obvyklý nedostatek specifických informací, plní typické verze funkci vodítka pro stanovení dalšího postupu vyšetřování, přičemž teprve po nalezení dalších specifických informací se z typických verzí stávají konkrétní vyšetřovací verze.¹⁴⁷

K vytýčení vyšetřovacích verzí v průběhu vyšetřování trestného činu loupeže dochází nejčastěji tehdy, jestliže pachatel nebyl při jeho páčání nebo bezprostředně po něm zadržen. Podkladem pro vytýčení vyšetřovacích verzí k pachateli mohou být:

- a) popis pachatele poskytnutý poškozeným nebo očitými svědky (ke zúžení okruhu prověřovaných osob se používají fotoalba, metody skládaného portréty, popis osoby uvedený v evidenci MOS nebo zachycený na daktyloskopické kartě);
- b) poznatky o vlastnostech pachatele získané z materiálních stop, které byly nalezeny a zajištěny na místě činu, popř. na oběti (např. stopy nohou, rukou, krev či vlasy);
- c) poznatky o způsobu spáchání trestného činu loupeže získané z výpovědí a ohledání místa činu (verze lze vytýčit na podkladě subjektivních determinantů ovlivňujících proces utváření způsobu spáchání činu, těmito subjektivními determinanty jsou např. věk, pohlaví, motiv nebo psychické a somatické vlastnosti, pro vytýčení verzí lze však použít také evidenci MOS,

¹⁴⁷ KONRÁD, Zdeněk a PORADA, Viktor. *Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů*. 1. vydání. Praha: ARMEX, 1996. ISBN 80-238-0115-5. s. 6

- ve které je třeba hledat pachatele nejenom mezi pachateli loupeží, ale i mezi pachateli příbuzných trestných činů, kterými jsou především krádeže);
- d) poznatky o osobách, kterým byly známy poměry v napadeném objektu, a které znaly potřebné údaje a informace např. o době a trase převozu finančních hodnot nebo majetkových poměrech poškozeného;
 - e) poznatky o oběti, o způsobu jejího života, o majetkových poměrech, o osobách, se kterými se stýkala apod.;
 - f) poznatky o podezřelých osobách pohybujících se v okolí místa činu (zda se v tomto prostoru pohybují osoby nedávno propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, násilníci nebo další kriminálně činné osoby);
 - g) poznatky o podezřelém chování určitých osob po spáchání trestného činu loupeže (např. nadměrné utrácení peněz, neočekávané zmizení osoby z místa trvalého bydliště nebo místa, kde se zdržuje, apod.).¹⁴⁸

Vytyčovány bývají také vyšetřovací verze o tom, jak se bude podle všeho pachatel chovat po spáchání trestného činu loupeže, zejména jak naloží s věcmi pocházejícími z této trestné činnosti. Mezi nejtypičtější verze o chování pachatele po činu patří tyto verze:

- a) pachatel se pokusí věci pocházející z trestné činnosti prodat (v bazarech, tržističích, po hospodách nebo na internetu);
- b) pachatel vyhledá své komplice, rodinu, příbuzné či známé a požádá je o ukrytí odcizených věcí, popř. zbraní nástrojů a jiných prostředků použitých ke spáchání činu;
- c) pachatel se pokusí převést věci pocházející z trestné činnosti do zahraničí;
- d) pachatel začne získané peněžní prostředky nadměrně utrácet (např. v hospodách, hernách či obchodech).¹⁴⁹

Tyto verze jsou pro vyšetřování trestných činů loupeží důležité především proto, že vhodnými operativně pátracími prostředky je možné pachatele při těchto

¹⁴⁸ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 53

¹⁴⁹ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 79

činnostech dopadnout, popř. získat jiné pro účely trestního řízení významné informace.¹⁵⁰

V případech, kdy výsledky provedených počátečních vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů nasvědčují tomu, že informace poskytnuté oznamovatelem, jako údajným poškozeným, jsou v rozporu s údaji a fakty zjištěnými jinými prostředky, dále pak vyskytují-li se na místě činu negativní okolnosti, zhoršily-li se před loupeží majetkové poměry poškozeného, vzbuzují-li jeho majetkové poměry pochybnosti o jeho tvrzení, že měl v inkriminovanou dobu u sebe určité množství peněžních prostředků nebo nějaké cennosti, bylo-li zjištěno manko na hodnotách svěřených údajnému poškozenému, žije-li poškozený pochybným způsobem života (např. alkoholismus a gamblerství), vyplývají-li z jeho výpovědi určité časové rozpory, je-li zřejmý nepoměr mezi popisovanou intenzitou použitého fyzického násilí a způsobeným zraněním, došlo-li k pozdnímu oznámení činu, nezmínil-li se poškozený o činu osobám, se kterými se měl podle jeho slov po údajném činu potkat atp., pak se vytyčují vyšetřovací verze o inscenaci nebo fingování loupeže.¹⁵¹

Vedle zvláštností vyšetřovacích verzí jsou předmětem zkoumání jednotlivých metodik vyšetřování též zvláštnosti plánování a organizace vyšetřování daného druhu trestného činu. Plánování vyšetřování je myšlenková činnost umožňující připravení budoucí činnosti, včetně jejího rozvržení do příslušných časových a prostorových podmínek, a určení reálně dostupných sil a prostředků, které budou při vyšetřování využity. Organizací vyšetřování se potom rozumí zajišťování podmínek a prostředků pro realizaci naplánovaných vyšetřovacích a jiných úkonů.¹⁵² Metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů nevysvětlují tyto pojmy ani nepopisují jaké druhy plánování a organizace vyšetřování existují, ale snaží se vysvětlit a popsat zejména typické etapy vyšetřování (včetně jejich proporce a závažnosti), posloupnost úkonů, formy plánování vhodné pro vyšetřování příslušné skupiny trestných činů, formy organizace práce či spolupráci vyšetřovatele a jiných orgánů.¹⁵³ Metodika

¹⁵⁰ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 76

¹⁵¹ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 54

¹⁵² MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 296 - 297

¹⁵³ KONRÁD, Zdeněk a PORADA, Viktor. *Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů*. 1. vydání. Praha: ARMEX, 1996. ISBN 80-238-0115-5. s. 6

vyšetřování loupeží považuje plánování vyšetřování za důležitou metodu, jež je základním předpokladem úspěšnosti celého vyšetřování, neboť loupeže patří mezi závažné trestné činy vyžadující rychlý postup a součinnost většího počtu subjektů (jako např. SKPV, pořádkové policie, dopravní a správní služby policie nebo pracovníků specializovaných kriminalisticko technických a expertizních pracovišť). Proto, aby se vyšetřování pro účast většího počtu subjektů nezměnilo v nepřehledný chaos, je nezbytné postupovat týmově a předem stanovit program prvního zásahu konkretizovaný podle druhu a množství počátečních informací.¹⁵⁴

5.5. Zvláštnosti následných úkonů

Následné úkony jsou realizovány v tzv. následné etapě vyšetřování, která následuje po realizaci prvotních úkonů a po vytýčení vyšetřovacích verzí (ovšem existují i autoři, kteří pojmem následná etapa vyšetřování označují etapu tzv. rozvinutého dokazování, která začíná běžet až od okamžiku, kdy jsou zjištěny skutečnosti dostatečně odůvodňující závěr, že trestný čin spáchala určitá osoba). Hlavním úkolem této etapy vyšetřování je prověrka vyšetřovacích verzí. Metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů se snaží popsat zvláštnosti jednotlivých vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů realizovaných v této etapě vyšetřování, především pak uvádějí co je cílem těchto úkonů, jaká jsou specifika taktiky jejich provádění, jaká je posloupnost jednotlivých úkonů a jaký je jejich význam, dále se snaží upozornit na typické chyby a nedostatky, kterých je třeba se vyvarovat.¹⁵⁵

5.5.1. Výslech obviněného

Výslech osoby obviněné ze spáchání trestného činu loupeže je velmi náročným procesním úkonem, při jehož provádění je nezbytné mít na paměti, že pachatelé loupeží jsou často nebezpečné osoby se zřejmým protispolečenským zaměřením, osoby agresivní a recidivisté, kteří metody policejní práce a taktické postupy znají již z předchozího, resp. předchozích, řízení, a proto také dokážou využít všech chyb a slabin vyšetřování. Při výslechu pachatelů loupeží se častěji než u pachatelů jiných trestných činů setkáváme s tvrdošíjným zapíráním (čin doznávají

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 76-77

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 19

zpravidla až pod tíhou silných usvědčujících a přesvědčivých důkazů), předem promyšlenou a připravenou obhajobou, falešnými alibi a dalšími prostředky, jejichž prostřednictvím dokazují svou „nevinu“.¹⁵⁶

Výslech osoby, která byla obviněna ze spáchání trestného činu loupeže, se doporučuje zaměřit na detailní časovou rekonstrukci jejího pohybu v inkriminované době, na zjištění údajů o jednáních a aktivitách, které spáchání činu předcházely, o případných spolupachatelích, o jejich rolích, které při páchaní činu sehráli, o domluvě způsobu a intenzity násilí apod. Výslechem se dále zjišťují majetkové poměry obviněného, jeho výdaje, vztah k oběti a místu činu, původ zbraní a jiných nástrojů, předmětů a prostředků použitých ke spáchání činu a nalezených při osobní nebo domovní prohlídce, mechanismus vzniku stop na těle a oděvu, způsob typování oběti, nakládání s věcmi pocházejícími z trestné činnosti, způsob zbavení se zbraní, nástrojů, předmětů a prostředků použitých ke spáchání činu a další relevantní informace.¹⁵⁷

Pokud jde o výslech obviněného, který byl již v minulosti za své nezákonné jednání odsouzen a trestán, potom je nutné vzít v úvahu jeho zkušenost s prací policistů Policie ČR, počítaje v to i výslechovou praxi. Právě negativní nebo naopak pozitivní zkušenost obviněného ovlivňuje jeho přístup k dalšímu výslechu, neboť zklamal-li se obviněný v průběhu předchozího výslechu, popř. předchozích výslechů, ve vyslychajícím (např. dával-li mu vyslychající nereálné sliby za jeho doznání), tak s největší pravděpodobností odmítne při dalším výslechu s policisty spolupracovat a nebude vypovídat. Naopak, probíhal-li předchozí výslech (výslechy) na požadované úrovni a zcela objektivně, je velká šance, že obviněný bude mít důvěru i vůči novému vyslychajcímu a nebude zapírat. Vše, co platí pro výslech osoby v minulosti trestané, platí i pro výslech obviněného-recidivisty, který opakovaně páchá trestný čin loupeže, ačkoliv byl již v minulosti za jeho spáchání odsouzen. Nadto výslech recidivisty vyžaduje velmi pečlivou přípravu zahrnující nastudování veškerých detailů konkrétního případu i seznámení se s osobou obviněného. Vyslychajcí by se měl předem obeznámit s tím, zda je obviněný osobou

¹⁵⁶ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 80

¹⁵⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 77

zapírající nebo zda se doznává až pod tíhou usvědčujících a přesvědčivých důkazů nebo zda svou trestnou činnost doznává okamžitě.¹⁵⁸

Jak už bylo uvedeno, pro pachatele loupeží je typické zapírání, předem promyšlená a připravená obhajoba, falešné alibi a jiné vědomé lži, jejichž cílem je vyvinutí sebe, popř. i své spolupachatele, zmást vyslýchajícího a pokusit se celé vyšetřování navést špatným směrem. I když výslech lhoutího obviněného představuje nejnáročnější výslech vůbec, tak je-li vyslýchající na jeho provedení řádně připraven, má-li vyhotovený plán, připraveny různé varianty skupin otázek, stanoveno pořadí jejich kladení, nashromážděny důkazy a přichystány situace, v nichž budou tyto důkazy obviněnému předkládány k vyjádření, měl by vyslýchající dříve či později na základě odchylek a nesrovnalostí výpovědi obviněného s doposud zjištěnými fakty lži obviněného odhalit. Pokud je lživá výpověď odhalena, je na to zpravidla obviněný upozorněn a požádán o podrobné vysvětlení. Ovšem existují i případy, kdy je výhodnější nejdříve celou jeho lživou výpověď zaprotokolovat a teprve poté jej na základě důkazů ze lži usvědčovat.¹⁵⁹

Především u loupeží, na jejichž spáchání se ve formě spolupachatelství nebo účastenství v užším smyslu podílelo více osob, se můžeme setkat s jevem, že obviněný v průběhu výslechu lživě obviňuje jiné osoby, aby očistil sám sebe. Tento obviněný např. uvádí, že byl svými „kamarády“ požádán pouze o to, aby je někam odvezl, tudíž vůbec neměl tušení o svém protiprávním jednání. Usvědčit obviněného lživě obviňující jiné osoby je poměrně snadné, protože jeho výpověď se značně liší od výpovědí ostatních spoluobviněných, popř. od ostatních nashromážděných důkazů.¹⁶⁰

Rozhodne-li se obviněný využít svého zákonného práva nevypovídat, pak je hlavním úkolem vyslýchajícího přesvědčit ho o tom, že je to pro něj nevýhodné, poněvadž jeho výpověď může být současně i jeho obhajobou vracející obvinění, která jsou mu kladena za vinu. V rámci tohoto přesvědčování je účelné vyzdvihovat kladné stránky osobnosti obviněného a ubezpečit ho i o tom, že všechny důkazy, zahrnující i jeho výpověď, budou posuzovány objektivně a v souhrnu.¹⁶¹

¹⁵⁸ NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. ISBN 80-7251-141-6. s. 18

¹⁵⁹ Tamtéž. s. 25-26

¹⁶⁰ Tamtéž. s. 27

¹⁶¹ Tamtéž. s. 27

Podíváme-li se na výslech osoby obviněné ze spáchání trestného činu loupeže z pohledu trestního práva procesního, pak je nezbytné doplnit, že již od přípravného řízení musí mít obvinění dle ustanovení § 36 odst. 3 TrŘ obhájce. Myslím si, že nutná obhajoba je právě jedním z faktorů ovlivňujících výše uvedené poznatky o chování obviněného při výslechu, neboť právě promyšlená a připravená obhajoba může být výsledkem předchozí konzultace s obhájcem.

5.5.2. Prověrka alibi

Ke zjištění toho, zda je reálně možné, aby vytypovaná osoba byla pachatelem vyšetřovaného trestného činu loupeže, zda nebylo ze strany oznamovatele učiněno fiktivní oznámení, jehož účelem by bylo zakrytí vlastní trestné činnosti nebo získání určitých výhod, zda nejsou prověřovanou osobou za stejným účelem uváděny nepravdivé údaje a informace, nebo zda osoba, která se sama udala, je skutečným pachatelem (tedy zda se nejedná o nepravdivé sebeobvinění učiněné např. s cílem získat popularitu, zakrýt trestnou činnost jiného za odměnu nebo obstarat si ubytování) se používá tzv. prověrka alibi. Prověrka alibi je v kriminalistické literatuře definována jako *„činnost v rámci realizace plánu vyšetřování, nebo prověrka verze směřující z procesně právního hlediska, rovněž tak z kriminalisticko-taktického hlediska k prokázání, kde se podezřelá osoba nacházela v době, kdy byl spáchán konkrétní trestný čin, popř. zda se nepodílela na jednání, které má vztah k tomuto trestnému činu (pachatel, spolupachatel, organizátor, návodce, pomocník).“¹⁶²*

Způsob provedení prověrky alibi se odvozuje od závažnosti podezření konkrétní osoby ze spáchání trestného činu loupeže, popř. účasti na něm, přičemž je nezbytné mít na paměti, že prověřovaná osoba je možným pachatelem, že může v trestné činnosti pokračovat, že může uprchnout, ničit důkazy, ovlivňovat svědky nebo jinak mařit vyšetřování. Na základě těchto důvodů je třeba se ještě před samotným provedením prověrky alibi rozhodnout, zda bude provedena za přímé konfrontace a vědomí prověřovaného nebo zda bude provedena za použití operativně pátracích prostředků bez vědomí toho, jehož alibi je prověřováno. Z hlediska

¹⁶² STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 77

taktického je výhodnější provést prověrku bez vědomí prověřovaného, což vyžaduje nenápadné a opatrné provádění této činnosti tak, aby nedošlo k jejímu prozrazení.¹⁶³

K nejdůležitějším zásadám uplatňujícím se při provádění prověrky alibi patří, že prověrka alibi osob, které jsou členy organizované skupiny, musí být prováděna vůči všem prověřovaným současně, že prověrka alibi musí být prováděna k časovému intervalu, ve kterém ke spáchání trestného činu loupeže došlo, že prověrka alibi musí přihlížet k nalezeným a zajištěným stopám a dalším skutečnostem z místa činu, že prověrka alibi nemůže být zúžena jen na vyšetřovaný trestný čin loupeže a že k vyloučení podezření nestačí potvrzení alibi jen jedním rodinným příslušníkem.¹⁶⁴

5.5.3. Šetření k osobě poškozeného

Šetření k osobě poškozeného je souhrnný název následných úkonů vyšetřování, jejichž účelem je získání nejdůležitějších poznatků osvětlujících vše, co je třeba vědět o osobě poškozené. Jde například o informace týkající se jeho způsobu života, chování, majetkových poměrů, rodinného prostředí, styků a okruhu osob, s nimiž byl poškozený v kontaktu apod. Přínosem tohoto šetření je především zjištění veškerých okolností, jež mohly v pachateli vzbudit pohnutku spáchat trestný čin loupeže a vymezení okruhu osob, se kterými byl poškozený v kontaktu, neboť právě některá z těchto osob může být potencionálním pachatelem vyšetřovaného činu.¹⁶⁵

Nezastupitelným zdrojem informací o osobě poškozeného je výslech poškozeného. Vedle těchto informací lze výslechem poškozeného získat také informace o samotném průběhu loupežného přepadení, o osobě pachatele nebo o odcizených věcech. V průběhu loupežného přepadení nezřídka dochází k přímému kontaktu oběti a pachatele, proto bývá nejčastějším záměrem výslechu poškozeného získání podrobného popisu pachatele. Vedle toho jsou zjišťovány informace zejména o:

- a) činnosti poškozeného před loupeží;
- b) osobách, které věděly, že poškozený bude mít v inkriminovanou dobu u sebe určitou peněžní hotovost nebo jinou cennost;

¹⁶³ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 78

¹⁶⁴ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 275

¹⁶⁵ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 45

- c) místech, kde se poškozený před loupeží zdržoval;
- d) osobách, se kterými před přepadením hovořil a jaký byl obsah případného hovoru;
- e) obvyklých činnostech a zvyklostech poškozeného;
- f) popisu a množství věcí, jež mu byly odcizeny;
- g) chování pachatele a jeho specifických znacích a vlastnostech (jako např. vady řeči, nářečí, jazyk, gesta, mimika nebo způsob maskování);
- h) formě a intenzitě násilí, včetně prostředků použitých k násilí, kterými mohou být např. střelné, bodné nebo řezné zbraně;
- i) verbálním projevu pachatele (zda mluvil klidně, nervózně nebo křičel) a jaký byl obsah tohoto verbálního projevu;
- j) počtu pachatelů a jejich rolích, rozdělených funkcí a činnostech;
- k) chování a reakci poškozeného (zda se bránil, jakým způsobem a jakými prostředky, jaká byla jeho reakce na výhrůžku pachatele apod.);
- l) finančních poměrech a rodinném zázemí poškozeného, na které je kladen důraz zejména při podezření z fingoání loupeže;
- m) postavení a poměry poškozeného v zaměstnání, kdy tyto informace jsou důležité především při podezření z korupce, zpronevěry, z podezřelých operací aj.);
- n) možnosti sebezranění, a další.¹⁶⁶

Pro řešení situací, kdy si poškozený nemůže vzpomenout na určité okolnosti nebo když jsou jeho vzpomínky zkreslené, mylné, neúplné či nepřesné, vypracovala kriminalistika celou řadu taktických postupů, které napomáhají vybavit si zdánlivě zapomenuté vzpomínky, jde např. o navádění poškozeného, aby vypovídal v chronologickém sledu a věnoval se podrobně i těm okolnostem, které on sám nepovažuje za důležité, přičemž nejprve by měl být poškozený vyslychajícím orientován k výpovědi o těch okolnostech, které si dobře pamatuje, a teprve následně se pokusit o vybavení si těch, které mu nejsou jasné. Mezi další taktické postupy patří poskytnutí dostatečného času na vybavení si určitých okolností, směřování

¹⁶⁶ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 273

vyslýchaného k vybavení si celkové situace, okolí, času, světla, počasí a svých reakcí, či využití principu kauzality a asociace.¹⁶⁷

5.5.4. Výsledky svědků

Z ustanovení § 97 TrŘ vyplývá pro každého z nás povinnost dostavit se na předvolání a vypovídat jako svědek o tom, co je nám známo o vyšetřovaném trestném činu loupeže, o jeho pachateli nebo o dalších okolnostech důležitých pro trestní řízení, ovšem jsou vymezeny i výjimky z této povinnosti svědčit, kterými jsou institut zákazu výslechu (zákaz výslechu o okolnostech, které se týkají utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, a zákaz výpovědi, pokud by tím svědek porušil svou povinnost mlčenlivosti) a právo odepřít výpověď (např. je-li svědek v určitém příbuzenském vztahu k obviněnému).¹⁶⁸ Jako svědci jsou při vyšetřování trestného činu loupeže obvykle vyslýcháni:

- a) osoby, které znají poškozeného;
- b) osoby, které byly v přímém kontaktu s poškozeným krátce před jeho přepadením nebo naopak bezprostředně po jeho přepadení;
- c) osoby, které pozorovaly trestný čin loupeže z povzdálí;
- d) osoby, které žijí s poškozeným ve společné domácnosti;
- e) osoby, kterým jsou známy odcizené věci;
- f) osoby, které trestný čin loupeže oznámily příslušnému orgánu;
- g) osoby, které procházely místem činu krátce předtím, než došlo k jeho spáchání;
- h) osoby, jejichž přítomnost na místě činu vyrušila a překazila jednání pachatele.¹⁶⁹

Výslech svědků je zaměřen na zodpovězení obdobných otázek a získání obdobných informací, údajů a indicií jako výslech poškozených, neboť jejich výslechem se zjišťují zejména:

¹⁶⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 119-120

¹⁶⁸ ČESKO. zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších zákonů. In: *Sbírka zákonů České Republiky*. 1961, částka 66. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1961>

¹⁶⁹ CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. s. 274

- a) typické okolnosti, jež mohli vnímat svými smyslovými orgány a zároveň jsou schopni o nich vypovídat;
- b) charakteristické znaky a zvyklosti poškozeného;
- c) osoby, se kterými se poškozený stýkal;
- d) informace o způsobu spáchání činu;
- e) popisy osob, které se pohybovaly na místě činu bezprostředně před spácháním trestného činu loupeže a po jeho spáchání;
- f) informace o výskytu podezřelých osob v okolí místa, kde byl po určitém časovém úseku čin spáchán (typování pachatele);
- g) popis a množství odcizených věcí;
- h) informace o stavu poškozeného před přepadením a po jeho přepadení;
- i) údaje o jeho reakci na přepadení (např. zda volal o pomoc);
- j) majetkové, finanční a rodinné poměry poškozeného;
- k) informace o situaci poškozeného na pracovišti, atd.¹⁷⁰

Výslech svědka je možné podle úplnosti a věrohodnosti jeho výpovědi rozlišovat na výslech nelhoucího svědka, výslech lhoucího svědka a výslech mýlicího se svědka. Výslech nelhoucího svědka je v naprosté většině případů výsledkem bezproblémovým, protože takovýto svědek chce vypovídat pravdu a nic nezamlčovat. Tudiž, mohl-li tento svědek vnímat vyšetřovaný trestný čin loupeže dostatečně intenzivně a má-li dobrou paměť, pak je jeho výpověď zdrojem kvalitních a důležitých informací. Výslech lhoucího svědka je naopak výsledkem velmi obtížným, proto by měla být vyslychajícím pouze osoba s dlouholetými zkušenostmi. Důvodem nepravdivé výpovědi svědka bývá obava ze stíhání vlastní osoby jako spolupachatele, snaha o pomoc blízké osobě či obdržení úplaty nebo slibu jiných výhod. Záměr vyslychané svědka vypovídat lživě je žádoucí odhalit do zaprotokolování této výpovědi, neboť jakmile je zaprotokolována, tak na jejím obsahu zpravidla setrvává, neboť i průměrně vzdělaný svědek si uvědomuje následky křivé výpovědi. Posledním druhem výslechu svědka je poměrně náročný výslech mýlicího se svědka, který sice je ochoten vypovídat pravdu, ale bohužel se z nějakého důvodu mýlí (např. nevnímal-li trestný čin dostatečně). Tento svědek

¹⁷⁰ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 80

nesmí být za svou mylnou výpověď kárán, nýbrž by mu měl vyslyšající vhodnými taktickými metodami pomoci vybavit si předmětnou událost a její detaily.¹⁷¹

Na základě poznatků získaných od osob, které se podílejí na vyšetřování trestných činů, jsem došla k závěru, že informace, údaje a fakta získané výslechem očitých svědků vyšetřovaných událostí jsou mnohdy podrobnější a přesnější než informace, údaje a fakta, které byly získány z výpovědi poškozeného, jenž byl v době útoku podroben psychickému tlaku, což se následně může projevit zkreslením vnímané události a jejích objektů. Z tohoto důvodu jsou v praxi využíváni k tvorbě portrétu (identikitu) pachatele spíše svědci, samozřejmě, jsou-li k dispozici.

5.5.5. Výsledky jiných než očitých svědků

Vedle osob, jež byly očitými svědky trestného činu loupeže vyslyšanými bez zbytečného odkladu po oznámení trestného činu loupeže, jsou v dalších etapách vyšetřování předvolávány k výslechu zejména ty osoby, kterým jsou známy informace, okolnosti, údaje nebo fakta o přípravě pachatele na loupež a o jeho jednání po spáchání činu, jde především o:

- a) okolnosti typování oběti nebo předmětu zájmu obviněným;
- b) informace o vztahu obviněného k místu činu a k jeho oběti;
- c) údaje o způsobu obstarávání zbraní, dopravních prostředků a jiných nástrojů obviněným;
- d) informace o výskytu obviněného v okolí místa činu před spácháním činu a po jeho spáchání, včetně jeho příchodu na místo činu a odchodu z něj;
- e) fakta o nakládání s věcmi pocházejícími z trestné činnosti, a další.¹⁷²

Vyhledávání jiných než očitých svědků je poměrně obtížné, neboť tyto osoby si často nejsou vědomy svého významu pro účely trestního řízení, a proto se samy se svým svědectvím ani nepřihlásí. Je tedy úkolem pracovníků kriminální služby, aby aktivně přímo v terénu tyto osoby hledali, nápomocny jim mohou být také hromadné sdělovací prostředky.¹⁷³

¹⁷¹ NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. ISBN 80-7251-141-6. s. 24-25

¹⁷² STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 80-81

¹⁷³ KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 56

5.5.6. Rekognice

Rekognice jako jedna z forem kriminalistické identifikace je samostatnou metodou kriminalistické praktické činnosti (v trestním řízení procesním úkonem), která v procesu identifikace kriminalisticky a trestněprávně relevantních objektů (zpravidla osob a věcí) využívá schopnosti člověka opětovně poznat předváděný objekt na podkladě jeho paměťové stopy.¹⁷⁴ Znovu poznávající (ztotožňující) osobou neboli subjektem poznání přitom může být pouze ten, kdo ztotožňovaný objekt dříve sám bezprostředně vnímal. Je-li prováděna rekognice při vyšetřování trestného činu loupeže, je ztotožňovaným objektem (objektem při rekognici ukazovaným, o kterém se předpokládá, že je objektem hledaným, dříve zafixovaným ve formě paměťové stopy ve vědomí znovu poznávající osoby) obvykle osoba obviněného nebo odcizené věci. Paměťová stopa pak představuje objekt ztotožňovaný.¹⁷⁵

Rekognice obviněného prováděná poškozeným nebo jinými očitými svědky je použitelná téměř u všech případů loupeží, výjimkou jsou pouze ty situace, kdy oběť osobu, která ji přepadla, dobře zná a dokáže ji tak spolehlivě označit jménem, situace, kdy je pachatel zadržen přímo na místě činu, nebo situace, kdy pachatel není při páčání činu nikým zpozorován (jako např. u loupeží ze zálohy).¹⁷⁶

V kriminalistické praxi se vyskytují různé druhy rekognice, kupříkladu u dosud neobjasněných případů loupeží se v rámci typování pachatelů, ještě před zahájením trestního stíhání, zhusta používá rekognice osob podle modelu (fotografie), ke které se dle ustanovení § 104b odst. 4 TrŘ přistupuje tehdy, nelze-li poznávající osobě ukázat osobu, jež má být poznána.¹⁷⁷ V kriminalistické praxi se však tento postup využívá také ve chvíli, kdy si ztotožňovaná osoba po spáchání loupeže nechá např. ostříhat své dlouhé vlasy nebo oholit svůj plnovous, a tím podstatně změní své identifikační znaky, které uvedla poznávající osoba při svém předchozím výsledku.¹⁷⁸ Podle fotografie je dále vhodné provést rekognici mrtvoly,

¹⁷⁴ KONRÁD, Zdeněk a VESELÁ, Jitka. *Rekognice*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 26

¹⁷⁵ PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986. s. 175

¹⁷⁶ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 81

¹⁷⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 81

¹⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk. Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy? *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 39, č. 2, s. 93-100. ISSN 1210-9150 Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

neboť pro většinu lidí je kontakt s mrtvolou in natura velmi nepříjemný, a proto je pro ně tento způsob provedení rekognice mrtvoly snesitelnější. Rekognice podle modelu se provádí nejčastěji předložením fotografie osoby, která má být poznána, spolu s nejméně dalšími třemi fotografiemi osob odpovídajících popisu pachatele získaného z předchozího výsledku poznávající osoby, přičemž obdobný by měl být také styl a kvalita fotografií zachycujících tyto osoby.¹⁷⁹

Po dopadení pachatele a sdělení obvinění je nezbytné co nejrychleji přikročit k rekognici in natura, založené především na vizuálním znovupoznání obviněného podle jeho anatomicko-morfologických znaků. Ztotožňovaná osoba se subjektu poznání ukáže v řadě mezi nejméně třemi dalšími osobami, které se od ní výrazně neodlišují, přičemž každá z těchto osob může být vyzvána, aby promluvila několik slov nebo udělala pár kroků. Pro usnadnění dokumentace úkonu drží všechny tyto osoby v ruce tabulku s číslicí.¹⁸⁰ Znovupoznání obviněného poškozeným nebo jinými očitými svědky může být ohroženo v situacích, kdy byl pachatel spolehlivě maskován (např. za pomoci kukly nebo čepice a černých brýlí) nebo došlo-li ke spáchání činu za špatných podmínek pro vnímání (např. za tmy).¹⁸¹

Dalším druhem rekognice prováděné při vyšetřování trestného činu loupeže je rekognice podle funkčních (dynamických) znaků. Pro případy, kdy byl tento trestný čin spáchán užitím pohrůzkou bezprostředního násilí, která má nejčastěji podobu pouhé verbální (slovní) hrozby, je charakteristické provádění rekognice podle hlasu a řeči. Při tomto druhu rekognice je ztotožňovaná osoba umístěna do místnosti sousedící s místností, ve které je přítomna poznávající osoba a která je uzpůsobena pro potřeby rekognice tak, aby poznávající osoba mohla slyšet obsah konverzace vedené v sousední místnosti. Nicméně pokud je poznávající osoba schopna poznat ztotožňovanou osobu jak dle anatomicko-morfologických znaků tak dle hlasu a řeči, popř. dalších funkčních a dynamických znaků (např. chůze a gestikulace), lze podle názoru některých autorů tyto druhy rekognice provádět současně.¹⁸²

Konečně jsou-li nalezeny odcizené věci, zbraně, nástroje, dopravní prostředky a jiné předměty použité při páchaní trestného činu loupeže, pak je možné provést

¹⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk a VESELÁ, Jitka. *Rekognice*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 62-63

¹⁸⁰ Tamtéž. s. 58

¹⁸¹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 81

¹⁸² KONRÁD, Zdeněk a VESELÁ, Jitka. *Rekognice*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 60-61

rekognici těchto movitých věcí in natura.¹⁸³ „*Movité věci se u rekognice předkládají mezi několika věcmi téhož druhu. Výjimka z této zásady je možná tehdy, není-li z objektivních důvodů možné získat vhodné pomocné objekty. V praxi se to stává např. při rekognici unikátních předmětů.*“¹⁸⁴

5.5.7. Znalecké posudky

V rámci procesu odhalování, objasňování a vyšetřování trestného činu loupeže se ve stopách objevují různé kriminalisticky relevantní informace, které jsou pro orgány činné v trestním řízení nesrozumitelné. Aby mohly být takovéto informace vyděleny ze stop, pochopeny a využity, je nutné aplikovat specifické metody, prostředky a odborné znalosti z oblasti vědy, techniky, řemesel a umění. Jednou z forem, v nichž se odborné znalosti v trestním řízení uplatňují, je znalecký posudek, jehož proces utváření je v kriminalistice označován jako expertiza.¹⁸⁵

Znalecké zkoumání představuje řešení odborně složitých otázek, jejichž zodpovězení je pro účely vyšetřování nezbytně nutné. Při vyšetřování loupeží se vzhledem k možnosti výskytu velkého množství materiálních stop (nejčastěji trasologických, daktyloskopických, balistických, biologických a chemických) využívají především expertizy z příslušného oboru kriminalistické techniky. Ovšem jsou-li způsobena zranění, pak je pravidlem provedení expertizy z oboru soudního lékařství, která slouží k zodpovězení otázek o vážnosti způsobených zranění, způsobu jejich vzniku, následcích útoku pro zdraví oběti aj. Znalecké posudky z oboru soudní psychologie a soudní psychiatrie zase slouží k zhodnocení duševního stavu pachatele v době činu a k odpovědi na otázku, zda byl pachatel v době činu příčetný nebo naopak zda nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání či své jednání ovládnout. K oceňování odcizených věcí se zase někdy přibírá znalec z oboru ekonomiky (účetnictví, odhady cen) nebo z oboru zbožíznalství.¹⁸⁶

¹⁸³ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnické fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. s. 81

¹⁸⁴ PRERAD, Vladimír. *Kriminalistika: prozatímní učební text z oboru kriminalistická taktika*. Praha: Ústav kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 1968. s. 354

¹⁸⁵ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. s. 306 - 308

¹⁸⁶ PORADA, Viktor et kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 47

5.5.8. Vyšetřovací pokus a rekonstrukce

Vyšetřovací pokusy jsou v průběhu vyšetřování trestného činu loupeže používány tehdy, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách objasněny a odstraněny nesrovnalosti a rozpory mezi jednotlivými důkazy, eventuálně prověřeny pochybnosti o jejich věrohodnosti. Jsou-li tyto vyšetřovací pokusy prováděny v přípravném řízení, musí k nim být přibrána nejméně jedna osoba, jež není na věci zúčastněna, nebo je-li to vzhledem k povaze věci a známým skutečnostem potřebné, mohou být k vyšetřovacímu pokusu dále přibráni znalci, podezřelí, obvinění či svědci.¹⁸⁷

Kriminalistická rekonstrukce je zase metodou kriminalistické praxe spočívající v obnovení kriminalisticky významných hmotných objektů, situací a skutkových okolností (popř. jejich podstatných vlastností) na základě informací, údajů a faktů, které byly v procesu vyšetřování nashromážděny.¹⁸⁸ Orgány činné v trestním řízení provádějí rekonstrukci trestného činu loupeže poměrně často, protože jim umožňuje vytvořit si ucelené představy o celém jeho průběhu. Zdrojem informací, údajů a faktů, na jejichž základě je možné rekonstrukci provést, bývají nejčastěji výpovědi poškozených, svědků nebo obviněných, kteří se k činu doznali.¹⁸⁹

Vyšetřovací pokus a rekonstrukce jsou hojně využívány při vyšetřování inscenovaných loupeží. Lživě vypovídající osoby totiž většinou nedokážou svou nepravdivou variantu události nepromyslet do nejmenších detailů, proto je jejich výpověď zatížena rozpory, nesrovnalostmi a nelogičností, což je právě použitím těchto dvou metod kriminalistické praktické činnosti odhaleno.¹⁹⁰

¹⁸⁷ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 81

¹⁸⁸ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 201

¹⁸⁹ KONRÁD, Zdeněk et kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 55

¹⁹⁰ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 82

6. Zapojení veřejnosti do vyšetřování

Zapojení veřejnosti do vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů je rozmanité, zatímco vůči některým druhům trestných činů je kriminální citlivost veřejnosti zcela zanedbatelná, vůči jiným druhům trestných činů, mezi něž řadíme i trestný čin loupeže, je kriminální citlivost veřejnosti velmi vysoká. Úkolem jednotlivých metodik je popsat rozsah, metody a formy zapojování veřejnosti do vyšetřování a vylíčit specifické podmínky, za kterých je vhodné zapojení veřejnosti do vyšetřování omezit nebo dokonce vyloučit.¹⁹¹

Jak již bylo uvedeno, veřejnost považuje trestný čin loupeže za mimořádně společensky škodlivý, proto je v praxi možné sledovat zvýšenou ochotu lidí spolupracovat při odhalování a vyšetřování tohoto trestného činu s policejními a justičními orgány. Spolupráce s veřejností se využívá především při pátrání po neznámém pachateli, odcizených věcech, dopravních prostředcích, zbraních a jiných předmětech použitých ke spáchání činu. Přínosné jsou v tomto směru pátrací televizní relace nebo výzvy ke spolupráci uveřejněné v tisku, rozhlasu a televizi, které již mnohokrát přinesly dobré výsledky a nové informace nezbytné k objasnění činu a k dopadení a usvědčení pachatele. V těchto pátracích televizních relacích a výzvách by měly být veřejnosti poskytnuty potřebné orientační údaje, které pomohou jednotlivým osobám uvědomit si významnost svého pozorování. Ovšem nelze přehlížet skutečnost, že pachatelé loupeží jsou často agresivní osoby, které se budou snažit potencionální svědky zastrašit, ba dokonce umlčet. Proto svědci, kteří by jinak měli obavy o bezpečnost svou nebo jim blízkých osob a báli by se vypovídat, mohou požádat dle ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ o utajení své totožnosti a podoby.¹⁹² Domnívám se, že v souvislosti s rozmachem televizních pořadů (např. Krimi zprávy nebo Na stopě), časopisů (např. Krimi revue nebo Krimimix) a především pak internetového zpravodajství, je informovanost veřejnosti čím dál tím větší, což přináší také větší pravděpodobnost, že se přihlásí osoby, které mohou orgánům činným v trestním řízení poskytnout o události důležité informace, údaje a fakta.

¹⁹¹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 19

¹⁹² KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8. s. 56

S problematikou zapojení veřejnosti do vyšetřování velmi úzce souvisí kriminalistická prevence, jejíž rozsah, metody a formy jsou opět značně diferencované dle druhu trestné činnosti. Právě nejrůznější preventivní a represivní aktivity dokážou vcelku příznivě redukovat množství výskytu protiprávního jednání naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu loupeže. Důvodem je především to, že úmysl pachatele spáchat tento trestný čin nevzniká v afektu, ale je výsledkem rozumné a logické úvahy porovnávající výhody a možná rizika činu. Jednou z možností, jak odradit pachatele od uskutečnění loupeže, je kladení účinných překážek a zábran na cestě vedoucí k jejímu spáchání. Nicméně není vyloučeno, že na základě těchto překážek a zábran pachatel neobráť svou pozornost na jiný, méně zabezpečený a chráněný objekt. Pachatel může být odrazen od dokonání připravovaného a plánovaného činu také tehdy, podaří-li se orgánům policie zachytit signály přípravy a plánování loupeže včas, je-li odhalena celá kriminální skupina, dojde-li k postihu hlavního organizátora, nebo i pouhou skutečností, že se policie o podezřelé činnosti zajímá. Další možností prevence výskytu loupeží je posílení hlídkové policejní činnosti, popř. dalších vhodných opatření (např. zlepšení veřejného osvětlení) na místech, kde je tento trestný čin opakovaně páchán. Z výsledku mnohých viktimologických průzkumů vyplývá, že u loupeží se velmi často setkáváme s viktimologickým zaviněním (např. lehkomyšlné chování oběti) a zvýšenou viktimností u některých skupin osob a některých skupin zaměstnání (větší pravděpodobnost, že se určitá osoba z důvodu svého zaměstnání stane obětí trestného činu loupeže je dána např. u poštovního doručovatele, taxikáře či obsluhy čerpací stanice).¹⁹³ Je nezbytné, aby veřejnost byla upozorňována na místa, kde je četnost výskytu tohoto trestného činu vysoká, a aby osoby pracující v zaměstnání s vyšší mírou viktimnosti, byly poučeny o rizicích jejich zaměstnání a o možnostech je co nejvíce eliminovat. Jelikož nejsou předmětem zájmu pachatelů loupeží pouze peníze, ale také jiné věci, které se následně nabízejí k odkoupení, považují za další způsob snížení četnosti výskytu loupeží zpřísnění podmínek pro výkup použitého zboží, zejména pak mobilních telefonů.

Významnou funkci v prevenci loupeží může plnit také veřejný i soukromý hospodářský sektor a soukromé bezpečnostní služby, jde především o modernizaci technického a signalizačního zabezpečení, výcvik personálu, zajištění fyzické

¹⁹³ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3. s. 82-83

ostrahy bank a jiných peněžních ústavů nebo větší bezpečnost osob, které peněžní hotovost přepravují.¹⁹⁴

¹⁹⁴ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0. s. 48

7. Kazuistická část

Původně jsem se v této části mé diplomové práce chtěla pokusit jednotlivé komponenty metodiky vyšetřování loupeží přiblížit a popsat na konkrétním, již ukončeném nebo na stále ještě vyšetřovaném případě. Nicméně, v průběhu vypracovávání mé diplomové práce, mne však začaly napadat nejrůznější doplňující otázky, jejichž zodpovězení jsem chtěla do textu zakomponovat, ale bohužel jsem na ně v dostupné literatuře nenašla odpověď. Proto jsem se rozhodla, že tuto část mé diplomové práce nakonec zasvětim zodpovězení těchto otázek za pomoci osob s dlouholetými praktickými zkušenostmi, neboť jsem přesvědčena, že tyto poznatky budou nepochybně větším přínosem a především obohacením teoretických poznatků o tomto trestném činu a jeho vyšetřování.

S prosbou o zodpovězení otázek z oblasti metodiky vyšetřování loupeží, na něž se mi v dostupné literatuře nepodařilo najít odpověď, jsem se obrátila jednak na plk. Mgr. Ladislava Nováka, vedoucího Odboru obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování KŘP hlavního města Prahy, a jednak na kriminalisty z oddělení Odboru obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování KŘP Jihočeského kraje, kteří mé prosbě vyhověli a otázky mi na základě své dlouholeté praxe zodpověděli. Má první otázka směřovala nejdříve na plk. Mgr. Ladislava Nováka a týkala se typických stop, neboť mne zajímalo, jaký druh stop je pro vyšetřování loupeží nezbytný, resp. které stopy vedou v praxi k rychlejšímu a snadnějšímu dopadení pachatele. Bylo mi řečeno, že k objasnění tohoto trestného činu jsou nezbytné oba druhy stop, tedy jak stopy materiální tak i paměťové, přičemž důležitost jednotlivých stop pro objasnění činu a dopadení, obvinění a případné odsouzení pachatele se mění v závislosti na druhu loupeže, neboť např. při vyšetřování loupeží v bankách, prodejnách, čerpacích stanicích, barech a dalších obdobných objektech se zajišťují záznamy z kamerových systémů přepadených objektů, záznamy z městských kamerových systémů (podle trasy útěku pachatele), stopy pachové, daktyloskopické otisky a DNA z místa, kde pachatel stál, z předmětu, o který se opíral, nebo z věci, kterou držel v ruce. V případech, kdy je oběť uvedena do stavu bezbrannosti lstí (tzv. uspávačky) je zase nutné zjistit přítomnost cizorodých látek v organismu. Jinak při vyšetřování všech druhů loupeží se využívají zejména služby mobilních operátorů, kteří poskytují údaje o výskytu mobilního telefonu na určitém místě a v určitém čase, a záznamy z kamerových

systémů zachycující podobu pachatele nebo jeho pohyb před a po spáchání činu. Kriminalisté z oddělení Odboru obecné kriminality SKPV KŘP Jihočeského kraje uvedli, vedle zmíněných stop, ještě stopy paměťové, získané od poškozených a svědků.

Také mi byla zodpovězena otázka, proč jsou statisticky nejčastějšími pachateli loupeží muži přibližně do 35 let věku a nikoliv ženy. Z informací, které jsem od dotázaných získala, lze dovodit, že důvodem je již samotná povaha mužů, kteří bývají agresivnější a v uvedené věkové hranici také fyzicky zdatnější, čehož při páchaní této trestné činnosti využívají. Muži dále více podléhají požívání omamných a psychotropních látek, k jejichž nákupu si tímto způsobem obstarávají peníze. Dopustí-li se přesto této trestné činnosti žena, pak zpravidla společně s mužem (spolupachatelka), a pro ty méně časté případy, kdy žena útočí sama, je zase typické, že si jako svou oběť obvykle vybírá jinou ženu. Z kriminalistické praxe dále vyplývá, že zejména pro tzv. „jednoduché loupeže“ je příznačná recidiva. Poměrně mne zaskočilo zjištění, že pachatelé loupeží si jako svou oběť vybírají spíše mladé muže cca do 30 let věku, jelikož jsem předpokládala, že oběťmi budou ženy a především pak straší osoby, které jsou dle mého názoru snazším terčem loupežného přepadení, neboť většinou nedisponují dostatečnou fyzickou silou potřebnou pro kladení odporu. Všichni dotázaní se shodli, že příčinou tohoto statistického údaje je pravděpodobně to, že mladí muži se mnohem častěji než ostatní pohybují v pozdních nočních hodinách a v podnapilém stavu v místech, kde se tato trestná činnost nejvíce páchá. Také mne zajímalo, zda oběti bývají schopny si vybavit a podrobně popsat podobu pachatele do té míry, aby mohl být vytvořen jeho spolehlivý portrét. Podle názoru plk. Mgr. Ladislava Nováka je schopnost vybavení si a popsání podoby pachatele závislá vedle vnějších podmínek vnímání také na osobě pachatele, kdy dostatečné většinou nejsou informace a údaje získané od dětí, starších osob a osob činem velmi poznamenaných.

Další mnou položenou otázkou jsem se snažila zjistit, která z typických počátečních vyšetřovacích situací se v kriminalistické praxi vyskytuje nejčastěji. Odpověď zněla, že nejčastěji se vyskytující počáteční vyšetřovací situací je ta, kdy zjištěné skutečnosti sice nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, ale zcela chybí údaje o identifikačních znacích pachatele nebo jsou nashromážděné údaje nedostatečné, a identifikační znaky věcí pocházejících z trestné činnosti nejsou k dispozici. Druhou nejčastěji se vyskytující počáteční vyšetřovací situací je, když

zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, identita pachatele není známa, avšak jsou k dispozici údaje potřebné k jejímu zjištění, a identifikační znaky odcizených věcí a prostředků použitých k páčání činu jsou nebo nejsou k dispozici. Bohužel, nejméně se v praxi objevují počáteční vyšetřovací situace, kdy zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin loupeže, je známa také identita jeho pachatele a odcizené věci, popř. použitou zbraň, má nebo nemá pachatel u sebe.

Kriminalistická literatura pojednávající obecně o podnětech k vyšetřování se zmiňuje, že se čas od času objevují případy, kdy se někdo sám přihlásí, že je pachatelem mediálně sledované kauzy, aniž by tomu tak skutečně bylo, protože touží po slávě a publicitě. Tudíž mne zajímalo, zda se tyto případy objevují i u trestného činu loupeže. Podařilo se mi zjistit, že u trestného činu loupeže je výskyt takového případu téměř nepravděpodobný. Náš systém totiž takové zviditelnění neumožňuje, neboť informace se dále nepodávají a medializace proto není možná (to platí i pro případy, kdy by se skutečný pachatel po zadržení a obvinění, popř. odsouzení, chtěl chlubit médiím jak to vše „zvládl“, kolika protiprávních jednání se dopustil a jak dlouho se mu dařilo „vodit za nos“ orgány činné v trestním řízení, než byl dopaden).

Má další otázka se týkala výpovědi obviněných (především spolupachatelů), neboť mne zajímalo, zda je u tohoto trestného činu časté, že obvinění „házejí“ vinu jeden na druhého. Tato otázka mi byla zodpovězena tak, že házení viny jedním spolupachatelem na druhého přichází v úvahu pouze v případě excessu jednoho ze spolupachatelů, který vedl k těžšímu následku postižitelnému vyšší trestní sazbou. Druhý spolupachatel se v těchto případech většinou od jednání excendentu distancuje a tvrdí, že způsobit tento těžší následek (např. těžkou újmu na zdraví) nebylo součástí jejich dohody.

Také jsem hledala důvody, proč trestný čin loupeže zůstane neobjasněn. Ze zkušeností policistů Policie ČR vyplývá, že hlavními důvody jsou: podnapilý stav poškozeného v době útoku, účinné maskování pachatele, neobjevení žádných stop, žádní svědci, provedení útoku zezadu (ze zálohy) a nezjištění osoby, již náležejí nalezené biologické či daktyloskopické stopy.

Poslední otázka, kterou jsem chtěla zodpovědět, se týkala materiální a technické vybavenosti orgánů Policie ČR pro odhalování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti a případných nedostatků v současné době používaných

informačních systémů. Dle názoru plk. Mgr. Ladislava Nováka je materiální a technická vybavenost Policie ČR plně dostačující, stejně tak i policejní a mimoresortní informační systémy. Nedostatek spatřuje pouze v rychlosti jejich využívání, která je tak pomalá, že může komplikovat objasnění konkrétního případu. Názor kriminalistů z oddělení Odboru obecné kriminality SKPV KŘP Jihočeského kraje však byl opačný, neboť uvedli, že materiální a technická vybavenost orgánů Policie ČR nikdy nebude dostačující. Já jsem si z těchto dvou navzájem si odporujících odpovědí odnesla následující, materiální a technická vybavenost orgánů Policie ČR je „dostatečná“, ale nikdy nebude vynikající, neboť je pořád co zlepšovat a modernizovat.

8. Judikatura

Judikatury věnující se problematice trestného činu loupeže je nepřehledné množství, proto jsem se zaměřila pouze na ta soudní rozhodnutí, která vysvětlují rozdíl mezi trestným činem loupeže dle § 173 TrZ (popř. dle § 234 zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, dále jen „tr. zák.“) a trestným činem krádeže dle § 205 TrZ (popř. dle § 247 tr. zák.). Důvodem, proč uvádím také zařazení skutkových podstat těchto dvou trestných činů z pohledu systematiky starého trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) je, že rozhodnutí, která budu zmiňovat, vycházejí právě z této starší právní úpravy, přesto je jejich obsah aktuální, přínosný a použitelný i v současné soudní praxi.

První soudní rozhodnutí věnující se problematice rozlišení trestných činů loupeže a krádeže, o kterém se zmíním, je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 20. 2. 1976, sp. zn. 6 To 4/76 (Sb. rozh. tr. č. 51/1976 - II, III, IV). Skutkové okolnosti případu byly takové, že dva obžalovaní se dohodli na vloupání do ZDŠ pro nevidomé děti a ještě téhož dne svůj úmysl uskutečnili. Po vniknutí do budovy školy násilím otevřeli dveře do sborovny a z uzamčených stolků a skříní odcizili věci, které tam byly uloženy. Po odcizení věcí však byli obžalovaní přistiženi zástupcem ředitele školy. Jeden z obžalovaných zástupce ředitele úderem pěstí srazil na zem, kde jej spoutali a zakryli mu hlavu pláštěm. Při tomto násilném jednání obžalovaní poškozeného zároveň prohledali a odcizili mu peněžní hotovost, náramkové hodinky, snubní prsten a klíče od motorového vozidla, se kterým pak místo činu opustili. Nejvyšší soud ve svém rozsudku uvedl, že do příchodu zástupce ředitele školy nešlo o loupež, protože obžalovaní tohoto poškozeného napadli a použili vůči němu násilí až poté, co se věci zmocnili. Poněvadž se však obžalovaní neomezili jen na násilné jednání, jehož účelem by byla snaha zajistit si uchování odcizených věcí a nepozorované opuštění místa činu, ale zároveň s tímto násilným jednáním poškozeného prohledali a odcizili mu finanční hotovost a cennosti, které měl při útoku na sobě nebo při sobě, tak dle názoru odvolacího soudu přeci jen k naplnění skutkové podstaty trestného činu loupeže dle § 234 odst. 1 tr. zák. došlo. Z tohoto rozhodnutí tedy vyplývá, že pachatel, jenž se bezprostředně po krádeži pokouší uchovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí a současně

pojme úmysl zmocnit se touto cestou dalších věcí, dopouští se jak trestného činu krádeže tak i trestného činu loupeže.¹⁹⁵

Druhé, mnohem pozdější, rozhodnutí v jehož odůvodnění Nejvyšší soud vyjadřuje svůj názor k problematice rozlišování trestného činu loupeže a krádeže je rozhodnutí ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1383/2004 (Sb. rozh. tr. č. 41/2005). Předmětem tohoto rozhodnutí bylo jednání pachatele, který se zmocnil zboží v prodejně před jeho zaplacením a na výzvu prodavače k zaplacení zboží reagoval použitím spreje se slzotvornou látkou, kterou nastříkal prodavači do očí. Poté s odcizeným zbožím z prodejny utekl. Obviněný ve svém dovolání k Nejvyššímu soudu namítal, že jím spáchaný skutek nemá být posouzen jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., ale jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. zák. Svou námitku odůvodnil tím, že jeho úmyslem nebylo užít násilí ke zmocnění se věci cizí, nýbrž až po jeho zmocnění, aby si odcizené zboží uchoval. Nejvyšší soud se však ztotožnil s napadeným rozhodnutím, které obviněného uznalo vinným ze spáchání trestného činu loupeže. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že trestný čin loupeže byl obviněným dokonán, neboť po uložení věcí do svého batohu nastříkal slzotvornou látku do očí prodavače, čímž jednak užil násilí proti jinému a jednak se zmocnil cizí věci, tudíž jiná kvalifikace skutku v tomto případě nepřichází v úvahu.¹⁹⁶

Dle mého názoru je pro řešení takovýchto případů rozhodující, zda pachatel napadl prodavače, resp. ochranku, ještě před tím, než se pokusil projít bez placení pokladní zónou, neboť v tomto případě jeho protiprávní jednání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu loupeže dle § 173 odst. 1 TrZ, jelikož použil násilí proti prodavači, resp. ochrance, v úmyslu zmocnit se zboží v obchodě. Zatímco napadl-li prodavače až poté, co prošel bez placení pokladní zónou, potom bych jeho jednání kvalifikovala jako trestný čin krádeže dle § 205 odst. 1 písm. c), protože jeho úmyslem nebylo použít násilí za účelem zmocnění se zboží, nýbrž je použil až po činu, aby si zboží uchoval.

¹⁹⁵ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Přehled judikatury: Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti I: Loupež*. Praha: ASPI, 2008. Přehledy judikatury, Řada trestní, sv. 49. ISBN 978-80-7357-314-0. s. 46-48

¹⁹⁶ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Přehled judikatury: Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti I: Loupež*. Praha: ASPI, 2008. Přehledy judikatury, Řada trestní, sv. 49. ISBN 978-80-7357-314-0. s. 111-115

9. Závěr

Jedním z nejčteněji se vyskytujících násilných trestných činů současnosti je trestný čin loupeže, jehož metodika vyšetřování je předmětem pojednání této diplomové práce.

Kapitolu první jsem věnovala charakteristice trestného činu loupeže jak z pohledu trestněprávního, tak z pohledu kriminalistického. Ze všeho nejdříve jsem shrnula důležité historické mezníky, kterými si právní úprava tohoto trestného činu prošla, abych zjistila, jakých změn doznalo jeho pojetí od dob nejstarších po současnost. Na základě získaných poznatků jsem dospěla ke zjištění, že loupež byla původním označením pro čin spáchaný na silnici za použití násilí, za její základní znaky tak byly považovány veřejnost a násilí. Teprve v 18. století se vytrácí znak veřejnosti a začíná se rýsovat soudobá podoba skutkové podstaty tohoto trestného činu, spočívající v použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí za účelem zmocnění se věci cizí. Další zásadní změna je pak datována do roku 1950, kdy byl přijat trestní zákon č. 86/1950 Sb., neboť v rámci tohoto zákona nebyla skutková podstata trestného činu loupeže zařazena mezi majetkové trestné činy, což bylo do té doby obvyklé, ale mezi trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti a zde do oddílu trestných činů proti svobodě. Od účinnosti tohoto zákona přestal být za primární objekt loupeže považován majetek a stala se jím osobní svoboda ve smyslu svobody rozhodování. Po tomto stručném historickém exkurzu ke kořenům právní úpravy trestného činu loupeže jsem uvedla současné systematické zařazení tohoto trestného činu ve zvláštní části aktuálně platného trestního zákoníku a popsala jeho jednotlivé znaky skutkové podstaty. V subkapitole o kriminalistické charakteristice trestného činu loupeže jsem se nejdříve zaměřila na typické kriminální situace, jejichž vymezení a výčet jsem doplnila svou úvahou o tom, kdy pachatelé kriminální situaci využívají, kdy se jí přizpůsobují a kdy jí naopak ovlivňují. Dále jsem pojednala o typických způsobech páchaní loupeží, o osobách, jež se k páchaní této trestné činnosti uchylují, o motivech, které je k tomu vedou, a o osobách, jež jsou nejčastěji napadány.

V následující kapitole druhé pak pojednávám o typických stopách, neboli o stopách, jejichž četnost výskytu je u tohoto trestného činu velmi vysoká. I když by bylo zajisté přínosné zmínit se také o metodách a prostředcích, které se využívají

při vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop, z důvodů rozsahové omezenosti diplomové práce to nebylo možné.

V kapitole třetí jsem se pokusila vysvětlit a pospat co to jsou vyšetřovací situace a jaké situace se při vyšetřování trestného činu loupeže považují za typické. Kriminalistická literatura se zaměřuje především na počáteční vyšetřovací situace, z nichž, jak se mi podařilo zjistit, je v praxi jednoznačně nejčastěji se vyskytující ta, kdy na základě zjištěných skutečností je možné dojít k závěru, že byl spáchán trestný čin loupeže, ale nejsou známy údaje o identifikačních znacích pachatele, popř. získané údaje jsou zcela nepostačující, a identifikační znaky odcizených věcí nejsou k dispozici.

Stěžejní kapitolou mé diplomové práce je kapitola čtvrtá, pojednávající o zvláštностech předmětu vyšetřování, o zvláštностech podnětu k vyšetřování, o zvláštностech počátečních úkonů, o zvláštностech vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování a konečně také o zvláštностech následných úkonů. Jelikož se jedná o problematiku ve svém souhrnu značně rozsáhlou, pokusila jsem se vystihnout ty nejpodstatnější poznatky a podat tak ucelený, přehledný a srozumitelný výklad o procesu odhalování a vyšetřování loupeží. Aby má diplomová práce nebyla pouhým mechanickým přepisem odborných publikací, učebnic a vědeckých článků doplnila jsem text o mnohaleté zkušenosti a poznatky osob s dlouholetou praxí na úseku vyšetřování násilné kriminality se zaměřením na zločiny. Tento záměr se pro mne stal velkým přínosem, neboť jsem si během rozhovorů s odborníky rozšířila své znalosti a získala zajímavé zkušenosti.

Zapojení veřejnosti do vyšetřování, o němž pojednávám v kapitole páté, svědčí o postoji veřejnosti k trestnému činu loupeže jako k mimořádně společensky škodlivému. Při jeho odhalování a vyšetřování je proto veřejnost obvykle ochotna spolupracovat s policejními a justičními orgány. Domnívám se, že v této souvislosti roste význam hromadných sdělovacích prostředků poskytujících informace o aktuálně zjištěných trestných činech, na jejichž podkladě se orgánům činným v trestním řízení mohou se svým svědectvím přihlásit osoby, které by bez médií poskytnutých informací neměly vůbec tušení o významnosti údajů, informací a faktů, které jsou jim známy. V rámci této kapitoly se také zmiňuji o prostředcích a metodách sloužících k předcházení a zamezování páčání tohoto trestného činu, mezi něž patří zejména kladení překážek znesnadňující či dokonce znemožňující provedení loupeže, posílení hlídkové policejní činnosti v místech, kde je tento čin

opětovně páchán, poučování veřejnosti o tzv. bezpečném chování, modernizace technického a signalizačního zabezpečení, výcvik personálu, zabezpečení bank a jiných peněžních ústavů sítí kamerových systémů či fyzickou ostrahou nebo zajištění větší bezpečnost osob, které peněžní hotovost přepravují.

Kapitolu šestou jsem chtěla původně věnovat demonstraci jednotlivých komponent metodiky vyšetřování loupeží na konkrétním příkladu z praxe. Avšak během studia podkladů pojednávajících o problematice trestného činu loupeže a jeho vyšetřování mne začaly napadat nejrůznější doplňující otázky, jejichž zodpovězení jsem chtěla do své diplomové práce zakomponovat, ale bohužel jsem na ně v dostupných odborných publikacích, učebních, monografiích a odborných člancích nenašla odpověď. Proto jsem nakonec tuto kapitolu využila k uvedení poznatků, které jsem jako odpovědi na své otázky získala od plk. Mgr. Ladislava Nováka vedoucího Odboru obecné kriminality SKPV KŘP hlavního města Prahy a od pracovníků Odboru obecné kriminality SKPV KŘP Jihočeského kraje. Na základě těchto rozhovorů mi bylo objasněno jaké metody a prostředky se v praxi k odhalování a vyšetřování trestného činu loupeže používají nejvíce. Oba dva zdroje se shodly na tom, že se v praxi při vyšetřování tohoto trestného činu stále více využívají služby mobilních operátorů poskytujících údaje o výskytu mobilního telefonu na určitém místě a v určitém čase a také záznamy z kamerových systémů. Za velice přínosné považuji především osvětlení důvodu, proč jsou nejčastějšími pachateli i oběťmi loupeží mladí muži. Jak plk. Mgr. Ladislavem Novákem, tak i pracovníky Odboru obecné kriminality SKPV KŘP Jihočeského kraje mi bylo shodně řečeno, že mladí muži převažují jako pachatelé loupeží proto, že jsou agresivnější a fyzicky zdatnější, čehož při páchání tohoto druhu trestné činnosti využívají. Důvodem, proč mladí muži patří mezi nejčastější oběti, je způsob jejich života a časté potulování v pozdních nočních hodinách a pod vlivem omamných a psychotropních látek v místech, kde je četnost výskytu této trestné činnosti vysoká. Jediné rozcházející se názory jsem obdržela na otázku týkající se materiální a technické vybavenosti orgánů Policie ČR, z čehož jsem si odnesla následující výsledek: Materiální a technická vybavenost orgánů Policie je „dostatečná“, ale nikdy nebude vynikající, neboť je pořád co zlepšovat a modernizovat.

V poslední kapitole sedmé jsem uvedla dvě významná soudní rozhodnutí, v nichž se Nejvyšší soud vyjádřil k rozlišování trestného činu loupeže a trestného činu krádeže. K zamyšlení mne vedlo zejména rozhodnutí o pachateli, který se

zmocnil zboží v prodejně před jeho zaplacením a na výzvu prodavače, aby zboží zaplatil, reagoval nastříkáním slzotvorné látky prodavači do očí. Načež jsem si dovolila prezentovat svůj názor na právní kvalifikaci těchto případů, který je založen na myšlence, používat jako základní rozlišovací kritérium mezi těmito dvěma trestnými činy pokladní zónu, resp. zmocní-li se pachatel zboží v obchodě za použití násilí vůči prodavači nebo ochrance před prodejní zónou, pak bych tento skutek kvalifikovala jako trestný čin loupeže dle § 173 odst. 1 TrZ, ale zmocní-li se pachatel zboží v obchodě, následně projde bez placení prodejní zónou a teprve při útěku z místa činu je zastaven prodavačem nebo ochrankou vůči nimž použije násilí, aby si věc uchoval, pak je dle mého názoru naplněna skutková podstata trestného činu krádeže dle § 205 odst. 1 písm. c) TrZ.

Práci jsem na závěr doplnila grafy, které jsem sestavila ze statistických údajů o trestném činu loupeže dostupných na webových stránkách Policie ČR.

Doufám, že jsem všechny cíle, které jsem si stanovila v úvodu mé diplomové práce bez větších chyb a nedostatků naplnila a vytvořila tak ucelený, jednotný a srozumitelný text pojednávající o trestném činu loupeže a jeho metodice vyšetřování doplněný o poznatky získané metodou rozhovoru s osobami s dlouholetými praktickými zkušenostmi s odhalováním a vyšetřováním násilné kriminality. Pokud by má diplomová práce přinesla užitek i jen jediné další osobě, zajímající se o metodiku vyšetřování loupeží, bude mít její zpracování hned větší smysl.

Resume

This dissertation is about the methodology of robbery investigation which belongs amongst the socially most detrimental criminal acts of present times.

The first chapter that follows the preface is partially about the criminal characteristics of a criminal act of robbery and partially about its investigative characteristics. The sub-chapter characterising this criminal act from a criminal law point of view contains the brief historical development of legislation of this criminal act within our territory. This historical preface is followed by stating the systematic classification of this criminal act within a special part of Criminal Law (Act No. 40/2009 Ed.) and a description of the individual elements of its facts of the case. The sub-chapter about criminal characteristics of the criminal act of robbery focuses on describing typical criminal situations, typical ways of committing robberies, the offenders, victims and motives leading to the committing of such criminal acts.

The second chapter describes typical traces, or rather those traces that can potentially be found at the scene of the robbery and places where they can be found.

The following and third chapter is designated to typical investigative situations, specifically the typical initial investigative situations that occur immediately after the initial information about the committed criminal act has been acquired.

The main chapter of my dissertation is the fourth chapter where I have tried to describe, explain and analyse specific characteristics of the subject of investigation, specific characterisations of the impulse for investigation, specific characteristics of the initial acts, specific characteristics of investigative versions, planning and organisation of the investigation and lastly also the specific characteristics of the acts to follow.

The involving of the public in the investigation, which is mentioned in the fifth chapter, is about the public's sensitivity towards the criminal act of robbery and its co-operation when detecting and investigating this criminal act together with the police and judicial bodies. This chapter also deals with possibilities, methods and the means used for precluding and preventing the committing of this criminal act.

The sixth chapter is focused on the answering of various additional questions that commenced crossing my mind during the execution of my dissertation with the help of people who have long term experiences with the detecting and investigating

of criminal acts. Primarily, I consider beneficial the clarifying of the reasons as to why the most frequent offenders and victims of the criminal act of robbery are young men.

In the last chapter I have tried to explain and describe two core judicial judgements that explain the difference between the criminal act of robbery and criminal act of theft.

Seznam použité literatury

A) Odborné publikace

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-213-4
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 4. vydání (v nakl. Portál 2. rozšířené vydání). Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-931-3
4. DRAŠTÍK, Antonín et al. *Přehled judikatury: Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti I: Loupež*. Praha: ASPI, 2008. Přehledy judikatury, Řada trestní, sv. 49. ISBN 978-80-7357-314-0
5. FRANCEK, Jindřich. *Dějiny loupežnictva: zloději, loupežníci, lupiči, pytláci a žháři v českých dějinách*. 1. vydání. Praha: Rybka, 2002. Zločin a spravedlnost v českých dějinách. ISBN 80-86182-66-5
6. GILLERNOVÁ, Ilona et al. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3
7. CHMELÍK, Jan et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9
8. KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-39-8
9. KONRÁD, Zdeněk a PORADA, Viktor. *Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů*. 1. vydání. Praha: ARMEX, 1996. ISBN 80-238-0115-5
10. KONRÁD, Zdeněk a VESELÁ, Jitka. *Rekognice*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-269-0
11. KOVÁRNÍK, Libor. *Pátrací a policejní akce*. 2., rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-102-5
12. KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3

13. KUČHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8
14. MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: vybrané problémy teorie a metodologie*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-080-0
15. MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posl. právnícké fak. Univerzity Karlovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1
16. MUSIL, Jan et al. *Úvod do kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998. ISBN 80-85981-00-9
17. MUSIL, Jan. *Způsob páchání trestné činnosti a jeho kriminalistický význam*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1982
18. MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9
19. NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. 2. vydání. Praha: Armex, 2003. ISBN 80-86244-05-9
20. NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. ISBN 80-7251-141-6
21. PJEŠČAK, Ján et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnícké fakulty*. 3. přepracované vydání (2. vydání v Našem vojsku). Praha: Naše vojsko, 1986
22. PRERAD, Vladimír. *Kriminalistika: prozatímní učební text z oboru kriminalistická taktika*. Praha: Ústav kriminalistiky Právnícké fakulty Univerzity Karlovy, 1968
23. PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0
24. PROTIVINSKÝ, Miroslav a KLVAŇA, Karel. *Základy kriminalistiky*. 1. vydání. Praha: Armex, 2005. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-11-X
25. RAUSCHER, Rudolf. *O krádeži a loupeži v českém právu zemském*. Bratislava: Právnícká fakulta UK v Bratislavě, 1929. Knihovna Právnícké fakulty University Komenského v Bratislavě, sv. 27

26. ROZUM, Jan. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. KOTULAN, Petr, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. Studie. ISBN 80-7338-047-1
27. STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-807-380-124-3
28. STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická taktika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6
29. STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. *Systém kriminalistických stop*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006, 167 s. ISBN 80-7251-226-9
30. VÁLKOVÁ, Helena et al.. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2
31. VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Edice učebnic Právnické fakulty MU, č. 410. ISBN 978-80-210-4056-4

B) Odborné články

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a PORADA, Viktor. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2005, roč. 16, č. 3, s. 153. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>
2. HESS, Ladislav, PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. K charakteristice a významu paměťové stopy. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2004, roč. 15, č. 1, s. 59. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

3. CHMELÍK, Jan a PORADA, Viktor. Současný stav a trendy páčání loupeží v peněžních ústavech. In: BÁRTA, Vít a STRAUS, Jiří. *Konference o podnikové bezpečnosti: [Praha, 7. dubna 2005] : sborník odborných sdělení.* [online]. 1. vydání. Praha: Police history, 2005, s. 92-100. ISBN 80-86477-27-4. Dostupné z: <http://www.svses.cz/konference/bezp05/texty/chmelik.pdf>
4. KONRÁD, Zdeněk. Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy? *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 39, č. 2, s. 93-100. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>
5. MOULISOVÁ, Marcela. Věk a trestná činnost z pohledu vývojové kriminologie. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2009, č. 2, s. 170. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vek-a-trestna-cinnost-z-pohledu-vyvojove-kriminologie.aspx>
6. PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. Kriminalistická stopa. In: *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 1999, sv. 32, č. 3, s. 186–192. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>
7. PROTIVINSKÝ, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Ke kategorizaci zločinců (z německé i české teorie i praxe). *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi.* [online]. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2006, sv. 9, č. 1., s. 34-40. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.
8. STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav a PORADA, Viktor. Kriminalistické stopy obsahující informace o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřním složení objektu. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech.* [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2004, roč. 15, č. 3, s. 140. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>

C) Internetové zdroje

1. KRAMERIUS: NATIONAL LIBRARY OF THE CZECH REPUBLIC. *Kniha práw nad přečiněnjmi hrdelnjmi a těžkými řádu Městského (totiž Policie) přestupky*. [online]. 2003-2010. [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowMonograph.do?id=21924>
2. Policie ČR: *Úvodní strana / Informační servis / Statistiky / Kriminalita*. [online]. 2010. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
3. Senát Parlamentu české republiky. *Domů / Dokumenty a legislativa / Detail historie tisku*. [online]. 2008 - 2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?T=11&O=7>

D) Kvalifikační práce

1. KRANÁTOVÁ, Michaela. *Kynologie ve službách ozbrojených sborů v České republice*. Bakalářská práce. Policejní akademie ČR. Vedoucí práce Zdeněk Chmela. Praha, 2001 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-3.php#3.3>.

E) Právní předpisy

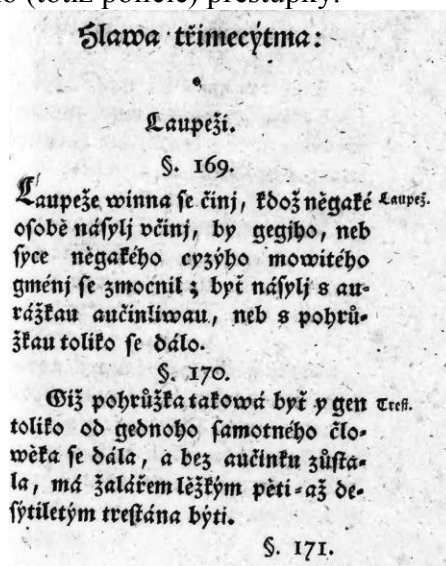
1. ČESKO, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 65. Dostupné: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=1961&cz=140>
2. ČESKO. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=5&t=410>
3. ČESKO. zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších zákonů. In: *Sbírka zákonů České Republiky*. 1961, částka 66. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1961>

F) Judikatura

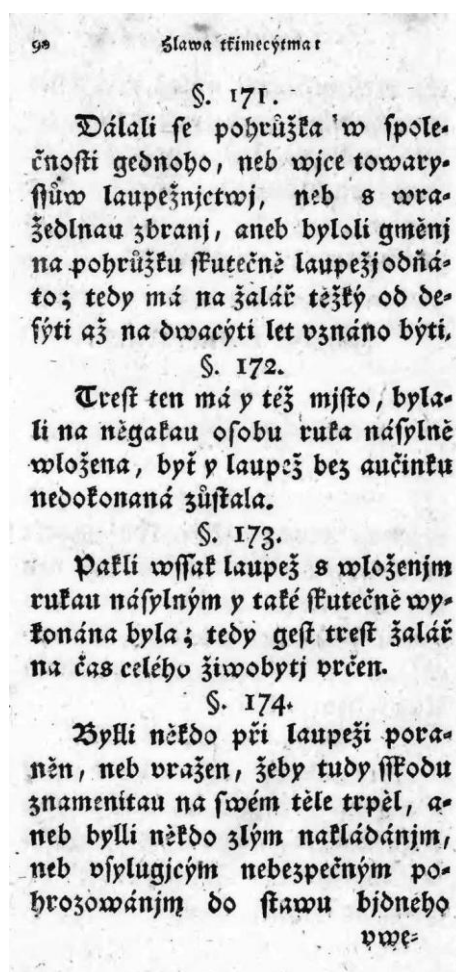
1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. února 1976, sp. zn. 6 To 4/76 (Sb. rozh. tr. č. 51/1976 - II, III, IV)
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2004, sp. zn. 5 Tdo 1383/2004 (Sb. rozh. tr. č. 41/2005)

Přílohy

Příloha č. 1: Český překlad Zákoníku o zločinech a těžkých policejních přestupcích, jenž vyšel ve Vídni roku 1804 pod názvem *Knihy práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (totiž policie) přestupky*.

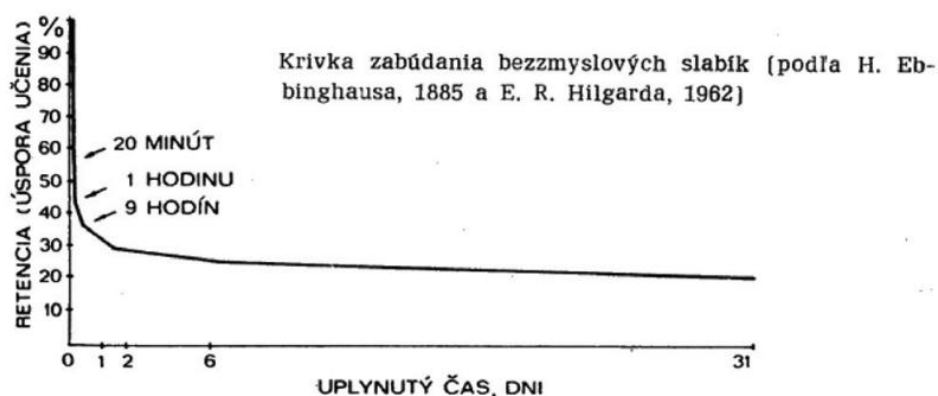

(zdroj: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3751185&mcp=&s=djvu&author=>)

(zdroj: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=3751186&mcp=&s=djvu&author=>)

Příloha č. 2: Ebbinghausova křivka zapominání

(ČÍRTKOVÁ, Ludmila a PORADA, Viktor. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích. In: *Soudní inženýrství: časopis pro soudní znalectví v technických a ekonomických oborech*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2005, roč. 16, č. 3, s. 153. Zdroj: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>)

Příloha č. 3: Praktický příklad inscenované loupeže.

ZPRAVODAJSTVÍ

Úvodní strana / Útvary Polic

Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje

Loupež si vymyslel

České Budějovice - Českobudějovičtí kriminalisté zaznamenali další případ smyšleného loupežného přepadení.

V polovině února letošního roku mělo dojít před domem ve Větrné ulici v Českých Budějovicích k loupežnému přepadení. Dva neznámí agresoři zde měli za užití násilí – úderem teleskopického obušku do oblasti obličeje, napadnout 19letého mladíka a následně jej okrást o peněženku s uloženou finanční hotovostí a osobními doklady. Na místo se bezprostředně po přijetí oznámení dostavila kompletní výjezdová skupina českobudějovických kriminalistů. Byly provedeny nezbytné a neodkladné úkony na místě činu, včetně šereň v okolí. Za nedlouho však českobudějovičtí strážci zákona zjistili, že v případě „něco nehraje“. Intenzivním prověřováním veškerých skutečností následně prokázali, že se skutek nestal. Loupež si mladík vymyslel. Zranění si způsobil sám, když vlivem opilosti upadl na obrubník. Dopustil se tak přestupku křivého vysvětlení, neboť jako osoba podávající vysvětlení o trestném činu spáchaném jiným před orgánem činným v trestním řízení úmyslně uvedl nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí.

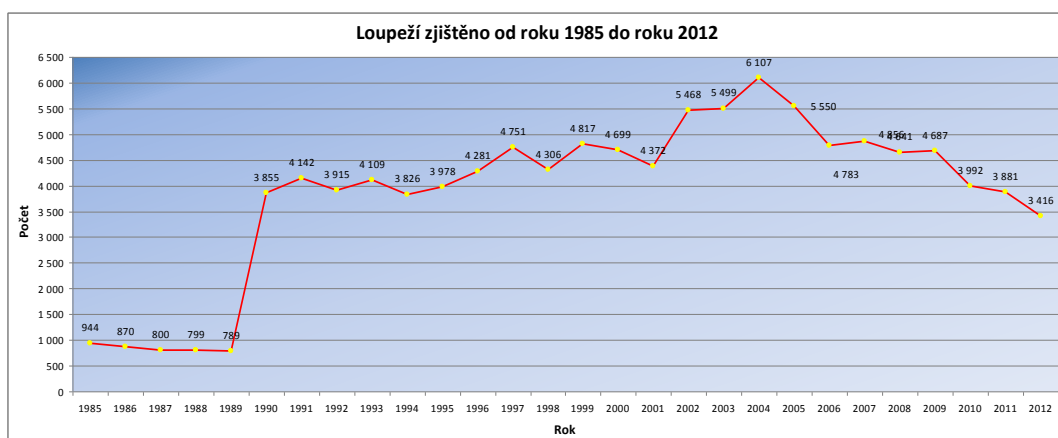

nrap. Regina Tupá, piscb@mvcr.cz

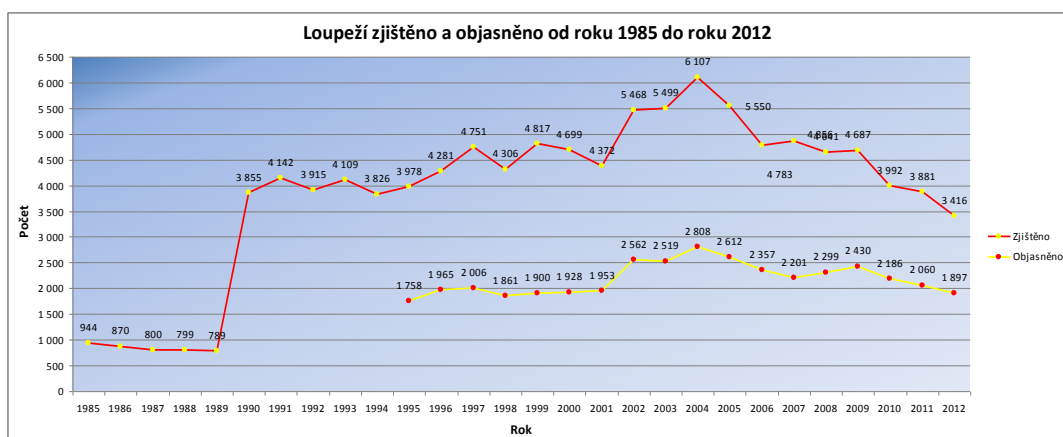
(zdroj: <http://www.policie.cz/clanek/loupez-si-vymyslel-558679.aspx>)

Statistika a grafy

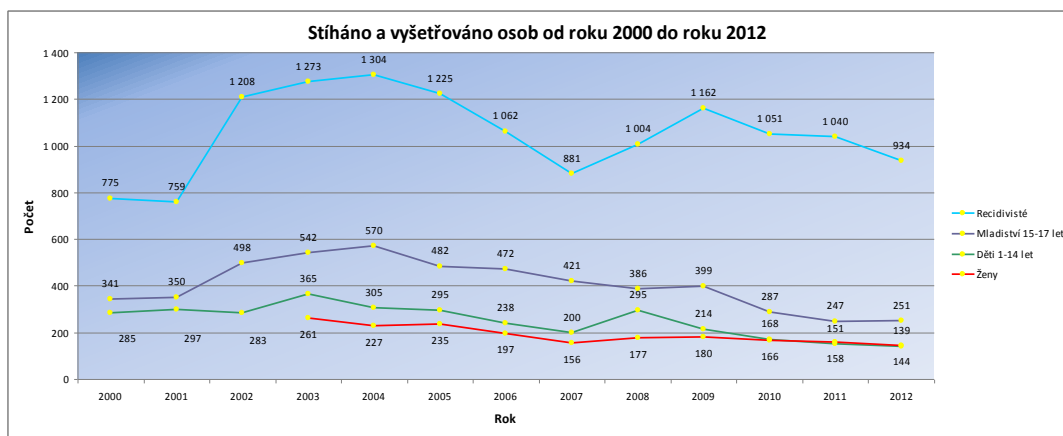
1) Loupeže – Česká republika – do roku 2013

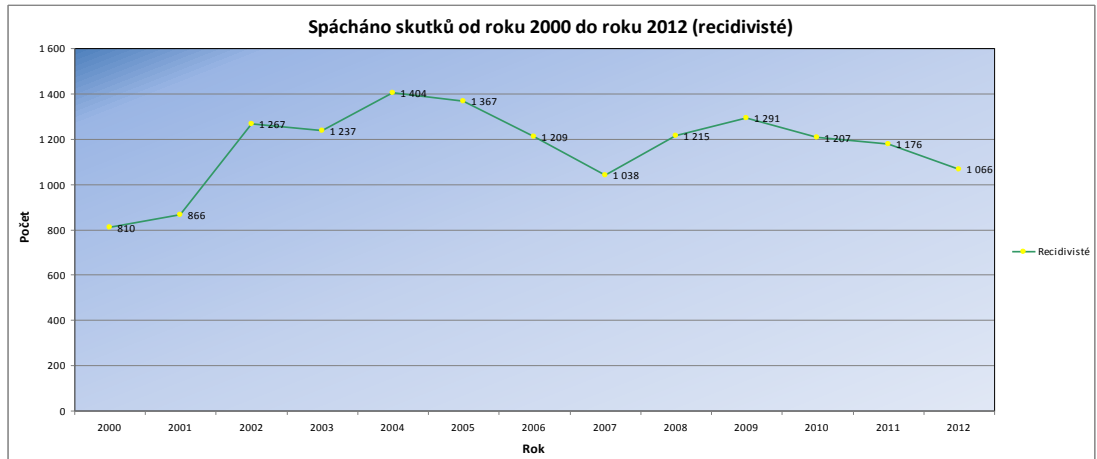
(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

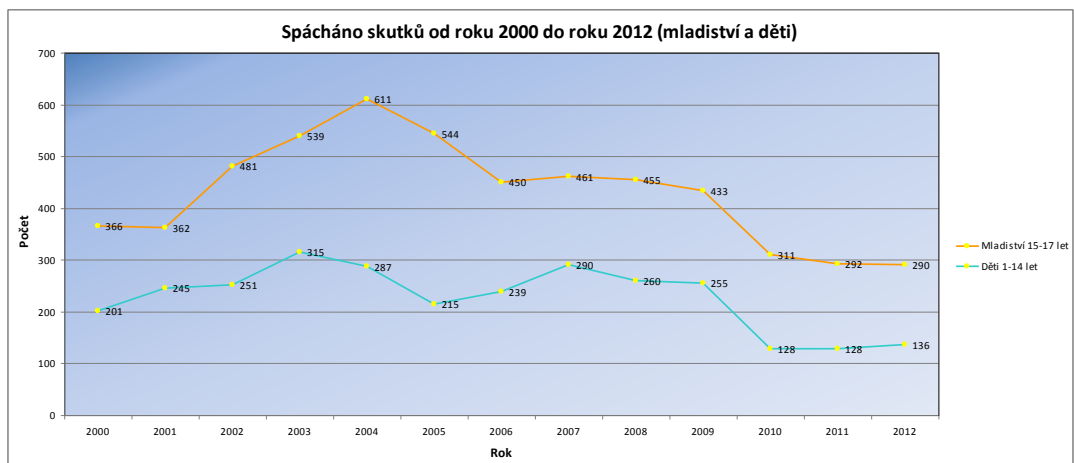
(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

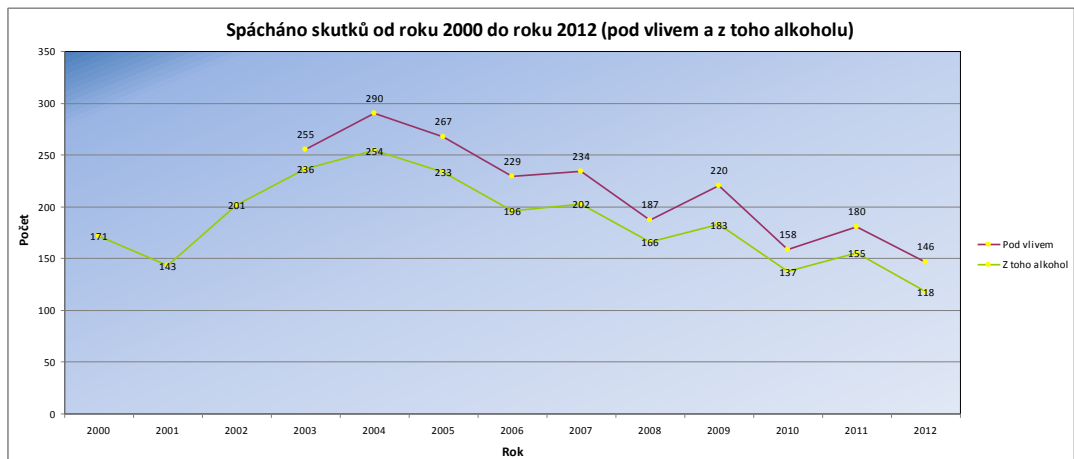
(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

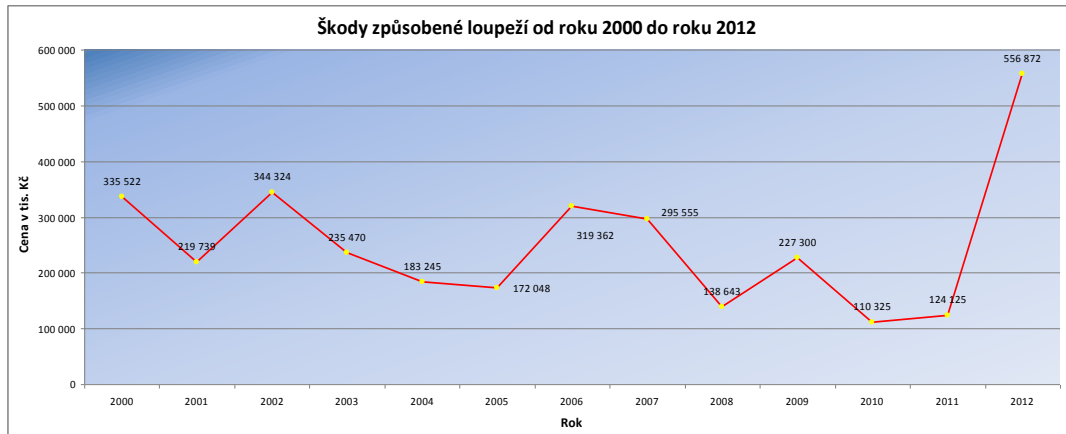
(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

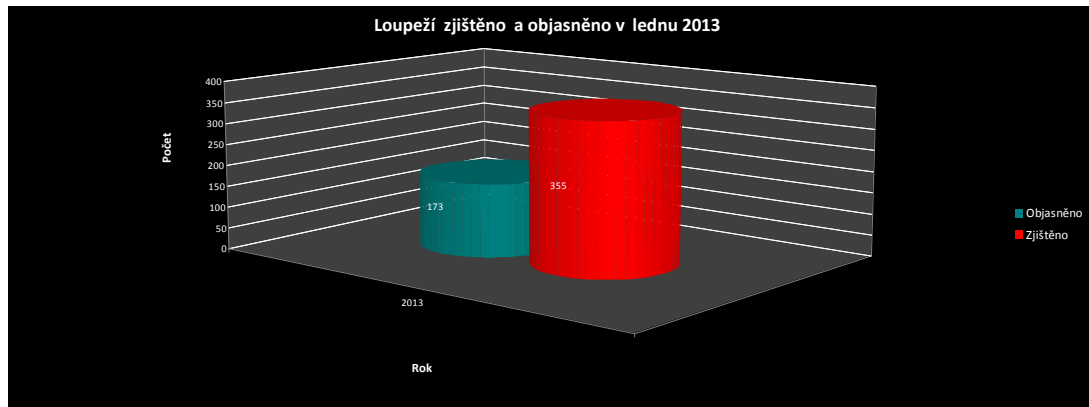

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

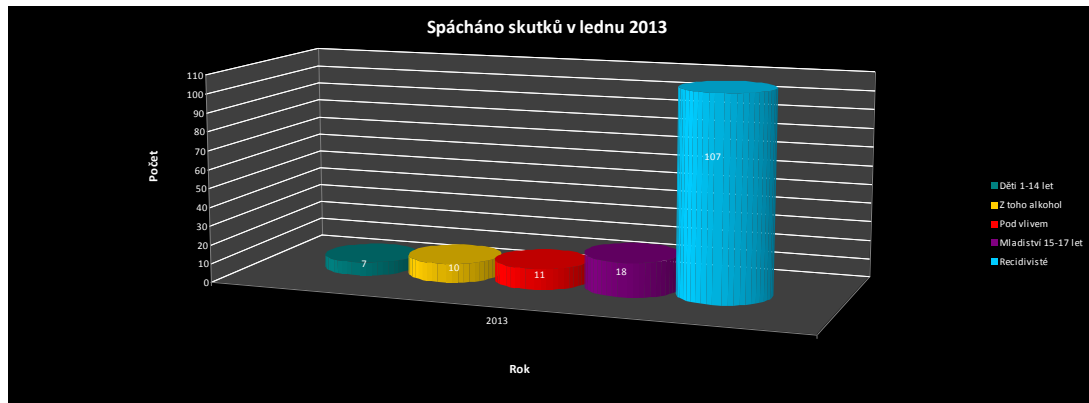

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

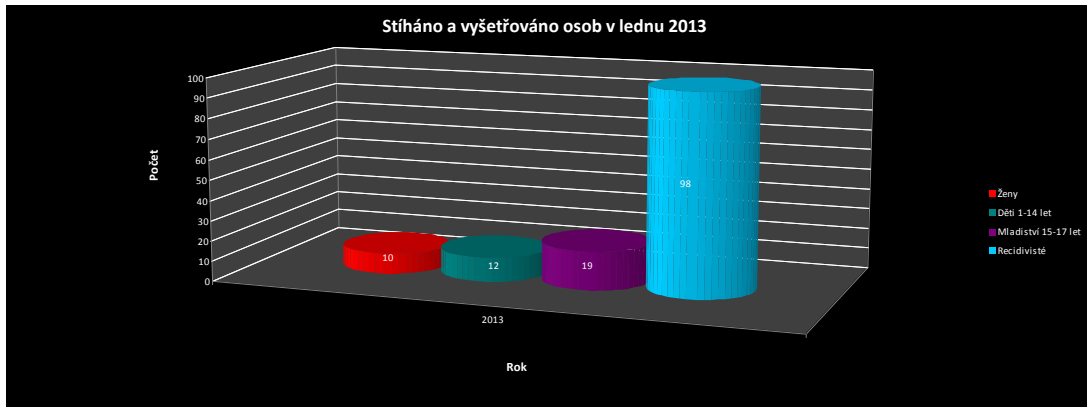
2) Loupeže – Česká republika – od 1. 1. 2013 do 31. 1. 2013

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>)

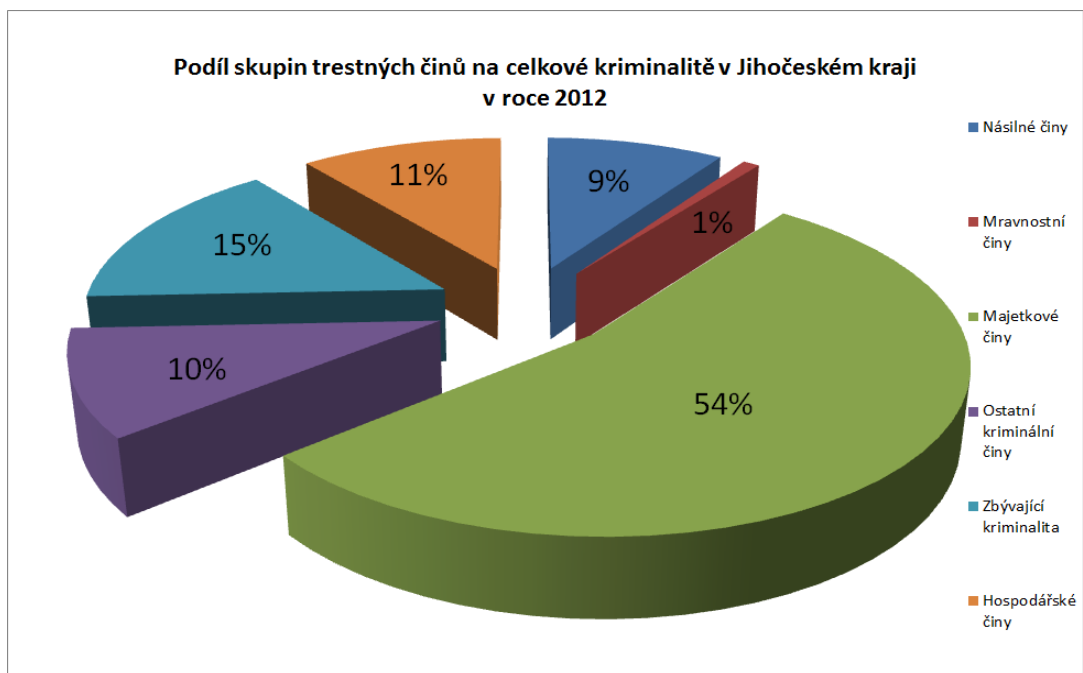

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>)

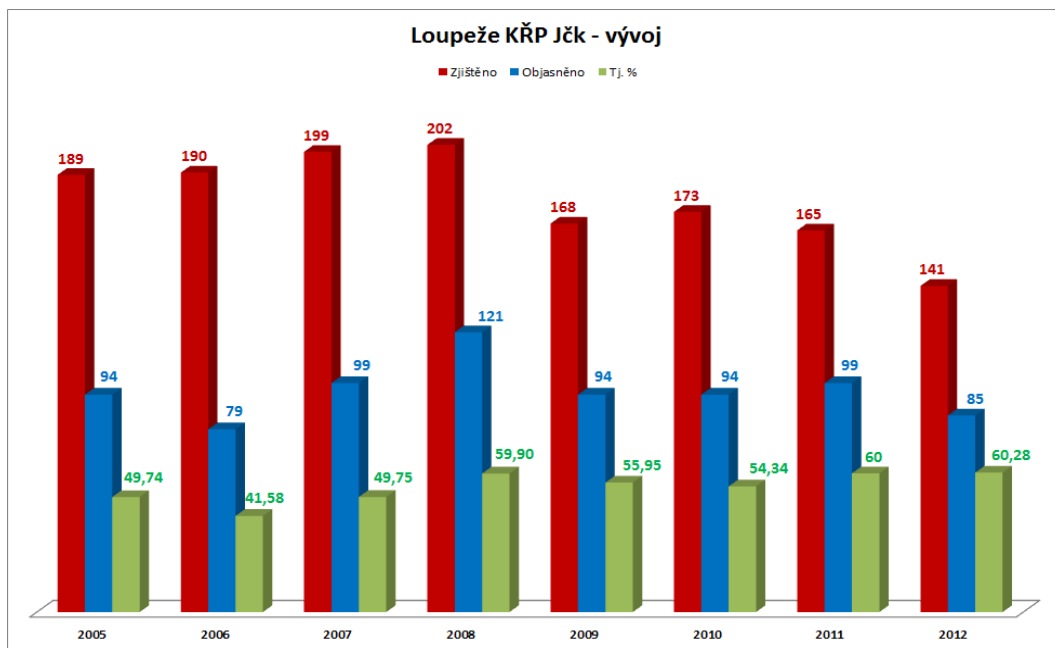

(z údajů získaných z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>)

3) Loupeže – Jihočeský kraj – 2012

(zdroj: <http://www.policie.cz/clanek/policiste-zhodnotili-rok-2012.aspx>)

(zdroj: <http://www.policie.cz/clanek/policiste-zhodnotili-rok-2012.aspx>)